

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

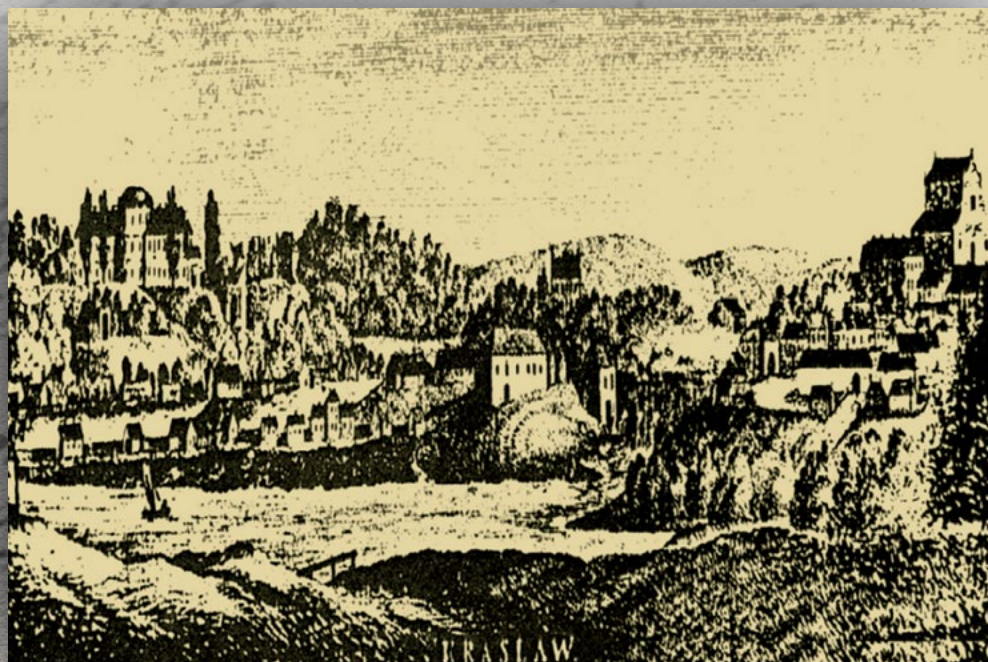
[doi:10.25143/ISBN-978-9934-563-03-4](https://doi.org/10.25143/ISBN-978-9934-563-03-4)

Olga Fokina

Inga Millere

PRIESTERA VINCENTA DE PAULA ŽĒLSIRDĪGO MĀSU APVIENĪBAS DARBĪBA LATGALĒ

(1789–1864)

PRIESTERA VINCENTA DE PAULA
ŽĒLSIRDĪGO MĀSU APVIENĪBAS
DARBĪBA LATGALĒ
(1789–1864)

Olga Fokina

Inga Millere

PRIESTERA VINCENTA DE PAULA
ŽĒLSIRDĪGO MĀSU APVIENĪBAS
DARBĪBA LATGALĒ
(1789–1864)

UDK 614.253.5 (474.3) (091)
Fo 180

Fokina, O., Millere, I. Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības darbība Latgalē (1789–1864). Rīga: Rīgas Stradiņa universitāte, 2016. – 98 lpp.
<https://doi.org/10.25143/ISBN-978-9934-563-03-4>

Autores:

Dr. med. Olga Fokina, Rīgas Stradiņa universitāte

Dr. med., profesore Inga Millere, Rīgas Stradiņa universitāte

Recenzenti:

Dr. habil. med., profesors Jānis Vētra, Rīgas Stradiņa universitāte

Dr. hist. Rita Grāvere, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

RSU IPD vadītājs: Tenis Nigulis

RSU IPD vecākā redaktore: Aija Lapsa

Redaktore: Ināra Mikažāne

Maketētāja: Ilze Reitere

Vāka dizaina autors: Modris Brasliņš

Grāmatas vāka noformējumam izmantota
Napoleona Ordas gravūra (1875–1876).

RSU IPD Nr. 16-016

© Rīgas Stradiņa universitāte, 2016
Dzirčiema ielā 16, Rīgā, LV-1007

ISBN 978-9934-563-03-4

Saturs

Priekšvārds	7
Ievads	9
Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības pirmsākumi	12
Žēlsirdības brālība	18
Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu darbs slimnīcās	20
Žēlsirdīgo māsu garīgā audzināšana	25
Žēlsirdīgo māsu noteikumi	25
Garīga rakstura uzmundrinājumi māsām	34
Žēlsirdības tradīcijas Latgalē	38
Vēsturiskais fons	38
Mecenātisma kustība Krāslavas žēlsirdīgo māsu atbalstam	42
Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu Krāslavas mājas darbības noriets	48
Pielikumi	55
1. Žēlsirdīgo māsu – nabadzīgo un slimo ļaužu kalpoņu – noteikumi (Regula)	55
2. Garīgais kalendārs	78
3. Vēstules (uzmundrinājumi) žēlsirdīgajām māsām	84
4. Priestera Vincenta de Paula žēlsirdības brālības Krakovas filiāles statūti	89
Avoti un literatūra	92
Saīsinājumi	94
Personu rādītājs	95
Attēlu saraksts	97

Priekšvārds

Olgas Fokinas un Ingas Milleres pētījums “Priestera Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgās māsas un viņu darbība Latgalē (1789–1864)” veltīts interesantai tēmai, t. i., autorei analizējušas, kā vairāku gadsimtu gaitā veidojusies medicīnas māsas profesija, t. sk. Latvijas teritorijā (Latgalē, Krāslavā) izvietotajās garīgās, veselības un sociālās aprūpes institūcijās.

Tēmu var uzskatīt arī par visnotaļ aktuālu mūsdienu veselības aprūpes sistēmas attīstības kontekstā, kad māsas profesijas speciālistiem tiek izvirzīti aizvien jauni uzdevumi un radīti, šķiet, agrāk nepieredzēti izaicinājumi. Tikai izprotot māsas profesijas attīstību vēsturiskā secībā, ir iespējams precīzi modelēt māsas lomu veselības un arī sociālās aprūpes sistēmu attīstības kontekstā nākotnē. Olgas Fokinas un Ingas Milleres pētījums atklāj noteiktu cikliskumu māsas profesijas attīstībā pēdējo nepilnu triju gadsimtu laikā. Tas korelē ar sabiedrībā valdošajiem uzskatiem, valsts ideoloģiskajiem uzstādījumiem un medicīnas nozares attīstības līmeni.

Īpaši jāatzīmē, ka darba autore par atskaites punktu savam pētījumam ir ņēmušas laika periodu, kad pirmo reizi Latvijas teritorijā parādījās un sāka darboties speciālisti ar nosaukumu “žēlsirdīgā māsa”, tas ir, māsas, kas strādāja priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienībā. Protams, arī pirms 1789. gada Latvijas teritorijā pastāvēja slimnieku aprūpe, bet tās īstenotājus nesauca par žēlsirdīgajām māsām.

Ne mazāk nozīmīgas ir pētījuma sadaļas, kas raksturo māsas profesionālās darbības autonomizāciju attiecībā pret pārējiem veselības un sociālajā aprūpē iesaistītajiem speciālistiem. Autonomizācijas cikliskais raksturs, sākot ar Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu profesionālo autonomiju, bet garīgo padotību baznīcas doktrīnai, ir nozīmīgs aspekts māsas profesijas attīstības izpratnē.

Īpaši jāatzīmē, ka grāmatā plaši ir atspoguļoti arhīva materiāli, kas pieejami gan oriģinālā versijā, gan tulkojumā. Līdz ar to ikvienam lasītājam ir dota lieliska iespēja pašam iepazīties ar priestera Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu dzīves un darba organizācijas, kā arī reliģisko un profesionālo uzskatu aprakstu pirmavotiem, tādējādi papildinot savus priekšstatus gan par māsas profesijas attīstībā nozīmīgu vēsturisko periodu, gan par Latvijas, Lietuvas un Polijas vēsturi kopumā.

Ievads

Mūsdienās medicīnas māsa ir ārstniecības persona, kas ieguvusi izglītību un atbilst Ārstniecības likumā “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzišanu” noteiktajām prasībām. Savā ikdienas darbā māsa atbilstoši kvalifikācijai aprūpē pacientus, piedalās viņu ārstēšanā, vada pacientu aprūpes darbu, kā arī pacientus izglīto par veselības jautājumiem un veic arī profesionālās izglītības darbu.¹

Māsas (medicīnas māsas) profesijas aizsākumi veidojās jau senatnē. Katra sabiedrība kopš neatminamiem laikiem bija ieinteresēta gan cilvēku veselības uzturēšanā, gan slimību novēršanā.

Māsas profesija radās un bija saistīta ar tradicionālo slimnieka aprūpes un ārstēšanas darbu. Laika gaitā nodarbes apzīmējums “māsa” palika nemainīgs. Tas ir cēlies no indoeiropiešu saknes “mā”, tāpat kā vārds “māte”.²

Šis darbs, kā neviens cits, lieliski atbilst sievietes dabai, kam raksturīga līdzjūtība un līdzcietība vārgajiem un slimajiem, dažbrīd robežojoties pat ar uzupurēšanos.³

Māsas profesijas attīstību sekmēja dzīves nepieciešamība: daudzo karu laikā māsu palīdzība bija nepieciešama ievainotajiem, savukārt miera apstākļos nekad netrūka sasirgušo, kurus vajadzēja prasmīgi kopt, tāpat arī piedalīties epidēmiju apkarošanā un slimību profilaksē, vajadzēja arī rūpēties par veciem un trūcīgiem cilvēkiem. Protams, dažādos vēstures posmos bija atšķirīga izpratne un zināšanas par to, kā šādu palīdzību sniegt.

Latvijas vēsturē zināmas vairākas māsu grupas. Senākās ziņas saglabājušās no 1295. gada, kad, īpaši Rīgā, darbojās pelēkās māsas jeb begines,⁴ kas kopā ar

---

¹ Ārstniecības likums, 7. nod. 45. p. 04.05.2011. red.

² *Pasaules un Latvijas māsu prakses vēsture*. Kopenhāgena, 1996, 13.

³ Celmiņa, M. Žēlsirdīgo māsu psihotehniskā pārbaude. *Žēlsirdīgā Māsa*. 1936, 2.

⁴ Begines – viduslaiku sievietes, kas nodarbojās ar labdarību, palīdzēja cietējiem un nabagajiem, kopa slimniekus. Viņas nēsāja pelēkas kleitas un tāpēc tika dēvētas par pelēkajām māsām. Begini jeb begardi, arī “Brīvā gara brāļi un māsas” jeb “Brīvā gara kustība”, noliedza svēto, relikviju un svētbilžu godināšanu, kristīšanu, grēksūdzi un visus sakramentus. Vairāk sk.: Plaudis, A. *Slepeno organizāciju vēsture*. Rīga: Jumava, 2007, 49.

mūkiem aprūpēja sasirgušos un ievainotos. Viena no viņām ir pazīstama kā māsa Menborha. Beigu darbība turpinājās ilgi un tikai Reformācijas laikā, pēc protestantisma izplatīšanās Livonijā 16. gadsimtā, pelēkās māsas beidza savu darbību.⁵

Latvijas teritoriju šajā laikā skāra vairāki kari, piemēram, Livonijas karš (1558–1583), poļu–zviedru karš (1600–1629), kas iedzīvotājiem nesa postu un badu, kam sekoja mēris.⁶ Diemžēl pagaidām nav pētījumu par slimnieku un ievainoto kopšanu 17. gadsimtā Latvijas teritorijā.

Vairāk zināms ir par 18. gadsimtu, kad Latgalē no Dienvideiropas ieradās un darbību sāka priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgās māsas. Savukārt 19. gadsimtā, kuru iezīmēja kristīgās labdarības uzplaukums, ar protestantu baznīcas svētību sākās diakonisu kustība, ko pārstāvēja diakonisa māsas, kas izvērsa savu darbību, dibinot slimnīcas un patversmes. Šī kustība izplatījās galvenokārt Latvijas rietumu daļā – Kurzemē –, kā arī Vidzemē.

19. gadsimtā pēc visas Latvijas teritorijas iekļaušanas Krievijas impērijā arī māsas tika apvienotas, un viņas nonāca Krievijas Sarkanā Krusta organizācijas pārziņā. 19. gadsimts ir iezīmīgs ar daudziem kariem, tāpēc žēlsirdīgo māsu darbs bija īpaši vajadzīgs un svarīgs.

Latvijas Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu un medicīnas māsu darbs vērsās plašumā 20. gadsimta sākumā: tika dibinātas žēlsirdīgo māsu skolas, sākās māsu reģistrēšana, 1922. gada 29. jūnijā tika nodibināta žēlsirdīgo māsu savienība.⁷

Šajā izdevumā akcentēsim Latvijas medicīnas māsu vēstures jautājumu, kurš līdz šim nav plaši atspoguļots, – Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu darbību, kas aptvēra galvenokārt Latgali un bija saistīta gan ar katoļu baznīcas, gan Latgales dižciltīgo dzimtu, vispirms jau Plāteru dzimtas, labdarību.

Latvijā šī ir pirmā grāmata, kurā sniegts vēsturisks pārskats par priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienību, tās principiem un virzieniem. Šīs apvienības sievietes savu līdzcietības un aprūpes darbu Latgalē (Krāslavā) veica 75 gadus (1789–1864). Pētnieku interesi saista ne tikai apvienības māsu prakse, bet arī dokumenti, kas reglamentē viņu uzvedību. Daudzas tajos ietvertās prasības un normas joprojām ir aktuālas. Gadu ritumā attīstoties, 19. gadsimtā definētie žēlsirdīgās māsas rīcības, izturēšanās un attieksmes principi atraduši vietu arī mūsdienu medicīnas māsas darba ētikā.

⁵ Broks, J. *Katolicisms Latvijā 800 gadus*. Rīgas Metropolijas kūrīja, 2002, 85.

⁶ *Ibid.*, 125.

⁷ LVVA, 4712. f., 1. apr., 19. l., 16–18, 20, 79.

Pētot priesteru Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu darbību Latvijas teritorijā, jāņem vērā Latgales teritoriālā piederība konkrētā vēstures posmā, kā arī Krāslavā strādājošo žēlsirdīgo māsu izcelsme.

Uzrakstīt grāmatu rosināja atradums Lietuvas Valsts vēstures arhīvā – vēsturiski nozīmīgs dokuments – Regula, t. i., žēlsirdīgo māsu uzvedības, pienākumu un darbības apraksts (1. pielikums). Vairāk par Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu garīgo dzīvi vēsta Garīgais kalendārs (2. pielikums), savukārt viņu ikdienas rūpes atspoguļojas māsu rakstītajās uzmundrinājuma vēstulēs (3. pielikums). Latviešu valodā šie dokumenti tiek publicēti pirmoreiz.

Vairāk uzzināt par māsu darbību izdevās, studējot Lietuvas Valsts vēstures arhīvu un Baltkrievijas Nacionālā vēstures arhīva materiālus. Vēsturisko avotu izpētē ļoti noderēja publikācijas, kuras atrodamas Polijas, Lietuvas un Latvijas bibliotēkās.

Pateicamies visiem arhīvu un bibliotēku darbiniekiem, kuri ar lielu atsaucību palīdzēja atrast vēstures avotus un nepieciešamo literatūru. Par sniegto atbalstu tencinām Krāslavas vēstures un mākslas muzeja darbiniekus un Annu Pogumirsku, kura palīdzēja iztulkot pētījumā izmantotos vēsturiski nozīmīgus dokumentus (to tulkojumi ir pielikumos). Anna Pogumirska tekstus iztulkoja no poļu valodas krieviski, pēc tam dokumenti tika no krievu valodas tulkoti latviski. Tos iztulkoja žurnāliste Anastasija Brice. Tulkojumā ir saglabāts dokumenta oriģināla stils. Regula, piemēram, rakstīta kā žēlsirdīgo māsu uzvedības, rīcības apraksts. Tajā modulētas dažādas iespējamās situācijas un noteikts, kas māasai jā dara, taču darbības apraksts nav veidots pavēles vai vajadzības izteiksmē, bet izklāstīts stāstījuma formā: māsa klusē, māsa dara. Tulkotāja ieturējusi gan dokumenta stilu, gan vēsturiskajam laikam atbilstīgo valodu, tekstu ļoti maz modernizējot, vien tik daudz, lai mūsdienu lasītājs spētu to saprast.

Šajā grāmatā tiek aplūkotas Latvijā līdz šim nezināmas medicīnas māsu profesijas vēstures detaļas, kam ir nozīmīga loma un vieta kopējā medicīnas attīstības ainā.

Grāmata varētu interesēt gan topošos, gan praktizējošos mediķus, īpaši medicīnas māsas, kam profesionālā darbība cieši saistīta ar pacientu aprūpi. Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu misija pārsvarā aprakstīta kultūrvēsturiskā aspektā, tomēr šeit atainoti arī māsu profesijas aizsākumi.

Izdevums būs interesants arī lasītājiem, kas interesējas par vēsturi plašākā skatījumā, bet jo īpaši tiem, kam tuva ir Latgales pagātne.

Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības pirmsākumi

Ar priestera Vincenta de Paula (*Vincent de Paulo*, 1581–1660) vārdu saistās “žēlsirdīgās armijas” sākumi Francijā, no kurienes tā izplatījās Eiropā, kā arī “žēlsirdīgās māsas” jēdziena lietojums.

Vincents de Paula
(*Vincent de Paulo*, 1581–1660)

Priesteris Vincents de Paula piedzima nabadzīgā zemnieku ģimenē Puijas ciematā (*Pouy*) Francijā. Vincents auga daudz bērnu ģimenē – viņam bija trīs brāļi un divas māsas. Bērnībā viņš aizrāvās ar lasīšanu un rakstīšanu. Novērtējot dēla spējas un tieksmi mācīties, Vincenta tēvs Žans de Paula (*Jean de Paulo*), nosūtīja viņu uz garīgo semināru studēt teoloģiju. Lai samaksātu par mācībām, ģimene nolēma pārdot vēršus. Arī topošais priesteris studiju laikā centās materiāli palīdzēt

savai ģimenei. Viņš apņēmās attīstīt savu karjeru. 1597. gadā Vincents de Paula turpināja studēt garīgos jautājumus, iestājoties Tulūzas universitātes – vienas no senākajām mācību iestādēm Eiropā – Teoloģijas fakultātē. Lai sagādātu naudu mācībām universitātē un palīdzētu savai ģimenei, Vincents de Paula pasniedza privātstundas. Pabeidzis universitāti, viņš ieguva teoloģijas bakalaura grādu. Savā garīdznieka dzīvē viņš bieži sastapās ar cilvēku nabadzību visplašākajā šā vārda nozīmē – gan garīgajā, gan materiālajā ziņā.⁸ Tāpēc Vincents de Paula rūpējās ne tikai par draudzes locekļu garīgo pasauli, bet arī par trūcīgo cilvēku materiālo vajadzību apmierināšanu. Priesterim ikdienā noderēja pieredze, ko viņš ieguva 1617. gadā, kalpojot Šatiljo Dombes (*Châtillon-les-Dombres*) draudzē. Kāda draudzes locekle vērsās pie priestera ar lūgumu palīdzēt trūcīgai ģimenei. Priesteris Vincents de Paula ierosināja, lai draudzes locekļi paņem šo ģimeni pastāvīgā aizgādībā. Šim gadījumam sekoja citi, un 1617. gadā izveidojās sieviešu žēlsirdības kopa.⁹

Sniedzot palīdzību slimajiem un trūcīgajiem cilvēkiem, pakāpeniski uzkrājās arī pieredze, kā labāk to darīt. Iegūtā prakse noderēja, lai izveidotu organizāciju, kas kļuva par visas žēlsirdības kustības sākumu. Parīzē tika nodibinātas žēlsirdīgo jaunkundžu / kundžu apvienības. Tajās iestājās aristokrātes, kurām netrūka materiālo līdzekļu, taču viņas nevarēja vai negribēja ziedot savu personīgo laiku labdarībai.¹⁰

Tolaik šķita neiedomājami, ka bagāta, augstdzimusi dāma ierastos vizītē slima, nabadzīga cilvēka namā, tā būtu sensācija. Grūti pat iedomāties, kā aristokrāte tiktu galā ar “kalpošanas darbu” kāda nabaga mājā. Protams, kundzes sevi pārāk neapgrūtināja ar nepatīkamajiem pienākumiem, taču viņas bieži vien savā vietā sūtīja kalpones veikt šos darbus.

Labdarībā iesaistījās arī vienkāršo iedzīvotāju slāņu jaunietes, kuras žēlsirdības druvā maz ko spēja dot materiālā ziņā, tomēr kaut nedaudz varēja palīdzēt trūkcūcietējiem strādājot. Viņu rīcība ne vienmēr bija žēlsirdībai atbilstīgā līmenī, jo savus pienākumus jaunietes uztvēra un izpildīja kā parastu darbu, nevis kā misiju. Tomēr pakāpeniski situācija mainījās: veidojās organizācija – katru svētdienu jaunietes pulcējās vienkopus Sv. Lācara baznīcā Parīzē, kur saņēma

⁸ Hoffmann, E., SM. Św. Wincenty á Paulo – reformator diecezjalnego duchowienstwa dla dobra społeczności. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2014, 6, 2 (11), 187–207.

⁹ Halat, M. *Obowiązki Sióstr Miłosierdzia w świetle dokumentów. Medycyna Nowożytna*. Warszawa: Polska akademia nauk, Instytut historii nauki, Studija nad kulturą medyczną. Tom 6, Zeszyt 2, 1999, 8.

¹⁰ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 13.

padomus, kā pildīt žēlsirdības pienākumus. Sievietes sevi dēvēja vārdā, kurā tika precīzi norādīts, no kurienes viņas ieradušās un kuru draudzi pārstāv, piemēram, Margarita no Svētā Pāvela, Marija no Svētā Laurentija u. tml.¹¹

Sākumā šīs kalpones sūtīja uz dažādām vietām, kur viņas tika nodotas kādas pieredzējušas, vecākas žēlsirdības kustības dalībnieces rīcībā, lai jaunpienācējas vērotu un mācītos pareizi kopt sasirgušos un palīdzēt trūkumcietējiem.

Vincenta de Paula vēstulēs, rakstot par šīm jaunietēm, parādījās vārds “māsa”.¹²

Priesterim aktīvi palīdzēja māsa Luīze de Marilaka (*Louise de Marillac*, 1591–1660). Viņa piedzima Parīzē un bija ārlaulības bērns (māte nav zināma, tēvs – aristokrāts). Luīze de Marilaka uzauga dominikāņu klosterī Posī (*Poissy*) ļoti reliģiskā vidē un ieguva labu izglītību. Viņa brīvi jutās gan aristokrātiskā, gan nabadzīgu ļaužu sabiedrībā. Kopš bērnības viņa sapņoja iestāties kapucīnu ordenī, tomēr sliktās veselības dēļ Luīze tajā netika uzņemta. Šī neveiksme nemazināja viņas vēlmi ziedot savu dzīvi kalpošanai Dievam.

Luīze de 'Marilaka
(*Louise de Marillac*, 1591–1660)

¹¹ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska sióstr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 5–6.

¹² Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 13.

Pēc vīra nāves, satiekot priesteri Vincentu de Paulu, viņa nolēma savas turpmākās dienas pilnīgi veltīt palīdzēšanai nabagiem un kalpošanai Dievam.¹³ Ar laiku radās aizvien lielāka nepieciešamība žēlsirdības darbā iesaistītās sievietes garīgi un profesionāli sagatavot atbildīgajam uzdevumam. Grūti spriest, kāds viņām bija slimnieku kopšanas prasmju līmenis, bet ir zināms, ka par māsu izglītošanu tika gādāts: pats Vincents de Paula lasīja ētikas lekcijas, bet izglītotās dāmas, it īpaši M. Grasa, mācīja slimnieku kopšanu gan slimnīcās, gan mājās apstākļos. Tāpat jaunietes izglītoja par slimnieku ēdināšanas un mājturības jautājumiem.¹⁴

Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu mācību norisi ir apraktījusi asociētā profesore Suzana Malšava-Dīca (*Susanne Malchau Dietz*) savā grāmatā par Renesanses laika reliģiozajām sievietēm un māsām.¹⁵ Viņa stāsta, ka topošo žēlsirdīgo māsu mācības notika šādos virzienos: medicīnas iemaņu apguvē, mājturībā un garīgajā attīstībā. Māsu skološana medicīnā ietvēra palīdzības sniegšanu dzemdībās un pacientu kopšanu. Praktiskās iemaņas māsas apguva, sniedzot palīdzību nabagiem un slimniekiem, apmeklējot viņus mājās.

Jāpiebilst, ka priesteris Vincents de Paula un viņa atbalstītāja Luīze de Marilaka lielu uzmanību pievērsa, lai māsas apgūtu praktiskās iemaņas. Žēlsirdīgās māsas iepazinās ar farmakoloģijas pamatiem. Šīs zināšanas viņas papildināja, audzējot un lasot ārstniecības augus, lietojot tos slimnieku ārstēšanai. Māsām tika mācīta arī dēļu likšana. Topošajām žēlsirdīgajām māsām pat vajadzēja prast noteikt slimības diagnozi un pašām nozīmēt ārstēšanu. Protams, viņu uzdevumi atbilda tā laika zināšanu un atziņu līmenim, piemēram, drudža gadījumā vajadzēja nolaist asinis no slimnieka kājas. Gadījumā, ja pacienta veselības stāvoklis neuzlabojās, bija jānolaiž asinis no pacienta rokas u. tml.

Mācību laikā māsas tika aicinātas ar lielu rūpību veikt jebkuru procedūru pacientam, ja “viņš svīst vai dreb”.¹⁶

Žēlsirdīgo māsu izglītošana aptvēra ne tikai medicīnas jautājumus, viņas papildināja zināšanas arī mājturībā: ēdiena gatavošanā, dārzkopībā un lopkopībā, tomēr īpaši lielu uzmanību Vincenta de Paula apvienība pievērsa māsu garīgajai

¹³ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 23.

¹⁴ Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, 52636. f., 164. l., 6–7.

¹⁵ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 54.

¹⁶ Ibid.

audzināšanai un dievbijībai. Katru nedēļu žēlsirdīgajām māsām organizēja lasījumus, lai paaugstinātu viņu morāles līmeni, veidotu izpratni par viņu galveno aicinājumu, t. i., kalpošanu nabagiem un slimajiem. Tieši kalpošana šai sabiedrības daļai bija žēlsirdīgo māsu galvenais uzdevums, tā bija viņu misija. Pat lūgšanas drīkstēja pārtraukt, ja radās nepieciešamība doties pie slimnieka. Žēlsirdīgo māsu devīze bija “atstāj Dievu Dieva dēļ”.¹⁷ Tātad māsu izglītošanā izkristalizējās šādi galvenie uzdevumi:

- iegūt un lietot medicīnas zināšanas;
- kopt pacientus;
- atbilstīgi garīgajiem uzskatiem rūpēties par nabagiem un slimo cilvēku dvēseles glābšanu.

Žēlsirdīgo māsu kustība piedzīvoja arī organizatoriskas pārmaiņas. 1633. gada 29. novembrī tajā iesaistītās jaunietes apmetās vienuviet – Svētās Ludvikas mājā Parīzē.¹⁸

Tieši šis datums tiek uzskatīts par žēlsirdīgo māsu apvienības¹⁹ dibināšanas brīdi, kad priesteris Vincents de Paula kopā ar savu atbalstītāju Luīzi de Marilaku Parīzē oficiāli izveidoja Žēlsirdīgo māsu apvienību.

Vincents de Paula neuzskatīja kopienas mājas par klosteri un iestājās par to, lai māsas turpinātu valkāt laicīgo apģērbu: pelēku kleitu ar platām piedurknēm un baltu auduma cepurīti.²⁰ Kāpēc žēlsirdīgajām māsām bija jāvalkā tieši šāds tērps? Par to literatūrā atrodami vairāki skaidrojumi:

- pirmkārt, šādu apģērbu parasti valkāja zemnieku sievas Parīzē un tās apkārtne. Tādēļ vienkāršajam ietērpam vajadzēja žēlsirdīgajām māsām nepārtraukti atgādināt viņu galveno misiju, proti, kalpošanu nabagiem;
- otrkārt, vienveidīgais apģērbs palīdzēja iedzīvotājiem atšķirt žēlsirdīgās māsas no mūķenēm;
- treškārt, vienkāršās drānas sekmēja māsu labāku saskarsmi ar nabagiem un it kā apliecināja trūcīgajiem, ka māsas ir viņiem līdzīgas, tādēļ var viņām uzticēties.

¹⁷ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 56.

¹⁸ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 14–15.

¹⁹ Halat, M. *Obowiązki Sióstr Miłosierdzia w świetle dokumentów. Medycyna Nowożytna*. Warszawa: Polska akademia nauk, Instytut historii nauki, Studija nad kulturą medyczną. Tom 6, Zeszyt 2, 1999, 10.

²⁰ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska sióstr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 5.

Māsas nedrīkstēja mainīt vai uzlabot sava tērpa dizainu. Luīze de Marilaka šādām iniciatīvām stingri pretojās. Vienīgais tērpa pārveidojums, ko māsām izdevās panākt, bija cepures veidola maiņa 1750. gadā. Žēlsirdīgo māsu apvienības darbības sākumā māsu cepures atgādināja fermeru sievu galvas apsegus un valkātājas nepasargāja no aukstuma. Arī jaunās māsu galvassegas bija no balta auduma, tās dēvēja par kornetēm. Cepurei bija divi “spārni”, kas, iespējams, simbolizēja, ka māsas ir aizsargātas no iedomības, un nostiprināja viņu saikni ar augstākiem gara spēkiem.²¹ Pievēršoties žēlsirdības darbam Vincenta de Paula apvienībā, māsas deva kopīgu solījumu, kas viņām bija saistošs vienu gadu.²²

Žēlsirdīgās māsas devās pie slimniekiem un nabagiem, apraudzīja šos cilvēkus viņu mājās un sniedza palīdzību. Tā laika sabiedrībā šāda māsu darbība bija pavisam kas jauns un nepazīstams.

---

²¹ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 46–47.

²² Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 6.

Žēlsirdības brālība

Vincents de Paula labdarībai piesaistīja ne tikai sievietes, paralēli žēlsirdīgo māsu darba organizēšanai viņš 1620. gadā Parīzē (Francijā) nodibināja arī biedrību “Žēlsirdības brālība”, kurā apvienoja katoļu konfesijas vīriešus, lai sniegtu palīdzību slimiem trūkcumcietējiem. Šīs biedrības statūtus 1620. gada 23. oktobrī apstiprināja bīskaps no Amjēnas (*Amiens*). Labdarības organizācijas darbība izplatījās ārpus Parīzes, sasniedzot arī Poliju.

Ja salīdzina žēlsirdīgo māsu darbības noteikumus (Regulu) un Žēlsirdības brālības darbību, redzams, ka abām bija daudz kopīga: palīdzības sniegšana nabagiem, bērnu audzināšana kristietībā, reliģisko grāmatu izplatīšana. Tomēr bija arī atšķirības, piemēram, iestājoties brālībā, vīriešiem nevajadzēja dot zvērestu; tika pieļautas arī strīdu situācijas – visi jautājumi tika risināti kopējās sapulcēs, bet lēmumi tika pieņemti balsojot.

Krakovas Valsts vēstures arhīvā glabājas Žēlsirdības brālības statūti poļu valodā (sk. fragmentu attēlā un [4. pielikumu](#), kur sniegts to tulkojums latviešu valodā).

czynnych, jednak nie biera udziału w pracach Towarzystwa tylko składają dobrowolne state, datki, na cele Towarzystwa.

Art. IV

Pragnący przystąpić do Towarzystwa powinni się do prezesa, Ten oznajmia namierisko przystępującego na najbliższem posiedzeniu, a gdy iaden z członków wyprzeciągu dwi ośmiu nie umie się reklamacyi pocięciu przystępującemu na ręce prezesa, ogtasza tonie, na następnem zebraniu przystąpić kandyta do Towarzystwa.

Art. V

Čltonkowie zwykajni czynni, obowiązani są uczęszczac regularnie na tygodniowe zebrania, przystępując się w miarę, możliwości do dobrowolnej składki i spłnacić uczęszki miosienne wart. I wskazane.

Korespondenci odbierają, co rocznie sprawozdanie z dzieł Towarzystwa, pozostają z niem w łączności przez modlitwę i uczęszki miosienne, które wyprzeciągają w duchu Towarzystwa, nie opuszczając żadnej sposobności stania się mu użyteczniemi.

Aspiranci, mają te same prawa i obowiązki jak członkowie, czynni, odurzają jednak ubogich jedynie tylko w Towarzystwie członków czynnych.

Čltonkowie honorowi biera udział w wyuczonych zebraniach Towarzystwa wyjąwszy posiadani zwykłych i mają prawo do modłów jak dobroczynicy Towarzystwa.

Oprócz tego korzystają członkowie z odpustów przez Stolicę św. Towarzystwa, nadanych.

Art. VI

Sprawami Towarzystwa zarządzają:

1. Biuro
2. Zebranie członków czynnych i aspirantów
3. Zebranie ogólne.

Art. VII

Biuro Towarzystwa składa się z prezesa, z jednego lub więcej wiceprezów, sekretarza i podskarbnego.

Do biura należą zastanawianie się nad głównymi celami i czyn-

Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu darbs slimnīcās

Žēlsirdīgo māsu kustība turpināja attīstīties. 1638. gadā Žēlsirdīgo māsu apvienība paplašināja savu darbību, izvēršot to ārpus Parīzes. Drīz vien māsas sāka strādāt arī skolās, bāreņu namos un cietumos. Vēlāk māsu aprūpes lokā tika iekļautas arī slimnīcas, kurās ārstējās nabadzīgie pacienti. Šāds darba lauks atbilda māsu aicinājumam kalpot nabagiem un slimiem.

Tomēr sākumā Luīze de Marilaka, būdama tomēr aristokrāte ar labu izglītību, pretojās māsu nodarbināšanai slimnīcās. Viņas iebildumiem bija vērā ņemami argumenti:

- tā laika medicīnas iestādēs bija antisanitāri apstākļi; slimnīcās ievietoto pacientu zemais morālais līmenis varēja apdraudēt māsu fizisko un morālo stāvokli;
- darbs slimnīcās varēja atraut žēlsirdīgās māsas no paredzētās galvenās misijas – slimnieku kopšanas mājās.

Respektējot Luīzes de Marilakas nostāju, slimnīcās māsām parasti tika uzticēti dažādi organizatoriskie pienākumi. Turklāt pēc vīra slimošanas, kas beidzās ar priekšlaicīgu nāvi, Luīze de Marilaka neuzticējās ārstiem un uzskatīja viņus par neprofesionāliem partneriem, kas medicīnā nav pietiekami kompetenti. Viņa salīdzināja ārstēšanu un māsu veikumu slimnieku kopšanā, nosaucot šīs darbības par “vienas monētas divām pusēm”.²³ Māsu darbība, pēc Luīzes de Marilakas domām, apvienoja gan pacientu ārstēšanu, gan kopšanu.²⁴ Tomēr vēlāk, par spīti Luīzes de Marilakas iebildumiem, tieši darbs slimnīcās kļuva par māsu galveno darba vietu. Pirmie soļi slimnīcas pacientu kopšanā tika sperti 1639. gadā. Šajā gadā Anžē pilsētā (*Angers*) uzbūvēja slimnīcu.

Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu darbu šajā iestādē ir aprakstījusi māsa no Polijas Mirosława Halata (*Mirosława Hałat*) savā publikācijā par

---

²³ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 58.

²⁴ *Ibid.*

žēlsirdīgo māsu pienākumiem vēsturisko dokumentu griezumā.²⁵ Viņa stāsta, ka Anžē pilsētas slimnīcā ārstējās ap 200 pacientu. Sākotnēji viņus kopa 10, bet vēlāk 12 žēlsirdīgās māsas.

Priesteris Vincents de Paula izstrādāja reglamentu – darba kārtību un uzvedības noteikumus – slimnīcā nodarbinātajām māsām. To viņš saskaņoja ar slimnīcas administrāciju. Turpmāk šos noteikumus obligāti vajadzēja ievērot visām slimnīcās strādājošām māsām. Reglamentā skaidri tika definēti māsu labdarības misijas mērķi: kalpot nabagiem un slimajiem, sniedzot viņiem garīgo atbalstu un rūpējoties par pacientu fiziskajām vajadzībām. Galvenie principi pacientu kopšanā bija pacientu izglītošana garīgos jautājumos un rūpes par sirdzēju ikdienas vajadzībām: ēdienu, mazgāšanu un zālēm. Liela uzmanība tika pievērsta pacientu kopšanas kvalitātei, kas bija “jānodrošina tik augstā līmenī, it kā māsas kalpotu pašam Dievam”.²⁶ Slimnīcā nodarbinātajām žēlsirdīgajām māsām bija jāceļas ļoti agri no rīta, pulksten četros, un jau pēc pusstundas, pulksten 4.30, pusstundu jāskaita lūgšanas. Pirms darba sākuma māsām bija atļauts apēst nedaudz maizes. Ap pulksten sešiem slimnieku palātās jau vajadzēja sākt ikdienas pienākumu izpildi: sagatavot vannas pacientu mazgāšanai, nomainīt gultas veļu, dot pacientiem zāles.

Pulksten septiņos māsām bija jāpaēdina slimnieki. Maltīte bija atkarīga no pacienta veselības stāvokļa: smagi slimajiem deva gaļas buljonu vai olu, citiem – vēl papildus arī sviestu un ābolu. Ar gaļas buljonu pacientus ēdināja četras reizes dienā, ar olām – trīs reizes. Pēc brokastīm māsas, ja to ļāva pacienta veselības stāvoklis, viņu izglītoja par lūgšanām, lai glābtu sasirgušā dvēseli un sagatavotu viņu sakramentam. Pusdienu laikā, ap pulksten 14.00, pacientiem atnesa tēju un augļus (ābolus vai bumbierus, vai ievārijumu). Pulksten 16.00 sākās higiēnas procedūru laiks: māsas mazgāja pacientus, mainīja gultas veļu. Ap pulksten 17.00 vēlreiz bija jāēdina pacienti un atbilstīgi ārsta norādījumiem jādod viņiem zāles.

Pabeidzot darbu, māsām bija jānometas ceļos patecībā par iespēju paveikt to, ko viņas bija darījušas, un jānoskaita lūgšana. Vēl gan diena nebija galā, jo slimniekiem vajadzēja iedot vakariņas, kuru noslēgumā atkal bija jāskaita lūgšanas. Pēc maltītes, ap pulksten 18.30, notika dežūras maiņa – māsām bija jāgaida, kad tiks nomainītas.

Savukārt uz dežūru atnākušās māsas pievērsās vakara darbiem: mudināja staigājošos pacientus sagatavoties miegam, ēdināja smagi slimos.

²⁵ Halat, M. *Obowiązki Sióstr Miłosierdzia w świetle dokumentów. Medycyna Nowożytna*. Warszawa: Polska akademia nauk, Instytut historii nauki, Studija nad kulturą medyczną. Tom 6, Zeszyt 2, 1999, 10.

²⁶ *Ibid.*, 157.

Pacientu ēdināšanā māsām stingri bija jāievēro režīms. Viņām arī vajadzēja raudzīties, lai pacientiem netrūktu dzeramā ūdens, dažreiz tas tika saldināts ar cukuru.

Ap pulksten 19.30 visām māsām vajadzēja pulcēties postenī un kopā ar pacientiem skaļi skaitīt lūgšanas. Tikai tad māsas, kam dežūra bija beigusies, pameta slimnīcu un devās uz savu mītni, lai sagatavotos nākamajai dienai. Pēc vēl vienas lūgšanas, pulksten 21.00, viņas varēja doties pie miera.

Taču slimnīcā rosība turpinājās, gan krietni rāmāk nekā dienā. Ap pulksten 20.00 postenī bija atļauts palikt tikai vienai (dežurējošai) māsai, kurai jārūpējas par smagi slimajiem pacientiem, sagatavojot viņus nāves pieņemšanai. Kad darbs bija pabeigts, māsai visu nakti vajadzēja skaitīt lūgšanas, lai pacienti izveseļotos.

Tām māsām, kas nebija aizņēmtas dežūrā, pašām vajadzēja sameklēt sev darbu slimnīcā, palīdzot dežurējošajām. Katru piektdienu slimnīcas administrācija žēlsirdīgajām māsām atkārtoja viņu darba pienākumus, akcentējot, ka ir liela laime kalpot slimajiem un nabagiem.²⁷ Analizējot ziņas par žēlsirdīgo māsu pienākumiem slimnīcā, redzams, ka slimnieku kopšanā mazāka nozīme tika piešķirta māsu iegūtajām medicīniskajām zināšanām un prasmēm, bet galvenokārt viņas tika nodarbinātas slimnieku ikdienišķajā aprūpē: zāļu izdalīšanā atbilstīgi ārsta norādījumiem, higiēnisko procedūru veikšanā un pacientu ēdināšanā.

Tā laika pacientu kopšanas neatņemama un būtiska sastāvdaļa bija lūgšanas un slimnieku izglītošana garīgajos jautājumos, lai glābtu viņu dvēseles. Šim uzdevumam māsas veltīja lielu daļu no laika. Iegūtās zināšanas un māsu kompetence medicīnā izraisīja lielas šaubas praktizējošo ārstu aprindās. Skepse bija saistīta ar tolaik sabiedrībā valdošo uzskatu par sievietes lomu: viņai tika atvēlēts dzemdēt un audzināt bērnus, rūpēties par ģimenes locekļiem un apmeklēt baznīcu, lai lūgtu Dievu par tuvinieku veselību. Daži ārsti tik ļoti neuzticējās māsām, ka sauca viņas par šarlatānēm, pat turējās pa gabalu no māsām.

Kad priesteris Vincents de Paula kopā ar slimnīcas administrāciju izstrādāja dokumentu par māsu darba kārtību un pienākumiem slimnīcā, viņš neuztiepa tikai savu, garīdznieka, viedokli, bet respektēja arī ārstu uzskatus, par galveno māsu darbības virzienu nosakot pacientu garīgo stāvokli un dievbijību, mazāk uzmanības pievēršot māsu iegūtajām iemaņām medicīnā.

²⁷ Halat, M. *Obowiązki Sióstr Miłosierdzia w świetle dokumentów. Medycyna Nowożytna*. Warszawa: Polska akademia nauk, Instytut historii nauki, Studija nad kulturą medyczną. Tom 6, Zeszyt 2, 1999, 153–167.

Žēlsirdīgās māsas slauka māsu namu.
Mākslinieks un laiks nezināms

Pakāpeniski Luīze de Marilaka mainīja savu attieksmi pret žēlsirdīgo māsu strādāšanu slimnīcās un piekrita, ka māsas tur īsteno savu misiju. Tomēr viņa uzstāja, lai māsas nesniegtu palīdzību pacientiem ar veneriskajām slimībām. Luīze de Marilaka bija pārliecināta, ka ar šīm slimībām sirgst tikai morāli pagrimumuši cilvēki. Joprojām viņa neuzticējās ārstiem. Arī dažus gadus vēlāk, kad 1651. gadā saslima viņas dēls, Luīze de Marilaka negribēja meklēt ārstu palīdzību.

Priesterim Vincentam de Paulam bija atšķirīga attieksme, kuru viņš pauda savā vēstulē Luīzei de Marilakai: “[.] cilvēki domā, ka ārsti biežāk nogalina pacientus, nevis viņus ārstē. Tomēr, neskatoties uz to, ja kāds saslimst, viņam jāgriežas pie ārsta un jāklausa viņā. Iespējams, ka tas, ko Jūs uzskatāt par kaitīgu, varētu nest viņam labu.”²⁸ Sākot ar 1642. gadu, māsas deva nabadzības, šķīstības un paklausības zvērestu, apņēmoties kalpot nabagiem. Šie nebija mūķeņu zvēresti, tomēr pietiekami nozīmīgi un saistoši, jo atcelt tos varēja tikai Svētais tēvs vai

²⁸ Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 52.

virsabats. Sākumā zvērēšana nebija obligāta. Dažas māsas pildīja savus pienākumus, lai gan nebija zvērējušas, citas zvērēja uz vienu gadu, bet bija arī sievietes, kas sevi saistīja ar žēlsirdības darbu un solījumu to veikt visu dzīvi. Žēlsirdīgās māsas tika uzskatītas par konsekrētām personām (konsekrēta – iesvētīta²⁹). Taču, stājoties apvienībā, konsekrāciju veica nevis ar zvēresta palīdzību, bet ar pilnīgu sevis veltīšanu Dievam. Konsekrācijai nebija kanoniskā likuma pamata, taču tā saglabāja baznīcas raksturu. Pēc franču revolūcijas (1789–1799) 1801. gadā māsām zvēresti kļuva par obligātiem un regulāriem: māsas zvērēja katru gadu, ik reizi no jauna paužot savu apņēmību kalpot trūkumcietēju un sirdzēju labā.³⁰

Žēlsirdīgās māsas palīdzēja nabagiem un cietējiem, saņemot pretī sabiedrības vispārēju cieņu un atzinību. Tā bija ne tikai Francijā, bet arī citās valstīs.

18. gs. žēlsirdīgo māsu kustība sākās arī Latvijas teritorijā – Latgalē. Īpaši tā iesakņojās Krāslavā (poļu literatūrā pilsēta minēta kā “miesta Kreslava”).³¹

---

²⁹ Trūps, H. *Katoļu baznīcas vēsture*. Rīga: Avots, 1992, 334.

³⁰ НГАБ, 2638 ф., 1 оп., 772 л., 1–2, 12–13, 23, 71–72 л.

³¹ LVIA, 604. f., 1. apr., 11490. b., 11., 14.

Žēlsirdīgo māsu garīgā audzināšana

Žēlsirdīgo māsu noteikumi

Žēlsirdīgo māsu darbība bija pakļauta stingriem noteikumiem, proti, Regulai, kuru apstiprināja Parīzes arhibīskaps. Lietuvas Valsts vēstures arhīvā Viļņā glabājas Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu Regulas rokraksts poļu valodā. Dokumentā ir noteikumi, kas reglamentē gan žēlsirdīgo māsu pienākumus, pakļautību, uzdevumus, savstarpējās attiecības un attieksmi pret dažādu sabiedrības slāņu locekļiem, gan arī akcentē garīgās un tikumiskās vērtības.

Žēlsirdīgo māsu dzīvesveids bija garīgs, ļoti tuvs mūķeņu dzīvesveidam, tomēr tas bija arī atšķirīgs un baznīcai vēl nezināms. Māsu pienākums bija slimnieku apraudzīšana mājās. Šis uzdevums bija pretrunā ar klostera dzīves principiem. Savstarpēji nesaskaņotais darbs neveicināja klostera māsu darba attīstību, jo trūka kontroles un attiecīgas sagatavotības. Apvienības nodibināšana bija solis šo trūkumu risināšanas virzienā, taču steidzami bija jānokārto ar tās izveidi saistītie uzdevumi: vajadzēja parūpēties par jaunās organizācijas uzbūvi un apstiprināšanu baznīcā un valsts struktūrās.

Priesteris Vincents de Paula izdarīja visu, lai pārliecinātu māsas, ka viņas nav mūķenes:

“Jums vajag atcerēties, ka neesat klosterī, jo nevar savienot klostera dzīvi ar jūsu uzdevumiem. Esat pakļautas grēka iespējai tomēr vairāk nekā mūķenes, kas dzīvo klosteros, jo par klosteri jums kalpo vienīgi slimo mājas un māja, kurā atrodas virsmāsa. [...] Tāpēc jums vajag dzīvot dievbijīgu dzīvi līdzīgi kā mūķenēm un pat izrādīt lielākus tikumus par mūķenēm, jo tas ir viņu tiešais aicinājums. Visās publiskajās vietās, kur atrodas māsas, jāsauglabā gara koncentrācija, ķermeņa tīrība, rīcības ierobežojumi, lai spētu atrauties no laicīgās dzīves – līdzīgi kā to dara mūķenes klosteros.”³²

Šie vārdi – ar nelielām izmaiņām – vēlāk tika ierakstīti māsu uzvedības un darbības noteikumos.

³² Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 14.

ostatnich rekolekcyach. — Lawrze, kiedy im znać dadzą, iż albo S. X. Starzy albo kto inny z tego rozkazania będzie czynił iaką w do-
 mu ich schadzke, albo miał duchowną konferencyą, w wszystkie pilno
 się na nią stawiać. — Te, które mieszkaią w domach daleko odle-
 głych, będą się uciskać we wszystkich tych zabawkach, i innych
 potrzebach duchownych do tych osób, które S. X. Przełożony gene-
 ralny ich zgromadzenia na to im oznaczy. — Żadne zaś nie wpi-
 szą się do żadnego bractwa bez wyraźnego pozwolenia tegoż S. X.
 Przełożonego generalnego.

4. Będą komunikować w Niedziele, i święta uroczyste, i w nie-
 które inne dni Chrystusa Pana zgi Przejawiającego Panu, które
 one są przykazane: ale nie częściej, ani trzy dni, ieden po drugim
 bez pozwolenia S. X. Przełożonego, albo innych od niego wyznaco-
 nych, ani dwa dni, ieden po drugim, jeżeli dla tego trzeba im się
 spowiadać, a to dla zagrożenia drogi różnym nieporządkiem, że
 aby mogły urosć z generalnego Komunii pozwolenia, iako
 też dla stajenia zastęgi świętego podługienstwa, z przyziemną
 świętego sakramentu. — W wszystkie za każdym razem będą pro-
 sić siostry starzy o pozwolenie do Komunii i pokornie się
 poddadzą bez namronia, kiedyby im tego nie pozwolono. — Do tego
 nie będą komunikowały, jeżeli Dyrektor, albo spowiadnik tego
 im nie pozwoli.

5. w każdy piątek, wyjąwszy wielki piątek, i te, w które syp-
 to iakie uroczyste przypada, zgromadzą się w wiecior w pot do
 osmy godziny na modlitwy, i na małą konferencyą, którą ucy-
 ni siostra starza, albo ta, która jest na ich miejscu, z strony
 defektoru grzeiwko regułom poprzedzonych, ażeby się poprawi-
 wity. Dla tego każda winę swoją wyznawać będzie przy obec-
 noni drugich według wyrażonego sporobu, mile przyjęcie napo-
 minienie i pokutę, która jej będzie oznaczona, i prosić będzie o przeba-
 szenie tych, którym podobno mogła dać iaką okazyę do umartwie-
 nia, albo zły z siebie przykład. — Każda też będzie co miękko prosiła
 ażeby się gubieranie o defekta, która mogły być w oniej postre-
 zione, napominano, a te, które będą napominane, przyjmą tę łas-
 kę z pokorą, i z żądaniem poprawy, nie wymawiając się,
 ani pokazując

Pirmos noteikumus žēlsirdības māsām uzrakstīja žēlsirdīgā māsa Luīze de Marilaka 1634. gadā. Vēlāk ar priesteru Vincenta de Paula roku labotais teksts tika pievienots apstiprināšanas lūgumam, kuru nosūtīja Parīzes arhibīskapam. Ar nelielām izmaiņām, ko veica vecākā žēlsirdīgā māsa Maturina Gera (*Maturina Guérin*) un priesteris Renats Almerass (*Renat Alméras*), teksts tika publicēts 1672. gada 5. augustā kā Žēlsirdīgo māsu – nabadzīgo, slimo ļaužu kalpoņu – noteikumi (Regula). Priestera Vincenta de Paula darbības laikā radās arī noteikumi, kuri noteica apvienības funkcijas un darbību. Tos 1718. gadā apkopoja un publicēja virsabats, priesteris Žans Bonē (*Jan Bonnet*).

Regulā bija 11 nodaļas, kurās aprakstīti māsu uzvedības un darbības noteikumi.³³ Žēlsirdīgās māsas veltīja savas rūpes nabagiem un cietējiem, saņemot pretī sabiedrības vispārēju cieņu un atzinību. Visām žēlsirdīgajām māsām neatkarīgi no darbošanās vietas bija jāievēro vienoti noteikumi (Regula), kas tika pārtulkoti dažādās valodās. Lietuvas Valsts vēstures arhīvā Viļņā izdevās atrast šo nozīmīgo vēsturisko dokumentu poļu valodā. (Regulas tulkojumu latviešu valodā sk. 1. pielikumā.)

Šie noteikumi tika izstrādāti 17. gadsimtā, tomēr daudzas Regulas prasības ir svarīgas vēl joprojām, arī mūsdienās.

Pirmajā 1672. gadā publicētās Regulas punktā ir noteikts: “Galvenais mērķis, kura dēļ Kungs Dievs piesauca žēlsirdīgās māsas, ir goda atdošana un kalpošana mūsu Kungam Jēzum Kristum, kurš ir mīlestības avots un paraugs.”³⁴

Lai pienācīgi izpildītu šo cienājamo aicinājumu un tam sekotu, māsu pienākums bija dzīvot tikumīgi un censties apvienot garīgos uzdevumus ar kristīgās mīlestības izpausmēm, rūpējoties par nabagiem. Žēlsirdīgās māsas dzīves jēga tika traktēta kā pilnīga sevis veltīšana Dievam. Svarīga loma šajā uzdevumā bija atvēlēta Dieva dziļai iepazīšanai, ar to saprotot spēju ieklausīties Dieva vārdos un iepazīstot tos, jo tikai šādi var sasniegt patiesu lūgšanas spēku. Individuālas un kopīgas lūgšanas bija katras māsas garīgās dzīves konstitutīvais elements. Pilnīga sevis veltīšana Dievam žēlsirdīgo māsu apvienībā tika realizēta visā kopienas dzīvē. Ļoti raksturīgi, ka priesteris Vincents de Paula nekad tieši nerunāja par apvienību, taču, raksturojot tās darbību, labprāt lietoja šādus apzīmējumus: “svētā vienotība”³⁵ vai “savstarpējā

³³ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 14.

³⁴ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147 v.

³⁵ Hoffmann, E. SM. Św. Wincenty á Paulo – reformator diecezjalnego duchowieństwa dla dobra społeczności. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2014, 6, 2 (11), 187–207, 191.

paļaušanās”.³⁶ Pilnīga sevis veltīšana Dievam īstenojās, gādājot par nabagiem. Žēlsirdīgo māsu apvienības harizma veidojās, pārdzīvojot specifisku aicinājuma veidu, kurš balstījās uz šīs kustības pamatlicēju personībām. Viņi saprata nabadzību vai, pareizāk sakot, nabadzīga cilvēka vajadzības.

Regulas pirmā nodaļa **“Žēlsirdīgo māsu apvienības mērķis un labdarība”** reglamentē māsu laicīgo statusu un tikumisko uzvedību. Šajā nodaļā paskaidrots, kāpēc priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienība nav mūķenu ordenis, proti, tāpēc, ka žēlsirdīgās māsas vairāk pakļautas pasaules draudiem nekā mūķenes, jo viņu pienākums bija apmeklēt slimnieku mājas un šādi pakļaut sevi “pasaules draudiem”.³⁷ Galvenais mērķis, ar kuru Dievs apvienoja žēlsirdīgās māsas, bija viņa godāšana. Tādēļ galvenais māsu pienākums bija tikumīgi dzīvot un apvienot garīgos uzdevumus ar kristīgo mīlestību pret nabagiem un slimajiem. Šajā nodaļā norādīti trīs tikumi, kuri māsām obligāti jāievēro: miers, vienkāršība un mīlestība. Tie tika pielīdzināti trim gara spēkiem, kas veido dvēseli, misiju un stāvokli sabiedrībā. Māsām vienmēr bija jāatceras, ko teicis Dievs: “Mēs nevērtējam sevi, ja tēvu, māti, brāļus un māsas cildināsim augstāk par citiem un par visām pasaules lietām, lai atdarinātu Jēzu Kristu”.³⁸ Lai saņemtu Dieva mīlestību, māsām obligāti bija jātic savai misijai un jāievēro savas darbības un uzvedības noteikumi.³⁹

Regulas otrajā nodaļā **“Par nabadzību”** tika akcentēta nabadzība un māsas identificētas kā nabago kalpones. Tādēļ māsām tika aizliegts pelnīt, aizņemties naudu un ņemt mantas no cilvēkiem bez vecākās māsas atļaujas. Lai māsas nepārkāptu šos noteikumus, vecākajām māsām katru nedēļu bija viņas jāaptaujā, lai uzzinātu māsu vajadzības un nodrošinātu ar visu nepieciešamo. Tomēr, ja vecākā māsa uzskatīja, ka konkrēta manta māsai ir lieka, viņa bija tiesīga to atņemt. Māsas nedrīkstēja apvainoties, ja kāda no mantām tika atdota citai. Šāda prakse trenēja māsu paklausību un pacietību. Tāpat māsām bija jācenšas nepazaudēt un nesabojāt kādu no piederošajām mantām. Tikai vecākajām māsām bija atļauts pirkt audumus vai apģērbu māsām, piemēram, lakatiņus. Visām obligāti bija jāvalkā vienāds un neuzkrītošs apģērbs, šādi uzturot pieticībā ne tikai dvēseles stāvokli, bet arī kārtību apvienībā.⁴⁰

³⁶ Hoffmann, E. SM. Św. Wincenty á Paulo – reformator diecezjalnego duchowieństwa dla dobra społeczności. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2014, 6, 2 (11), 196.

³⁷ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147.

³⁸ *Ibid.*, 147 v.

³⁹ *Ibid.*, 148.

⁴⁰ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 148–150.

Analizējot šīs nodaļas saturu, redzams, ka arī mūsdienās māsām, kas strādā ārstniecības iestādēs, ir jāvalkā viena dizaina tērps un jārūpējas par tehnisko aprīkojumu.

Trešajā nodaļā **“Par tikumu”** izklāstīts aicinājums māsām saglabāt dvēseles tīrību. Viņām vajadzēja izvairīties no vēlmes patikt citiem, no godkārības un skaista apģērba. Pat atpūtas brīdī vai sarunas laikā viņām bija jāatturas no jokiem, smiekliem un vieglprātības. Nebija atbalstāma pat skatīšanās pa logu, bez īpašas vajadzības laika pavadīšana ar svešiem cilvēkiem. Staigājot pa ielu, atrodoties baznīcā vai svešās mājās, it īpaši runājot ar pretējā dzimuma cilvēkiem, māsas skatienam vienmēr bija jābūt vērstam uz zemi. Iziešana no mājas bez vecākās māsas atļaujas bija stingri aizliegta. Pirms došanās prom par nodomu bija jāpaziņo vecākajai mātai, pastāstot, uz kuriem un ar kādu nolūku plānota izešana. Noteikumos bija norādīts, ka māsām no mājas vienmēr jāiziet divatā.

Saskarsmē ar pretējā dzimuma pacientiem māsām vienmēr bija jābūt uzmanīgām, gan iedodod viņiem zāles, gan sniedzot citu palīdzību. Māsas nedrīkstēja pieliekties viņiem pārāk tuvu klāt, pat mirstošajiem, kad sagatavoja viņus nāves brīdim. Māsām bija stingri aizliegts laist savās istabās mācītājus, izņemot slimības gadījumos, taču arī šādās reizēs vismaz vienai mātai bija jābūt klāt. Piesardzība bija jāievēro arī ārsta, aptiekāra, friziera un citu speciālistu vizītes laikā. Māsām bija aizliegts apmeklēt savus mācītājus vai citus garīdzniekus viņu mājās. Vīriešu klātbūtnē māsām vienmēr bija jāsauglabā mērenība vārdos un emocijās. Šajā nodaļā mērķtiecīgi akcentēta uzmanība uz garīgo tīrību – māsas ar savu uzvedību nedrīkstēja kompromitēt vai graut apvienības prestižu. Tīrības jēdziens šeit jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne tikai fizisko tīrību, bet arī morālo. Šajā nodaļā daudz runāts par māsu saskarsmi ar vīriešiem. Acīmredzot māsu attiecības ar vīriešiem netika atbalstītas, jo māsu dzīves aicinājums bija mīlēt Dievu un kalpot nabagiem.⁴¹

Regulas ceturtnā nodaļa **“Par paklausību”** reglamentēja pakļautību priekšniecībai. Vadības uzdevumi un rīkojumi māsām bija jāizpilda tā, it kā pats Dievs būtu tos devis: “Kas jūs klausā – mani klausā, kas jūs noniecinās – noniecinās mani”.⁴² Bez vecākās māsas atļaujas bija stingri aizliegts atvērt saņemtās vēstules un atklātnes, tās sākumā izlasīja vecākā māsa un tikai tad adresāte. Māsas arī nedrīkstēja rakstīt vēstules bez vecākās māsas atļaujas. Sākumā vēstuli vajadzēja dot izlasīt vecākajai mātai, lai viņa iepazītos ar saturu. Tomēr šī kārtība neatiecās uz vēstulēm, kuras tika adresētas augstākai priekšniecībai. Vecākajām

⁴¹ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 150–152.

⁴² *Ibid.*, 152 v.

māsām divas vai trīs reizes gadā bija jāziņo saviem priekšniekiem par savu un citu māsu darbību.⁴³

Piektā nodaļa **“Par mīlestību un savstarpējo vienotību, kādai jāvalda māsu starpā”** akcentēja māsu vienotību, savstarpējo saskaņu un abpusējo mīlestību. Savos ikdienas darbos māsām bieži bija jādomā un jāatkārto vārds “žēlsirdība”, kas Regulas izpratnē nozīmē – mīlestība. Gadījumā, ja kāda māsa apvainoja citu, viņai nekavējoties bija jāmetas ceļos un jālūdz piedošana (pēc iespējas drīzāk, bet vēlākais laiks, cik ilgi drikstēja atlikt šo jautājumu, bija tās pašas dienas vakarā pirms gulētiešanas). Savukārt aizskartajai mātai bija jāpiedod, nomierinot lūdzēju, un arī pašai bija jānokrīt ceļos. Šāda rīcība tika uzskatīta par labāko veidu dusmu remdināšanai.

Nodaļas galvenā ideja bija māsu savstarpējās cieņas veicināšana un attīstība.⁴⁴

Regulas sestajā nodaļā **“Par dažiem mīlestības un kopējās vienotības saglabāšanas veidiem”** noteikts, ka māsām jāizvairās no pārāk ciešas draudzības savā starpā, jo tā var radīt nelabvēlīgas sekas. Tomēr attiecībām starp māsām jābūt mīlestības piepildītām. Tajā pašā laikā māsām jāizvairās no savstarpējas draudzības, kas var būt bīstama, jo spēj izraisīt “mīlestības afektu”.⁴⁵ Māsām bija aizliegts apspriest un kritizēt, kā arī runāt par apvienības valdi. Gadījumā, ja kāda māsa aizmirstu par saviem pienākumiem un izklaidētos sarunās vai aprunātu citus, pārējām māsām bija jācenšas pārtraukt viņas runāšanu vai viņa vispār nebija jāklusās. Bet, ja māsa neapklustu, pārējām vajadzēja ātri bēgt prom no viņas, “līdzīgi, kā no čūskas”.⁴⁶ Klusēšanu uzskatīja par galveno paņēmienu, lai novērstu dažus grēkus, kurus cilvēki var pastrādāt ar savu “mēli”. Klusums jāaglabā nodarbību laikā un no vakara dievkalpojuma līdz rīta Svētajai Misei (ap pulksten septiņiem no rīta), un no pulksten diviem līdz trijiem pēcpusdienā. Ja šajā laikā māsām nepieciešams ko teikt, tas bija jāizdara īsi un klusi. Klusums bija jāievēro baznīcās un kapelās, slimnīcās, savās istabās, ēdamistabās, it sevišķi ēšanas laikā.

Lai gan Regula ir izstrādāta 17. gadsimtā, tomēr arī mūsdienās “plāpāšana” netiek atbalstīta māsu praksē, jo nevajadzīgas runas kaitina pacientus un traucē māsām pildīt savus darba pienākumus.⁴⁷

Septītajā nodaļā **“Par mīlestību pret trūcīgajiem un slimajiem”** noteikts, ka māsām pašām ir jānodod nabagiem ēdiens, zāles un jāizturas pret viņiem žēlsirdīgi, ar maigumu, cieņu un dievišķumu, pat pret tiem, kuri ir ļauni un nepatīkami.

⁴³ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 152 v–153 v.

⁴⁴ *Ibid.*, 154–154 v.

⁴⁵ *Ibid.*, 155.

⁴⁶ *Ibid.*, 155 v.

⁴⁷ *Ibid.*, 154 v–155.

Šajā nodaļā pievērsta uzmanība māsu saskarsmei ar pacientiem. Akcentēts, ka ar lielu apzinīgumu māsām jākalpo tiem slimajiem un nabagiem, kuri izraisa riebumu. Ja pašām māsām ir nabadzīgi tuvinieki, jācenšas nepārkāpt mīlestības robežas, proti, nelūgt kādu palīdzēt radniekiem bez vecākās māsas atļaujas. Māsu drošības dēļ tika stingri aizliegts veikt slimnieku apskati naktī, izņemot sasirgušos, kas atradās māsu mājā un slimnīcā, kur dzīvoja pašas. Māsu misija kalpot tieši nabagiem liedza viņām aprūpēt bagātos. Netika atbalstīta arī bagāto cilvēku kopšana slimības gadījumos, jo tā bija pretrunā ar žēlsirdīgo māsu noteikumiem, kuru mērķis nodrošināt palīdzību nabagiem. Tomēr dažkārt tika pieļauta palīdzība arī sasirgušiem turīgajiem, bet tikai gadījumos, ja nebija nekādas iespējas atrast ārstu vai feldšeri, un, ievērojot noteikumu, ka vispirms tiks aprūpēti nabagie. Māsām bija aizliegts pieņemt sev kalponi bez priekšniecības atļaujas.⁴⁸

Par māsu garīgo audzināšanu, lai viņas izpelnītos Dieva mīlestību, ir aprakstīts astotajā nodaļā **“Par garīgajiem paradumiem”**.

Lai attīrītu savu dvēseli no grēkiem, māsām regulāri, katru sestdienu un pirms svētkiem, bija jāiet uz grēksūdzi. Svētdienās un visos baznīcas svētkos žēlsirdīgajām māsām bija jādodas pieņemt Svēto komūniju (2. pielikums).

Lai novērstu pārkāpumus, kuri varētu izraisīt domstarpības starp žēlsirdīgajām māsām, viņām tika dota iespēja izrunāties visu priekšā. Piektdienās (izņemot Lielo piektdienu pirms Lieldienām un piektdienas, kad bija baznīcas svētki) pusastoņos vakarā pēc lūgšanām māsām bija jāierodas sapulcē. To organizēja vecākā māsa, lai pārējās varētu atdzīt un labot pieļautās kļūdas un pārkāpumus atbilstoši noteikumiem (Regulai). Māsām norādījumi par pamanītajiem viņu pārkāpumiem bija jāpieņem ar pateicību un vēlmi laboties, neizrādot naidu pret tām, kas bija pamanījušas un sapulcē paziņoja par savu biedreņu kļūdām. Māsām bija aizliegts izpaust sapulcē uzzināto. Viņām vienmēr bija jāinformē vecākā māsa par citu māsu izdarītajiem nopietniem pārkāpumiem.

Arī vecākās māsas nevarēja izvairīties no kļūmēm. Par tām māsas “ar pazemību un mīlestību” ziņoja apvienības priekšniecībai.⁴⁹

Dažas tā laika noteikumu iezīmes saglabājušas arī mūsdienās, piemēram, medicīnas iestādēs regulāri notiek sapulces, kurās analizē un vērtē mediķu darbu, tiek pievērsta uzmanība informācijas konfidencialitātei.

Māsu noslogoto darbdienų reglamentēja devītā nodaļa **“Par nodarbību dienas kārtību”**.

Māsām bija jāceļas agri, pulksten četros no rīta. Savas pirmās domas bija jāvelta Dievam. Puspiecos visām māsām kopā bija jālasa lūgšanas līdz

⁴⁸ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 155–156.

⁴⁹ *Ibid.*, 156–157.

pulksten sešiem. Tikai tad drīkstēja pievērsties savām neatliekamajām darīšanām. Vēlāk, pulksten septiņos, visām māsām bija jāiet uz dievkalpojumu, pēc kura bija brokastis un atgriešanās pie ikdienas pienākumiem. Pulksten 11.30 māsām vajadzēja atlicināt laiku, lai domātu par savām kļūdām un izdarītajiem grēkiem, lai lūgtos. Pēc lūgšanas māsām bija pusdienas, kuras ieturot, viņas uzmanīgi klausījās svēto rakstu lasīšanu (šāds pienākums tika uzticēts kādai no māsām). Atskatot zvanam, pat ja māsas nepabeidza pusdienot, vajadzēja iet prom no galda, lai skaitītu lūgšanu. Pēc pusdienām māsas atgriezās pie saviem pienākumiem. Pulksten 14.00 atkal bija jālasa lūgšanas līdz pulksten 15.00, kad jānometas ceļos un jānoskaita vēl trīs lūgšanas. Tām māsām, kuras šajā laikā atradās ārpus kopienas mājas, arī bija jāskaita šīs lūgšanas, bet viņas drīkstēja nemesties ceļos. Tikai pēc stāvēšanas uz ceļiem, ja māsas atradās kopā, viņām tika atļauts parunāt savā starpā. Pulksten 18.00 māsām atkal vajadzēja lūgties un pārdomāt savas kļūdas un grēkus. Pēc tam viņas vakariņoja, lasot lūgšanu, bet pēc vakariņām māsām vairākas reizes bija jāskaita rožukronis. Vēl bija arī jāpaveic savi darbi, kuri tika iekļauti viņu pienākumos. Gadījumā, ja nekas nebija jādara, visām bija jāšuj vai jāvērpj. Pulksten 20.15 skanēja zvans, kas vēstīja, ka māsām jāpulcējas kopā, lai atkal skaitītu lūgšanu. Pulksten 21.00 māsas devās gulēt.

Svētdienās un svētkos žēlsirdīgajām māsām bija jāievēro tāda pati kārtība kā darbdienās, tomēr bija daži izņēmumi. Darbdienās rokdarbiem paredzēto laiku, viņas veltīja garīgai attīstībai. Šajās dienās māsām bija paredzēta arī atpūta pēcpusdienā.⁵⁰ Analizējot māsu ikdienas režīmu, redzams, ka visvairāk laika žēlsirdīgās māsas veltīja lūgšanām, nevis pacientu kopšanai.

Regulas desmitajā nodaļā **“Par slimnīcām un kalpošanu nabagiem un slimiem”** bija noteikts žēlsirdīgo māsu darba uzdevums slimnīcās: Kunga Jēzus Kristus slavēšana un viņa godā celšana, kurš ir Tēvs nabagiem un slimiem, kā arī sevis veltīšana slimo un trūcīgo kopšanai, pievēršot uzmanību kā dvēselei, tā arī ķermenim. Māsas pienākums bija mācīt slimos un nabadzīgos cilvēkus par jautājumiem, kas jāzina, lai varētu saņemt grēku izpirkšanu, lai sagatavotu cilvēkus grēku sūdzēšanai. Māsas arī nodrošināja slimniekus ar ēdienu, zālēm un palīdzēja viņiem slimības un vājuma laikā.⁵¹ Desmitajā nodaļā ir paskaidrojums par māsu ikdienu, kas stipri noslogota ar lūgšanām. Tika uzskatīts, ka tikai ar lūgšanām māsas var parādīt godu Dievam. Slimnieku kopšanas laikā prioritāte bija pacienta garīgais atbalsts. Mazāka uzmanība tika pievērsta cilvēka fiziskajam

⁵⁰ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 157–158.

⁵¹ *Ibid.*, 158–159.

stāvoklim. Kopjot slimniekus, pārsvarā tika nodrošinātas visnepieciešamākās fizioloģiskās vajadzības.

Vienpadsmitajā nodaļā “**Par vecākās māsas pienākumiem slimnīcā**” aprakstīti vecākās māsas pienākumi un nostādnes: viņai vienmēr jāievēro savas apvienības noteikumi, jābūt citu māsu paraugam, dodot rīkojumus citām, pašai pirmajai jādara visu, kas ir nepieciešams (mazgāt slimnieku traukus, sakārtot gultas, izslaucīt palātas).⁵²

Arī mūsdienās vecākās māsas amatā strādā speciālisti, kuri ar savu profesionālo pieredzi rāda piemēru pārējām māsām.

Regulai ir ne tikai 11 nodaļas, bet arī **papildu noteikumi**, kuros reglamentēti izglītības jautājumi.

Bāreņu un nabago apmācība un audzināšana tika iekļauta žēlsirdīgo māsu pienākumos, tāpat kā nabago un slimo kopšana. Māsas mācīja bērniem dievbijību, audzināja viņus, lai novērstu pārkāpumus un noskaņotu dzīvot godīgi un kārtīgi. Skolojot meitenes, vairāk pūļu tika veltīts kautrīguma, bet zēniem – godīguma ieaudzinašanai. Ikdienu meitenēm un zēniem bija atšķirīga. Māsas pievērsa uzmanību bērnu higiēnai, viņas rūpīgi sekoja, lai bērni staigātu tīrās drēbēs un saglabātu kārtību savās istabās. Īpašu uzmanību māsām bija jāpievērs tam, lai nešķīrotu bērnus pēc materiālā stāvokļa, lai meitenes no bagātām ģimenēm neatstumtu un nepazemotu bērnus no nabadzīgām ģimenēm un bāreņus. Tāpat māsām bija aizliegts izrādīt savas simpātijas kādam bērnam vairāk, bet citam mazāk. Arī skolā strādājošām māsām stingri bija jāievēro noteiktā kārtība, nekādā gadījumā nedrīkstēja mainīt to bez vecākās māsas atļaujas. Ar savu piemēru māsām bija jāparāda un jāmaca bērniem labdarība un paklausība.⁵³

Analizējot māsu pienākumus skolā, ir pamanāma saikne ar mūsdienu skolas māsām. Arī viņas ar savu darbu rāda bērniem piemēru, rūpējas par skolēnu higiēnu, veic izglītošo darbu par veselības jautājumiem.

Žēlsirdīgās māsas darba noteikumus un režīmu ievērot bija diezgan smagi, tāpēc šo misiju galvenokārt izvēlējās vientuļas sievietes no zemākiem iedzīvotāju slāņiem. Iestājoties Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienībā, sievietes atrada mītni, nodrošinot sevi ar dzīvojamo platību, apģērbus, ēdienu un nodrošinājumu vecumdienās.

Analizējot Regulu, rodas priekšstats, ka māsām bija vājas zināšanas medicīnā, bet, iepazīstoties ar literatūru par šo tēmu, var secināt, ka tā nav. Žēlsirdīgās māsas

⁵² LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 160–160 v.

⁵³ *Ibid.*, 160 v–162.

bija apmācītas noteikt pacientam diagnozi un veikt praktiski dažas medicīniskās manipulācijas. Taču priesteris Vincents de Paula par žēlsirdīgo māsu primāro un galveno uzdevumu uzskatīja nabago cilvēku garīgo atbalstu un dvēseles glābšanu, un tikai par sekundāro – ķermeņa kopšanu. Savu galveno misiju māsas pildīja ar regulārām lūgšanām, taču ne mazāk rūpīgi viņas veica arī slimnieku kopšanu un bērnu skološanu, tāpat žēlsirdīgās māsas palīdzēja nabadzīgajiem.

Garīga rakstura uzmundrinājumi māsām

Lai attīstītu māsu garīgumu, viņu audzināšanā iekļāva vēl vienu elementu, t. i., dievkalpojumu Dievmātei. Šis dievkalpojums pilnīgi atbilst baznīcas mācībai. Dieva Mātes kulta pieņemšana nozīmēja dievināt un izrādīt viņai godu, kuru apliecināja, sekojot viņas tikumiem. Bija šeit vieta gan lūgšanām Marijas godam, gan viņai veltīto svētku svinēšanai un pat svētceļojumiem uz svētvietām, taču bez tieksmes uz brīnumiem. Žēlsirdīgā māsa Luīze de Marilaka dēvēja Mariju par vienīgo žēlsirdīgo māsu Māti.

Doma par Marijas līdzdalību iemiesošanās brīnumā Luīzi de Marilaku un vēl četras pirmās žēlsirdīgās māsas mudināja Svētās Jaunavas pasludināšanas svētkus (25. martā) izvēlēties par dienu, kurā tiek nodoti zvēresti. Turpmāk šī kļūva par svētku dienu, kad māsas atjaunoja savus zvērestus (pat tad, ja liturģisko vajadzību dēļ notika kādas ierastās kārtības izmaiņas).⁵⁴ Papildu motīvs, kāpēc žēlsirdīgajām māsām svarīgi bija tieši Dievmātei veltītie dievkalpojumi, bija šāds gadījums: māsai Sv. Katrīnai Laburē (*Labouré*) 1830. gada 27. novembrī kapličā Parīzē parādījās Dievmāte. Rokās, sirds līmenī, viņa turēja mazu lodi, kurā bija redzams Krusts. Viņa esot teikusi, ka “ši lode attēlo visu pasauli un katru cilvēku atsevišķi”.⁵⁵ Pēc tam lode esot pazudusi. Sv. Marija nolaidusi gaismas staru apspīdētās rokas, un stari apmirdzējuši visu pasauli, kas tagad gulējusi pie viņas kājām. Gaismas stari pauž vēlīgumu, ir tā simbols.

Žēlsirdīgo māsu apvienība šo parādīšanos uztvēra kā Marijas aizbildniecības zīmi un kā nepieciešamību daudzināt Vissvētāko Jaunavu Mariju, izmantojot medaljonu. Šo medaljonu sauca arī par brīnumdarītāju medaljonu (poļu val. *cudowny medalik*): medaljons nav pielīdzināms ne talismaniem, ne amuletiem.

⁵⁴ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 680.

⁵⁵ *Znak Maryi i jej orędzie do ludzi*. Kraków: Siostry Miłosierdzia ul. Warszawska 8, 2006, 31–155.

Tas ir Sv. Marijas klātbūtnes simbols, uz kuru vienmēr var paļauties. Medaljona aversā redzama Sv. Marija kā jaunava, kas “samin čūskas galvu” un uzraksts “O, Marija, bez grēka ieņemtā, lūdzies par mums”, kā arī gadaskaitlis – 1830.

Medaljona reversā attēlota Sv. Marijas vieta Jēzus sakramentā un viņa baznīcā. Viņa tik stipri ir savienota ar savu dēlu, ka burts “M” iestrādāts medaljonā kopā ar Krustu. Viņas sirds, pārdurta ar zobenu, atrodas pie Jēzus sirds dzeloņainā vainagā. Divpadsmīt zvaigznes simbolizē divpadsmīt baznīcas apustuļus.⁵⁶

Jaunavas Marijas medaljons

Vincenta de Paula apvienības māsām obligāti bija jāpieņem Svētais sakraments. Tomēr tā obligāta pieņemšana katru dienu netika atļauta visām žēlsirdīgajām māsām. Šādu ierobežojumu ieviesa, lai neizsprostotu ceļu ar rindām un neizraisītu troksni un haosu, kuru varētu radīt vispārīga Svētās komūnijas pieņemšanas atļauja. Tāpēc, lai zinātu, kad jāiet pie Svētā galda un jāsaņem Svētais sakraments, bija jāizveido Garīgais kalendārs (2. pielikums). Ne vecākajai māsai, ne grēku sūdzētājam, pat misijas apvienības baznīkungam netika atļauts veikt grozījumus kalendārā. Atbilstīgi Garīgajā kalendārā rakstītajam māsām obligāti bija jāiet pie dievgalda katru svētdienu, Meteņu otrdienā, Kristus Augšāmcelšanās dienā, Dieva Ķermeņa svētkos, tāpat arī katra mēneša 25. datumā (neatkarīgi no tā, vai tā ir svētku diena vai nav). Iespējams, tas bija saistīts ar Kunga pasludināšanas dienu, kuru svinēja 25. martā. Tāda pati kārtība attiecās arī uz ceturtdienām gavēņa laikā. Pārējās dienās pie dievgalda gāja zvērinātās māsas. Gadījumā, ja trīs svētku dienas sekoja cita citai, vecākajai māsai bija jānosaka tikai divas svētku dienas, kad māsām jāiet sūdzēt grēkus un jāsaņem Svētais sakraments. Ja nedēļas laikā gadījās divi baznīcas svētki (kad pēc Garīgā kalendāra jāiet pie Svētās komūnijas), bija atļauts iet pie Svētā galda ar noteikumu, ka pie Svētās komūnijas māsas neies svētdien. Nevienai māsai nebija

⁵⁶ *Znak Maryi i jej orędzie do ludzi*. Kraków: Siostry Miłoserdzia ul. Warszawska 8, 2006, 31–155. 31–155.

ļauts izlaist Svētās komūnijas dienu bez attaisnojuma vai neizsūdzot grēkus, vai bez vecākās māsas atļaujas. Gadījumā, ja pēc grēku sūdzēšanas vai vecākās māsas atļaujas māsa tomēr izlaida komūnijas dienu, viņai bez priekšniecības atļaujas bija aizliegts lūgt saņemt Svēto sakramentu citā dienā, kurā pārējās negāja pie Svētā galda.⁵⁷

Garīgo kalendāru pārtulkoja arī poļu valodā un pielāgoja vietējiem svētku noteikumiem un ieradumiem Polijā. Šis vēsturiskais dokuments atrodas Viļņā, Lietuvas Valsts vēstures arhīvā. Garīgā kalendāra tulkojumu latviešu valodā sk. 2. pielikumā.

24. <u>S. Agnieszki, Szlubne i' estero- ldnie, Seminarystki</u>	<u>W Miesciugu Lipcu</u>
26. <u>Nawrocenie S. Pawla wrystkie i Probantki</u>	2. <u>Na Nawrodcenie S. P. Maryi Szlu- bne, Seminarystki i Probantki.</u>
<u>W Miesciugu Lutym</u>	13. <u>S. Magdorzaty, Szlubne i Semi- narystki starze</u>
2. <u>Czyzyszenie S. P. Maryi Szlubne Seminarystki i Probantki</u>	19. <u>S. Wincentego a Paulo Szlubne Seminarystki i Probantki</u>
24. <u>S. Marcia Apostola, Szlubne i Seminarystki</u>	22. <u>S. Maryi Magdalony Szlubne Seminarystki starze</u>
<u>W Miesciugu Marcu</u>	23. <u>S. Jakoba Apostola Szlubne i Seminarystki wrystkie</u>
4. <u>S. Kazimierza, wrystkie diestry i Probantki</u>	26. <u>S. Anny Matki S. Panny M. Szlu- bne i Seminarystki starze.</u>
15. <u>Reyzie W. M. Legras wrystkie w szpale</u>	29. <u>S. Marty, Szlubne Seminarystki i Probantki.</u>
19. <u>S. Jozefa, Szlubne, Seminarystki i Probantki</u>	<u>W Miesciugu Pierzaniu</u>
25. <u>Nawrotowanie S. P. Maryi Szlu- bne, Seminarystki i Probantki</u>	11. <u>S. Wawrzynca, Szlubne Semi- narystki i Probantki</u>
<u>W Miesciugu Kuzetnie</u>	15. <u>Wniebowazcie S. P. Maryi Szlu- bne Seminarystki i Probantki.</u>
23. <u>S. Wyciecha Szlubne Semi- narystki i Probantki</u>	16. <u>S. Rocha szlubne i Seminarystki starze</u>
25. <u>S. Marka Szlubne Semina- rystki starze.</u>	21. <u>S. Janny Fconist Szlubne Seminarystki i Probantki</u>
<u>W Miesciugu Maie</u>	24. <u>S. Bartlomieja Szlubne i Se- minarystki</u>
1. <u>S. Filipa i Jakoba Szlubne i Se- minarystki wrystkie.</u>	25. <u>S. Ledwita wrystkie w warszawie</u>
3. <u>Znalezienie S. Krzyza w Para- fii S. Krzyza</u>	<u>W Miesciugu Wrosciniu</u>
8. <u>S. Stanislawo wrystkie.</u>	8. <u>Nawrodcenie S. P. Maryi Szlubne Seminarystki i Probantki</u>
<u>W Miesciugu Czerwcy</u>	14. <u>Podwyzszenie S. Krzyza wryst- kie w Parafii S. Krzyza.</u>
11. <u>S. Barnaby Apostola Szlubne i Seminarystki starze.</u>	21. <u>S. Mateusza Szlubne Semi- narystki i Probantki</u>
24. <u>S. Jana Chreyciela Szlubne Seminarystki i Probantki</u>	<u>27. Reyzie</u>
29. <u>S. Piotra i Pawla Szlubne Seminarystki i Probantki</u>	
<u>W Miesciugu Lipcu</u>	

Garīgā kalendāra fragments poļu valodā, 18. gs. beigas

⁵⁷ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 163–164 v.

Regula nebija vienīgais dokuments, kas ietvēra noteikumus, kuri māsām bija stingri jāievēro, ne tikai pildot darba pienākumus, bet arī ikdienas dzīvē. Maldīgi būtu domāt, ka žēlsirdīgo māsu dzīve ritēja gludi un bez pārpratumiem. Bija māsas, “kuras labprātīgi pierod pie slihta garastāvokļa, nepārdomāta straujuma un iesaistās apvienībā ar visām savām dīvainībām un aizvainojošiem vārdiem, kurus pavada dusmu uzliesmojumi un gatavība piejaukt attiecībām indi un strīdīgumu”.⁵⁸ Bija arī māsas, kuras negribēja dalīties savā darba pieredzē ar jaunpienācējām.

Lai saglabātu Žēlsirdīgo māsu apvienības vienotību, liela uzmanība tika pievērsta žēlsirdīgo māsu garīgajai audzināšanai, kas atspoguļojās arī māsu vēstulēs (3. pielikums). Analizējot uzmundrinājumu saturu, redzams, ka ne visas māsas kārtīgi ievēroja darba un uzvedības noteikumus. Tāpēc galvenais pamācību uzdevums bija uzturēt un attīstīt māsu garīgo attīstību, kā arī noturēt apvienībā augstu morāles līmeni.⁵⁹ (Lietuvas Valsts vēstures arhīvā Viļņā ir saglabājušies garīgie aicinājumi žēlsirdīgajām māsām poļu valodā.)

Žēlsirdīgo māsu garīgā audzināšana bija aktuāla visur tur, kur māsas nodarbojās ar labdarību.

Latvijas teritorijā Vincenta de Paula žēlsirdīgās māsas apmetās Krāslavā, kur tika izveidota māsu māja.

---

⁵⁸ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 4.

⁵⁹ *Ibid.*

Žēlsirdības tradīcijas Latgalē

Vēsturiskais fons

Latgales teritoriālā un administratīvā piederība gadsimtu gaitā mainījās, un šīs pārmaiņas ietekmēja reģiona saimniecisko, kultūrvēsturisko un reliģisko vidi.

Latgale pēc 350 gadu ilgās Livonijas valstiņu pastāvēšanas 16. gs. otrajā pusē Livonijas kara rezultātā nonāca spēcīgāko kaimiņvalstu pakļautībā. Latgale (arī Vidzeme) kļuva par Polijas–Lietuvas karalistes sastāvdaļu.⁶⁰ Poļu laiki⁶¹ bija tā robežšķirtne, kas Latgali uz ilgu laiku atdalīja un šķīra no pārējās Latvijas, tādējādi iezīmējot Latgales vēsturiskās un kultūras atšķirības.⁶²

1772. gadā Inflantijas vaivadija (Latgale) tika iekļauta Krievijas impērijas sastāvā.⁶³ Sākumā to pievienoja Pleskavas guberņai, vēlāk – Polockas vietniecībai un, beidzot – 1802. gadā – Vitebskas guberņai.⁶⁴

Krāslava par nozīmīgu katoļticības centru ar savdabīgu vietējo baroka materiālo un īpatnēju garīgo kultūru veidojās Livonijas konfederācijā 16. gs. pēdējos gados un tiem sekojošajā Polijas–Lietuvas valdīšanas laikā, kad pēc poļu–zviedru kara (1600–1629) Latgale tika iekļauta Polijas–Lietuvas valsts sastāvā.

Latgalē veidojās savdabīga kultūra, kuras parādīšanos un izaugsmi veicināja vispirms vācu, bet jo īpaši poļu muižniecības vairāku dzimtu atbalsts.

16. gs. Livonijā Krāslava piederēja vairākiem īpašniekiem – mestriem un bruņiniekiem.⁶⁵ Šī teritorija bija pusapdzīvota. Bez priesteru vai baznīcas vietējie iedzīvotāji nokļuva puspagānu statusā.⁶⁶ 1588. gadā Krāslavas pils nonāca Engelberta Plumpera īpašumā. 1569. gadā to ieguva Kurzemes hercogistes kanclers

⁶⁰ *Latvijas zemju robežas 1000 gados*. Sast. A. Caune. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgāds, 1999.

⁶¹ Par poļu laikiem Latgalē dēvē vēstures posmu no 1561. līdz 1772. gadam, tātad gandrīz 210 gadus.

⁶² Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006, 286.

⁶³ *Ibid.*, 141.

⁶⁴ Cimmermanis, S. Par Latvijas vēsturiski etnogrāfiskajiem apgabaliem. No: *Latvijas zemju robežas 1000 gados*. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 1999, 34–53.

⁶⁵ Caune, A., Ose, I. *Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikons*. Latvijas viduslaiku pils. IV sēj. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2004, 258.

⁶⁶ Latkovskis, I. *Aglonas baznīcas un klostera vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2012, 62.

Mihaels de Brunovs⁶⁷, kurš no 1580. līdz 1590. gadam uzcēla šeit pirmo katoļu koka dievnamu. Kad 1636. gadā Krāslavas pusmuiža pārgāja Volfu dzimtas īpašumā, jezuīts Juris Volfs, rakstot uz Romu par Krāslavu, nosauca vietējos iedzīvotājus par pagāniem. Nākamais Volfu dzimtas Krāslavas īpašnieks bija jezuīts Jeremijš, kas 1676. gadā uzcēla diezgan lielu koka baznīcu krusta formā.

Poļu ilgā vara Latgalē noteica šeit katoļticības dominanti. Tieši katolicisma uzplaukums šajā teritorijā mudināja jezuītu ordeni atrast sev patvērumu šeit, kad protestantiskie zviedri iekaroja Vidzemi. Ordeņa pārstāvji darbojās Latgalē, pateicoties katoliskajai poļu pārvaldei. Garīgo ordeņu locekļi par savu galveno misiju uzskatīja pagānisma izskaušanu, kristīgās ticības ieviešanu un nostiprināšanu. Savu rosīgo darbību Latgalē viņi turpināja līdz 1820. gadam. Savu misiju Krāslavā jezuīti veica no 1668. līdz 1756. gadam. Viens no viņu darbības virzieniem bija žēlsirdības kustības izvēšana. Jezuītu aktivitātes Latgalē bija saistītas ne tikai ar kultūras darbu, bet arī ar slimnieku apraudzīšanu un tautas medicīnas līdzekļu lietošanu.⁶⁸

Vēlāk, poļu laikā, Krāslavas novada īpašnieks Čapskis par 14 tūkstošiem dālderu Krāslavu pārdeva toreizējam Latgales vaivadam, Indricas īpašniekam Janam Ludvikam Plāteram, kas 1729. gadā kļuva par šo zemju īpašnieku. Krāslava šajā laikā bija kļuvusi par diezgan apdzīvotu vietu, tāpēc to izsludināja par miestu. Tieši ar Plātera atnākšanu sākās Krāslavas pārtapšana par sabiedriskās un kultūras dzīves centru. Jāpiemin, ka Plātera senči Baltijā ieradās vienlaikus ar krustnešiem. Poļu magnāti Plāteri deva pajumti garīgajiem ordeņiem. Krāslavā darbojās gan jezuīti, gan lācarieši (lazaristi).⁶⁹

Krāslava attīstījās: 1757. gadā šeit nodibināja garīgo semināru, kurā kā atsevišķs mācību priekšmets tika mācīta latviešu valoda un kas darbojās līdz 1844. gadam, kad tika pārcelts uz Minsku; 1759. gadā šeit uzcēla plašu bibliotēkas ēku; 1776. gadā tika pabeigta Krāslavas baznīcas būve.⁷⁰

⁶⁷ Caune, A., Ose, I. *Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikons*. Latvijas viduslaiku pils. IV sēj. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2004, 258.

⁶⁸ Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006, 292.

⁶⁹ Lācariešu (dažviet literatūrā saukti par lazaristiem, lacaristiem jeb Misionāru ordeni) ordenim pamati likti Francijā 17. gs. No 1757. līdz 1843. gadam viņi vadīja Livonijas un Smoļenskas bīskapu uzturēto garīgo semināru Krāslavā, kas sagatavoja 253 priesterus. Kopš 1787. gada viņiem bija otra māja ar ģimnāziju un draudzes skolu Ilūkstē. Tādas pašas skolas XIX gadsimta pirmajā pusē lazaristi aprūpēja Krāslavā. Vairāk sk.: Feldmanis, R. *Katoļu baznīca Kurzemē un katoļu baznīca Latgalē*. Iegūts no: <http://www.robertsfeldmanis.lv/lv/?ct=bvesture&fu=read&id=1219785585> [sk.29.09.2016.]; Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006, 312.

⁷⁰ Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006, 312.

Bijušā garīgā semināra ēka (pirmā augstākās izglītības mācību iestāde Latvijā), darbojās no 1757. līdz 1844. gadam pie Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcas, 2016. gads

Jau 1754. gadā katoļu bīskaps Antonijs Ostrovskis uzaicināja uz Krāslavu tēvus lācariešus un kopā ar viņiem – priesteru Vincenta de Paula Parīzē dibināto katoļu priesteru kongregāciju (katoļu organizāciju ar saviem statūtiem, tā sastāv no garīdzniekiem un laicīgām personām un ir tieši saistīta ar mūku ordeņiem) Parīzē, kura pastāvēja pie Svētā Lācara baznīcas.⁷¹ Uzaicinājuma mērķis bija organizēt un vadīt garīgo semināru, lai sagatavotu priesterus darbam Latgalē un Baltkrievijā. Krāslavā misionāri ieradās 1755. gada 29. decembrī un pārņēma jezuītu koka baznīcu līdz laikam, kad pašiem tika uzcelta baznīca un divstāvu māja.⁷²

1789. gadā Krāslavā tika uzcelts sieviešu klosteris. 4. septembrī no Varšavas (Polijas) šeit ieradās un savu darbību uzsāka Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgās māsas, sauktas par lazaristēm, reizēm arī par vincentīnēm.

⁷¹ Broel-Plater, L. *Kraslaw*. Londyn: Nakladem autora, 1975, 40.

⁷² Škutāns, S. *Misionaru darbeiba Latgolā*. Andryva Jūrdža fonda izdevums, VI. Minchene: Loča izdevnīceiba, 1953, 79.

Vincenta de Paula kustības žēlsirdības darbu šeit sāka Juzefa Krasnodemska, Marja Skurevičuvna (*Marja Skórewiczówna*) un Rozalja Kubešovska (*Rozalja Kubeszowska*).

Par Krāslavas klostera abati Varšavas provinces inspektore žēlsirdīgā māsa Kazima Henrika Tjeri (*Kazim Henryka Thierrys*) norīkoja māsu Juzefu Krasnodemsku (*Józefa Krasnodębska*). Viņa šeit kalpoja vairākus gadus, pēc tam atgriezās Varšavā, kur nomira 1829. gadā.

Žēlsirdīgo māsu kārta bija pakļauta priesteru valdei. Žēlsirdīgo māsu darbību pārraudzīja tā bīskapija, kuras teritorijā apvienība darbojās. Viņas pakļāvās noteikumiem, kurus izveidoja Vincents de Paula un apstiprināja pāvests. Žēlsirdīgās māsas varēja arī rēķināties ar tās valsts protekciju, kurā veica savu misiju. Polijā, piemēram, žēlsirdīgās māsas, kuras te dēvēja par šarītēm (franču val. *charite* – labdarība, bet poļu val. *szary* – pelēks) atbilstīgi māsu valkātajam pelēkajam tērpam, ieradās, pateicoties karalienei Ludvikai Marijai Gonzagai (*Ludwica Marija Gonzaga*), kas atbalstīja priesteru Vincenta de Paula darbību. Būdamā žēlsirdīgo dāmu organizācijas locekle, viņa organizēja žēlsirdīgo māsu kustību Polijā. Trīs pirmās māsas bija Malgožata Moro (*Małgorzata Moreau*), Magdalena Družona (*Magdalena Drugeon*) un Franciška Dule (*Franciszka Doulle*). Viņas ieradās Polijā 1652. gada 26. oktobrī un gandrīz septiņus gadus pavadīja karalienes galmā. Žēlsirdīgo māsu misija karu izpostītajā Polijā bija ārkārtīgi nepieciešama, jo pasliktinājās iedzīvotāju veselības stāvoklis. Ne tikai karš ar zviedriem, bet arī vairākas dabas kataklizmas un mēris postīja zemi un tautu.

Priesteru Vincenta de Paula žēlsirdīgās māsas Polijā veica savu darbību tāpat kā Francijā. Viņas palīdzēja hospitalizēt un kopt slimniekus, izglītoja bāreņus no trūcīgām ģimenēm, rūpējās par ievainotajiem karavīriem, kontrolēja higiēnas ievērošanu. Karaliene Ludvika Marija Gonzaga augsti novērtēja žēlsirdīgo māsu pašaieliedzību. Lai gan māsas labdarības misiju veica, negaidot par to atalgojumu, tomēr karaliene katrai maksāja algu – 100 zlotu gadā – un māsu vajadzībām uzcēla māju. Šāds atbalsts ļāva palielināt māsu skaitu.⁷³ Pēc situācijas uzlabošanās Polijā žēlsirdīgās māsas šeit palika turpināt savu misiju, strādājot slimnīcās, skolās un bāreņu namos, sniedzot palīdzību nabagiem un slimajiem.⁷⁴

⁷³ Kustra, C. *Opieka nad ludźmi słabymi w Kościele. Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną – w ujęciu pedagogicznym*. Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, 2008, 263–280.

⁷⁴ Gretkowski, A. *Posługa szpitalna siostr szarytek w Pultusku w latach 1727–1980. Notatki Płockie kwartalnik Towarzystwa Płockiego*. 60/2 (243), 2015, 3–7.

Mecenātisma kustība Krāslavas žēlsirdīgo māsu atbalstam

Žēlsirdīgās māsas atbalstīja grāfiene Augusta Plātere (*Augusta z Ogińskis Broel Platerowa*; 1724–1791), kas cēlusies no Oginskiu dzimtas. Toreizējā Krāslavas īpašnieka māte nodibināja Žēlsirdīgo māsu fondu, atvēlot māsu uzturēšanai simts tūkstošus zlotu.⁷⁵

Augustas Plāteres portrets (1760–1762).
Mākslinieks Filippo Kastaldi, glezna glabājas
Krāslavas vēstures un mākslas muzejā

Jau pēc pirmās māsas ierašanās Augusta Plātere savā testamentā ierakstīja:

“Ja kāda slikta pasaules likteņa pagriezienu dēļ žēlsirdīgās māsas netiks uzturētas šajā valstī, tad Polijas zemju teritoriju labumos vajag izveidot fondu māsu uzturēšanai vai 100 tūkstošus zlotu pārsūtīt uz tuvāko Žēlsirdīgo māsu māju, bet, ja poļu zemē nebūtu saglabājušās māsu mājas, tad šī summa ir jāatgriež vīriešu kārtas līdzgaitniekiem.”⁷⁶

⁷⁵ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 143.

⁷⁶ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 680.

Krāslavas skats no Daugavas: starp pili un baznīcu redzams rātsnams ar torni.
Napoleona Ordas⁷⁷ gravūra, glabājas Krāslavas vēstures un mākslas muzejā

Grāfu Plāteru pils Krāslavā, uzbūvēta 1791. gadā, celtne ir 18. gs. valsts nozīmes
arhitektūras piemineklis, 2016. gads

⁷⁷ Napoleons Orda (1807–1883) mūziķis, komponists un mākslinieks. Daudz gleznojis pilis, muižas, t. sk. arī Liksnas muižu. Viņš atstājis ap 1150 akvareļu un grafikas darbu. 1875.–1876. gadā uzturējies Latgalē un Sēlijā. Iegūts no: <http://latgalesdati.du.lv/persona/4948> [sk. 09.11.2016.

Žēlsirdīgo māsu fonds izdeva dokumentu (konsistorijas 1824. gada 20. septembra rīkojumu Nr. 1997),⁷⁸ kurā bija norādīts, ka kapitāls jāiegulda Krāslavas īpašumā un gadījumā, ja tā turētāji neievērotu dokumentā minētos noteikumus, māsām bija iespēja pāriet citā paspārnē. Dāvinājuma ierakstā fonda dibinātāja aicināja savus mantiniekus šim fondam turpmāk nodrošināt uzraudzību un atbalstu.

Grāfiene savā un savu sekotāju vārdā novēlēja arī trīsdesmit asis malkas apkurei vai līdzvērtīgu summu skaidrā naudā, kā arī iespēju bez maksas malt miltus žēlsirdīgo māsu vajadzībām. Viņa arī apņēmas samaksāt par māsu pirmo pārceļšanos uz jaundibināto klosteri, kā arī atbrīvoja māsu uzturēšanu no nodokļiem. Šo dokumentu no Žēlsirdīgo māsu kopienas puses parakstīja Varšavas provinces inspektore žēlsirdīgā māsa Kazima Henrika Tjeri.⁷⁹

Pret žēlsirdīgajām māsām labvēlīgi izturējās ne tikai fonda dibinātāja, bet arī viņas pēcteči – Augusts Hijacente (*August Hijacenty*) un viņa sieva Anna no Ževuskas Plāteru dzimtas (*Anna z Rzewuskich Platerów*).⁸⁰ Viņu mantinieks Augusts Plāters 1790. gada 20. augustā žēlsirdīgo māsu rīcībā nodeva Pukenišku pusmuižu.⁸¹ 1796. gada 9. septembrī Plāteru ģimene palielināja vietējā māsu nama apgādi, nodrošinot māsas ar mežu un aramzemēm. Pievienojās arī citi labvēļi. 1816. gadā Ignacijs un Kataržina Ivanovski (*Ignacy i Katarzyna Iwanowski*) uzdāvināja 25 000 sudraba rubļu. Šis dāvinājums ļāva žēlsirdīgajām māsām paplašināt savu darbību⁸², laika gaitā palielinājās arī žēlsirdīgo māsu skaits. Vēsturiskajā apskatā par žēlsirdīgo māsu kustību Polijā A. Šlecs (*A. Schletz*) raksta, ka māsas dzīvoja saskaņā ar garīgo mūķeņu apvienības dzīvesveidu, kuru viņām bija radījis Pamatlicējs.⁸³ Citiem vārdiem sakot, viņu darbība un dzīvesveids atbilda Dieva noliktajai kārtībai. Viņām bija jāvalkā visām vienāds tērps: pelēka kleita ar platām piedurknēm un balta auduma cepurīte.⁸⁴

Savu darbu māsas veltīja labdarībai un bērnu izglītošanai.⁸⁵

⁷⁸ Brežgo, B. *Latgola dažu 16.–19. gs. dokumentu gaismā*. Rēzekne, 1938, 13.

⁷⁹ Rosiak, S. *Kraślów. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 143–144.

⁸⁰ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Siostr Milosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 51–52.

⁸¹ Brežgo, B. *Latgola dažu 16.–19. gs. dokumentu gaismā*. Rēzekne, 1938, 13.

⁸² Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Siostr Milosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 53.

⁸³ *Ibid.*

⁸⁴ Rosiak, S. *Kraślów. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 144–145.

⁸⁵ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Siostr Milosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 52–53.

1789. gadā grāfiene Augusta Plātere Krāslavā uzcēla pirmo slimnīcu, kurā žēlsirdīgās māsas rūpējās par nabagiem un slimajiem.⁸⁶ Tā bija skaista mūra ēka, kam tuvumā izveidoja arī kapliču.⁸⁷ Slimnīca bija paredzēta zemnieku, pilsētas iedzīvotāju un bāreņu ārstēšanai un kopšanai. Sākotnēji tika uzņemti 60 pacienti.⁸⁸ Slimnīca nokļuva sabiedrības uzmanības lokā. To apmeklēja vietējā priekšniecība un daži slaveni cilvēki, kuri, novērojot kārtību un šai iestādei atbilstīgo iekārtojumu, kā arī nabagiem sniegto atbalstu, neskopojās ar dāvanām.⁸⁹

1793. gadā Krāslavā tika izveidota meiteņu skola, kas atradās klostera apkaimē.⁹⁰ Šajā izglītības iestādē māsas pievērsās jaunās paaudzes izglītošanas un audzināšanas darbam.⁹¹ Skolā bija divas nodaļas. Pirmā bija paredzēta meitenēm, kuru vecāki gribēja, lai viņu meitas padziļināti apgūtu ticības mācību.⁹² Tāpēc māsu svarīgākais uzdevums bērnu audzināšanā bija “apgaismot viņu prātu”: iemācīt Dieva lūgšanas, baznīcas baušļus, studēt kristīgās ticības rakstus, Svēto sakramentu un citus jautājumus, kas nepieciešami, lai saņemtu grēku izpirkšanu. Audzēknes gatavoja Svētā sakramenta pieņemšanai, grēku sūdzēšanai, mācīja klausīties Svēto Misi, lūgt Dievu, kā arī zināt, kuras lūgšanas ir jāskaita no rīta un kuras – vakaros. Šāds mācību saturs jau no agras jaunības radināja pie garīgām lietām. Visu to māsas audzēknēm mācīja no katehisma grāmatas.⁹³

Otra skolas nodaļa bija paredzēta meitenēm, kuras pēc jau minēto, ar ticību saistīto jautājumu apguves turpināja skoloties. Viņām mācīja mājturību. Meitenēm pasniedza arī vēsturi, aritmētiku, poļu valodu, kā arī franču un vācu valodu, ģeogrāfiju, klavieru un ģitāras spēli.⁹⁴ Māsu pienākums bija iemācīt audzēknēm arī šūšanu un izšūšanu, lai katra meitene zinātu, kā patstāvīgi veikt mājas darbus.

⁸⁶ Gedroyc, F. *Zapisi do dziejow szpitalnictwa w dawnej Polsce*. Warszawa, 1908, 34.

⁸⁷ Broel-Plater, L. *Kraslaw*. Londyn: Nakladem autora, 1975, 40.

⁸⁸ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 105.

⁸⁹ LVIA, 604. f., 1. apr., 11490. b., 11., 14.

⁹⁰ Viksna, A. *Latgales ārsti un ārstniecība (1772–1918)*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004, 48.

⁹¹ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 106.

⁹² Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 679.

⁹³ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147–162 v.

⁹⁴ Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002, 680.

Tomēr galvenais audzināšanas mērķis bija bērņus no mazotnes skolot šķīstības un stipras ticības garā: skaidrot viņiem par dievbijības nepieciešamību, par pārkāpumu novēršanu, godīgumu un kārtīgumu; panākt, lai bērņi saglabātu tieši šīs īpašības un pēc iespējas mazāk pārkāpumu izdarītu nākotnē.⁹⁵

Slava par meiteņu skolas augsto līmeni izplatījās ārpus Latvijas, un 1805. gadā, kad Gatčīnā (netālu no Pēterburgas, Krievijā) tika nodibināts Žēlsirdīgo māsu nams, Antoņina Ksienžopoļska (māsa no Krāslavas) piedalījās ekspedīcijā uz Krieviju, lai iepazīstinātu ar savu pieredzi.⁹⁶

1808. gadā Krāslavas meiteņu skolā audzināšanai un mācīšanai tika uzņemtas 42 jaunkundzes, no kurām vien 22 par skološanu samaksāja aptuveni simts rubļu katra. Pārējās meitenes pilnībā uzturēja māsu apvienība. Mācību priekšmetus galvenokārt pasniedza žēlsirdīgās māsas, vien franču un vācu valodas mācīšanai tika algoti speciālisti.

1809. gadā audzināšanas darbu vadīja vecākā māsa Marja Skurevičuvna.⁹⁷ Vecākā māsa bija atbildīga par bērņu audzināšanu un mācīšanu, bez viņas atļaujas neviena māsa netika pieņemta vai atlaista no darba.⁹⁸ Šajā laikā skolā strādāja arī Antoņina Ksienžopoļska (*Antonina Ksieżopolska*), kas pasniedza poļu valodu un darbmācību, māsa Teresa Poloņska (*Teresa Polońska*), kas vadīja darbmācību, zīmēšanu un izšūšanu. Pie kopienas nepiederēja vācu valodas skolotāja Anna Venckaja (*Anna Węckae*) un franču valodas skolotāja Elžbeta Pīdē (*Elżbieta Pidet*).

Skolā uzņemto meiteņu skaits laika gaitā mainījās. Pētot literatūru un vēstures dokumentus, neizdevās precīzi noteikt audzēkņu skaita svārstības. Zināms, ka vēlāk, 1810. gadā, tajā mācījās jau 52 audzēknes. Tikai 24 no viņām maksāja par skološanos, bet pārējās, kuru vidū bija arī trīs pilsētas iedzīvotājas, uzturēja Žēlsirdīgo māsu apvienības fonds. Lielākoties šīs meitenes bija cēlušās no muižnieku dzimtām, taču iestādē skolojās arī aptuveni desmit zemnieku izcelsmes meitenes, kuras apguva lasīšanas un pareizrakstības iemaņas, kā arī vienkāršus sieviešu darbus.⁹⁹

Par bagāto ģimeņu atvasēm skolā rūpējās un veltīja uzmanību ne vairāk kā nabadzīgajām, un tika pat pievērsta īpaša vērība, lai turīgās jaunietes neatstumtu un nepazemotu trūcīgās meitenes.¹⁰⁰ Sabiedrības pārstāvji, kas apmeklēja skolu, atzinīgi vērtēja māsu veikto audzināšanas darbu.¹⁰¹

⁹⁵ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147–162 v.

⁹⁶ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 147.

⁹⁷ *Ibid.*, 144.

⁹⁸ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b. 147–162 v.

⁹⁹ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 145.

¹⁰⁰ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147–162 v.

¹⁰¹ Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 146.

1826. gadā Krāslavā izcēlās liels ugunsgrēks, sadega daudzas mājas, uguns nopostīja arī meiteņu skolu, tādēļ iespējas uzņemt bērnus skolā samazinājās.¹⁰² Žēlsirdīgās māsas turpināja gan audzināšanas un izglītošanas darbu, gan sniedza palīdzību sirgstošajiem, taču agrāko rosību neizdevās atjaunot. Skola pastāvēja līdz 1842. gadam, savukārt slimnīcā māsas strādāja, kalpojot cietējiem, līdz 1864. gadam (līdz apvienības likvidēšanai).

1843. gada 17. jūlijā Krievijas imperators izdeva ukazu, kurā teikts, ka, balstoties uz Sabiedriskās aizgādības maģistratūras rīkojumu, nodrošinās māsas ar atbilstīgām telpām, apkuri, apgaismojumu un uzturu, kā arī māsām tiks izsniegti naudas līdzekļi. Taču māsām bija jāpilda šādi pienākumi: uzraudzīšana, atslēgu glabāšana, slimnieku kopšana un citi darbi labdarības iestādēs. Tās māsas, kuras negribēja ievērot šos nosacījumus, varēja tikt atzītas par nederīgām, un viņām pārtrauks jebkādu valdības atbalstu. Tādēļ katrai žēlsirdīgajai mācai bija jāiesniedz rakstisks paziņojums un jāinformē, kurā Sabiedriskās aizgādības maģistratūras iestādē viņa vēlēties strādāt, un jāpaziņo par to līdz 1. oktobrim, lai laikus varētu saplānot māsu uzturēšanai nepieciešamo summu un izmaksāt to līdz 1844. gada 1. janvārim.

Šis ukazs tika aizsūtīts uz visiem klosteriem. To saņēma arī žēlsirdīgās māsas Krāslavā. Tolaik, 1843. gadā, Krāslavas klostera priekšiece bija žēlsirdīgā māsa Anna Rogojska. Šajā gadā Krāslavas klosterī (kā liecina 1843. gada 14. oktobra atskaite) strādāja deviņas žēlsirdīgās māsas. Klosters priekšiece Anna Rogojska iestājās apvienībā 1823. gadā Viļņā, bet priekšieces pienākumus Krāslavā viņa pildīja no 1842. gada. Dokumentos atrodami arī citu žēlsirdīgo māsu vārdi: Johanna Aleksandrova Taguševska, Konstance Mihailova Kvintuvna, Johanna Aleksandrova Tarušeļa (*Йоганна Александрова Тарушель*) – viņa apvienībā iestājās 1815. gadā un Krāslavas namā bija kopš 1836. gada, strādāja par slimnieku kopēju, Jozefa Petrova Mikulovska, Tekla Josifovna Maļinovska – viņa Krāslavā uzturējās kopš iestāšanās brīža apvienībā, Bogumila Antonova Berthovičevna, Benigna Teofileva Karazovska un Faustina Giļarova Stefanovičevna, par ekonomu kopš 1834. gada strādāja Benigna Kornezuvna (*Бенигна Корнезувна*). Katrai mācai rakstiski vajadzēja atbildēt, vai viņa pildīs Sabiedriskās aizgādības maģistratūras rīkojumu.¹⁰³

Taču, pamatojoties uz Regulu, žēlsirdīgās māsas pēc zvēresta nodošanas nevarēja izstāties no apvienības bez speciālas atļaujas (bija nepieciešams konsistorijas rīkojums, lai to izdarītu).¹⁰⁴ Tāpēc visas Krāslavā strādājošās žēlsirdīgās

¹⁰² Broel-Plater, L. *Kraslaw*. Londyn: Nakladem autora, 1975, 40.

¹⁰³ НГАБ, 2638. ф., 1 оп., 772. д., 1–2, 12–13, 23, 71–72 л.

¹⁰⁴ LVIA, 604. f., 1. apr., 11488. b., 1.

māsas atteicās no darba labdarības iestādēs, kā tas tika piedāvāts Sabiedriskās aizgādības maģistratūras rīkojumā. Par šo lēmumu katrai māasai vajadzēja rakstiski paskaidrot atteikšanās iemeslus. Taču iemesls visām bija viens: pamatojoties uz Regulu, viņām bija jāpakļaujas dotajam zvērestam, tāpēc viņas bija gatavas izpildīt visus valdības ukazus, bet tikai ar savas priekšniecības (zvērestu atcelt varēja Svētais tēvs vai virsabats) atļauju, jo tikai tai bija tiesības izrīkot māsas.¹⁰⁵

Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu Krāslavas mājas darbības noriets

Sākot ar 1830. gada 4. februāri, atbilstīgi konsistorijas lēmumam katrai žēlsirdīgajai māasai par veikto darbu piešķīra atlīdzību 40 sudraba rubļu gadā. Taču vēlāk 1843. gada ukaza dēļ viņas vairs algu nesaņēma. Tomēr māsas darbu slimnīcā turpināja.¹⁰⁶ Māsu mītnes plašā ēka palika tukša. Daļu telpu māsas iznomāja privātpersonām, šādi iegūstot iztikas līdzekļus.¹⁰⁷

Viena no māsām, Jozefa Petrova Mikulovska, nebija apmierināta ar šādu situāciju un uzrakstīja lūgumu par pases noformēšanu, lai aizbrauktu no Krāslavas. 1845. gada 11. augustā viņai tika izdota pase aizbraukšanai uz Podoliskas guberņu. Saņemot pasi, žēlsirdīgā māsa atstāja klosteri.¹⁰⁸

1863. gadā Polijā, Lietuvā un Latgalē sākās poļu muižnieku sacelšanās, kas ietekmēja arī Krāslavas žēlsirdīgās māsas. 1863. gada janvārī viņas aktīvi piedalījās šajā kustībā.¹⁰⁹ Māsas dziedāja dumpinieku himnas, kā arī sacelšanās laikā slēpa personas, kuras varas iestādēm šķita aizdomīgas.¹¹⁰

Žēlsirdīgās māsas bija pakļautas bīskapijai (bīskapam), un nevienam nebija tiesību patvaļīgi rīkoties bez bīskapijas priekšniecības ziņas. Teritoriāli tuvākajam bīskapijas priekšniekam vienmēr bija jāzina par visu, kas notiek klosteros, un klostera priekšnieci par katru pārkāpumu nekavējoties bija jāziņo.¹¹¹ Tāpēc māsu darbība, kas saistīta ar nemiernieku atbalstīšanu, kļuva zināma krievu žandarmērijai.

¹⁰⁵ НГАБ, 2638 ф., 1 оп., 772 д., 1–2, 12–13, 23, 71–72 л.

¹⁰⁶ LVIA, 604. f., 1. apr., 11488. b., 1.

¹⁰⁷ Rosiak, S. *Kraślów. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 147.

¹⁰⁸ НГАБ, 2638 ф., 1 оп., 772 д., 1–2, 12–13, 23, 71–72 л.

¹⁰⁹ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Siostr Miłosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 105–106.

¹¹⁰ Rosiak, S. *Kraślów. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 148.

¹¹¹ LVIA, 604. f., 1. apr., 11490. b., 11., 14.

1864. gada augustā, lai veiktu pārbaudi Krāslavā, no Viļņas tika deleģēts Iekšlietu ministrijas ierēdnis Storoženko. Iepazīstoties ar māsu personas datiem un sarakstiem, viņš ievēroja, ka Konstancie Kvintuvna (*Konstancija Kwintówna*) vairījās pārbaudītāju uzlūkot. Māsas uzvedība likās dīvaina, tādēļ viņš izdeva rīkojumu veikt detalizētu pārbaudi. Turpmākās izmeklēšanas gaitā atklājās, ka istā Kvintuvna pirms dažiem gadiem bija mirusi, savukārt māsa, kurai bija viņas personas apliecība, patiesībā ir Franciška Služko-Cjapiņska. Tika noskaidrots, ka viņa ir vainojama vēl vienā pārkāpumā – Franciška Služko-Cjapiņska bija nelegāli iestājusies apvienībā, bez administratīvo iestāžu atļaujas. Pārbaudes laikā Krāslavā tika konstatēts, ka tikai piecas māsas šeit uzturas legāli.¹¹²

Viļņas Romas katoļu garīgajā konsistorijā tika apspriests notikušais, un 1864. gada 31. oktobrī tika izdots rīkojums “Par Krāslavas Žēlsirdīgo māsu mājokļa likvidēšanu”. Novada žandarmu korpusa priekšnieks nosūtīja apakšpulkvedi Noldu (*фон Нольдс*) uz Krāslavu, lai viņš tur slēgtu māsu mājokli un kontrolētu māsu nosūtīšanu uz tām vietām, no kurienes viņas ieradušās Krāslavas klosterī. Apakšpulkvedis aizsūtīja māsas uz Viļņu. Savukārt tur tika nolemts, ka no Varšavas ieradušās māsas ir jāsūta atpakaļ uz Varšavu, bet pārējās jāizvieto Viļņā sieviešu klosteros un Dombrovskas kundzes patvērumā. 1864. gada 16. novembrī uz Varšavu tika aizsūtīta žēlsirdīgā māsa Franciška Služko-Cjapiņska, kuras īstais vārds bija Franciška Služko-Uspenska (*Franciszka Služko-Uspenska; Служко-Успенская*), un māsa Ustīnija Mižlevičuvna (*Устиния Мижлевичувна*). Savukārt Anna Rogojska, Benigna Kornezuvna, Johanna Tarušele (*Иоганна Тарушель*) un Tekla Maļinovska tika izmitinātas klosterī Viļņā (Lietuvā). Annu Rogojsku, kurai bija 63 gadi, un Johannu Tarušeli, kas bija sasniegusi 70 gadu vecumu, 1864. gada 16. oktobrī slimības dēļ ievietoja hospitālī Savičā (Viļņā), jo viņām bija nepieciešama citu māsu palīdzība.¹¹³

Māsu mītnē Krāslavā iekārtojās krievu policija, bet kapliča tika pārvērsta par pareizticīgo baznīcu.¹¹⁴

Kāds bija turpmākais Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu liktenis Lietuvas provincē? 1864. gadā viņas atlaida no darba slimnīcās. Māsu aiziešana no slimnīcām izraisīja negatīvas sekas slimnieku kopšanā. Tādēļ Viļņā nodibināja Sv. Katrīnas žēlsirdīgo māsu kopienu.¹¹⁵

¹¹² Rosiak, S. *Krasław. Prowincja Litewska siostr miłosierdzia*. Wilno, 1933, 149.

¹¹³ LVIA, 694. f., 5. apr., 5002. b., 1, 6, 19.

¹¹⁴ Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006, 324.

¹¹⁵ LVIA, 604. f., 1. apr., 11491. b., 1.

1865. gadā kasācijai tika pakļautas arī māsu mājas Luckā un Grodņā, bet nākamajā gadā tika slēgtas apvienības Teplikā, Žitomirā un Kauņā. Vēlāk, 1867. gadā, māsām vispār pilnībā aizliedza darbību slimnīcās. Māsu palika tikai Viļņas labdarības biedrībā, kuru cariskās Krievijas valdība likvidēja 1867. gadā, bet Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgās māsu patvērās nocietinātajos klosteros.¹¹⁶

Minskas žēlsirdīgās māsu atrada patvērumu cisterciešu mūķeņu klosterī pie Kimbarovices, bet Viļņas māsu dzīvoja benediktiešu klosterī pašā Viļņā. Krievijas valdība izmaksāja katrai māsai algu (40 rubļu gadā). Viļņā 1901. gadā – bijušajā Lietuvas provincē – nomira pēdējā Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgā māsa. Tā bija māsa Roza Kaļinovska (*Kalinowska*).¹¹⁷

Par vēsturiskajiem notikumiem liecina kapavietas un piemiņas zīmes.

Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīca, uzbūvēta 1767. gadā.
Šajā dievnāmā atdusas Plāteru dzimtas pārstāvji, 2016. gads

¹¹⁶ Bożena, S. *Krotka prezentacja Prowincji Warszawskiej. Echo Krakowskiej prowincji sióstr miłosierdzia*. Warszawa, 2002.

¹¹⁷ Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960, 106.

Plāksne žēlsirdīgo māsu piemiņai
Krāslavas Svētā Ludvika
Romas katoļu baznīcā

Žēlsirdīgās māsas Krāslavā nostrādāja 75 gadus (1789–1864). Par viņām un viņu veikumu atgādina plāksne Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcā uz pirmā pilāra labajā pusē. Uz tās rakstīts: “D. O. M. Ku Wiecznej Pamięci Sprowadzonych do Krasławia przez S. P. Augustę z. X. X. Oginskich Broel Platerowę u 1779. Siostr Miłosierdzia S^{go} Wincentego które się do r. 1864 chorym, ubogim i sierotom poświęcały. Panie uzbudź nasładowców ich dobroczynnej działalności!”¹¹⁸

Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcā apbedīti Plāteru ģimenes pārstāvji. Uzraksts uz kapeņu durvīm divās valodās vēsta: “Šeit Dieva mierā dus Plāteru ģimenes mirušie. Tutaj w oczekiwaniu zmartwychwstania spoczywają zmarli rodziny HR. Platerów”.

Krāslavas pilsētas katoļu kapu vecajā sektorā ir žēlsirdīgo māsu atdusas vieta ar čuguna krustu, uz kura lasāms: “Tu siostry miłosierdzia prosza o wieczne odpocznienie”¹¹⁹, un uz akmens pamata ir izcirsti vairāki riņķi, kurus varētu salīdzināt ar rožukroni.

Nav norādīts, viena vai vairākas žēlsirdīgās māsas šeit apbedītas.

Uz kapa vienmēr var redzēt svaigus ziedus, jo krāslavieši atceras par māsām, no paaudzes paaudzē stāsta par viņu nozīmīgo darbu.

¹¹⁸ Par mūžīgu piemiņu sv. Vincenta žēlsirdīgajām māsām, kas strādāja Krāslavā pēc Augustas Oginskas Plāteres uzaicinājuma 1779. gadā un kuras līdz 1864. gadam vēltija sevi slimajiem, nabagiem un bāreņiem. Kungs, atdari viņas par labdarību!

¹¹⁹ Šeit žēlsirdīgās māsas lūd par mūžīgo atpūtu.

Grāfa Plātera ģimenes atdusas vieta Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcā, 2011. gads

Krāslavas pilsētas katoļu kapi, centrālā ieeja, 2016. gads

Priestera Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu atdusas vieta Krāslavas katoļu kapsētā, vecajā sektorā, 2016. gads

Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu darbība Krāslavā, viņu rīcība un attieksme pret cilvēkiem kļuva par pamatu vairākiem medicīnas māsu profesijas pamatprincipiem, kas ir attīstījušies un sasnieguši mūsdienas.

Vincenta de Paula žēlsirdīgās māsas Latvijas teritorijā strādāja tikai Krāslavā. Savas darbības sākumposmā atbilstoši Regulai viņas slimniekiem sniedza galvenokārt psiholoģisku atbalstu, nevis ārstniecisku palīdzību, vairāk gādāja par mājturību un sadzīvi. Māsu darbības ierobežojumus noteica sabiedrībā domnējošie uzskati par sievietes vietu un lomu.

* * *

Žēlsirdīgo māsu apvienības izveidošanā nepārprotami liela loma bija priesterim Vincetam de Paulam un viņa padomniecei Luīzei de Marilakai. Tieši viņi izveidoja un ietekmēja žēlsirdīgo māsu darbības loku ar galveno misiju – kalpot slimajiem un nabagiem. Tomēr dažos jautājumos par māsu darbību labdarības laukā viņu domas atšķīrās. Priesteris Vincents de Paula, būdams garīga persona, savas apvienības žēlsirdīgās māsas redzēja kā sievietes, kuras sniedz cilvēkiem garīgo atbalstu. Šāda nostādne bija arī citiem garīdzniekiem, piemēram, Parīzes arhibīskapam, priesterim Renatam Almerasam, kas piedalījās Regulas

rediģēšanā un apstiprināšanā. Savukārt Luīzei de Marilakai, izglītotai aristokrātei, bija cits viedoklis. Viņa redzēja žēlsirdīgās māsas kā personas, kas varēja apvienot gan pacientu ārstēšanu, gan kopšanu. Tāpēc topošajām žēlsirdīgajām māsām mācīja medicīnu. Tomēr Luīzes de Marilakas viedokli neatbalstīja garīdznieki. Arī ārstiem nebija izpratnes par māsu lomu, kā arī viņu iegūtās zināšanas medicīnā ārsti apšaubīja. Sekoja māsu un ārstu darbības attālināšanās, un tika ieviesta strikta subordinācija. Tādējādi, neatbalstot Luīzes de Marilakas ideju atļaut māsām lietot iegūtās zināšanas medicīnā, garīdznieki un ārsti noteica žēlsirdīgo māsu galvenās darbības principus, kas, pēc viņu uzskatiem, tomēr bija piemērotāki sievietei un ietvēra galvenokārt garīga atbalsta sniegšanu sirdzējiem, nabago un slimo kopšanu (uzticot vien vienkāršus darbus), izglītojošo darbu.

Māsu profesijas attīstību šajā izdevumā aplūkotajā laika posmā raksturo kavēta iespēja lietot zināšanas un prasmes medicīnā un akcentēta garīgā palīdzība, kas sekmēja vairāku cilvēcisko īpašību iesakņošanos slimnieku aprūpē, piemēram, žēlsirdības, tikumības un līdzjūtības. Savukārt mūsdienās, pilnveidojot savas profesionālas prasmes un iemaņas, par šiem jautājumiem dažkārt tiek aizmirsts.

Pielikumi

1. pielikums

Žēlsirdīgo māsu – nabadzīgo un slimo ļaužu kalpoņu – noteikumi (Regula)

I nodaļa

Žēlsirdīgo māsu apvienības mērķis un labdarība

1. Par īpašu nolūku un mērķi, kam Dievs aicināja un apvienoja žēlsirdīgās māsas, ir cildināt Dievu un mūsu Glābēju, t. i., Jēzu Kristu, kas ir katras mīlestības sākums un pamats. Šo cildinājumu Viņš saņems gan ar materiāliem, gan garīgiem labumiem. Māsas Viņam kalpos ar nabago, slimo, arestēto, bāreņu un citu palīdzību, kuri kaunas parādīties savā nabadzībā. Kalpos tāpēc, lai ar cieņu varētu attaisnot savu svēto aicinājumu un izteikt savas īstenās mīlestības paraugu, kuru apliecināja mums Jēzus Kristus, gribēdams, lai saskaņā ar savas apvienības noteikumiem māsas dzīvotu svētumā un ar lielu neatlaidību strādātu, sevi pilnveidojot, garīgās dzīves vingrinājumus savienojot ar ikdienas rūpēm, kas ir saistītas ar kristīgo mīlestību pret nabagiem, slimiem un bāreņiem.
2. Apvienība (savienība) nav ordenis un nevar tāda būt, jo māsu aicinājums un pienākumi nav savienojami ar to baznīcas daļu, kura ir slēgta laicīgam cilvēkam, un ar dzīvi ordenī. Māsas ir vairāk pakļautas pasaules briesmām nekā mūķenes, jo māsām nav savu likumīgo māju, tās viņām ir slimnīcas un slimnieku palātas. Ir jābūt ļoti paklausīgām, lai savu dzīvi nodzīvotu tā, ka jebkurā vietā, kur atrodi, varētu apvienot dvēseles un miesas spēkus, savaldīt jūtas un atteikties no visa pasaulīgā, tāpat kā tas raksturīgi ordeņa mūķenēm.
3. Galvenokārt, visvairāk par visu, kas iespējams šajā pasaulē, tiks vērtēts savas dvēseles izpirkums, un daudz pūļu tiks veltīts, nedodot sev nekādas atlaides, lai varētu visu laiku atrasties Dieva žēlastībā, izvairoties no nāves grēka, visiem

spēkiem cenšoties nevairot ikdienišķos grēkus, kuri izdarīti tīšām. Lai saņemtu Dieva labvēlību un apbalvojumu, kuru mūsu Jēzus Kristus solījis tiem, kas kalpos nabagiem, ir jācenšas ar vēl lielākiem spēkiem saglabāt kristietības skaidrību un šajā ziņā – it īpaši šādus likumus:

- visām māsu nodarbībām – kā garīgām, tā laicīgām – jānotiek paklausības un svētas mīlestības garā, apvienojot tās vienmēr ar saviem darbiem, kurus Dievs un Pestītājs veica uz zemes. Un šādas tieksmes sevī tiks izsauktas jau no paša rīta, iesākot kādu darbu, it īpaši ejot kalpot slimiem un nabagiem. Un zinās, ka trīs labdarības – paklausība, vienkāršība un mīlestība – ir kā trīs dvēseles spēki, kuri atdzīvina visu māsu apvienību un katru no viņām. Šī svētā labdarība attīsta māsu īpašo dvēseli, viņu aicinājumu un sociālo stāvokli;
- jā, var novērsties no pasaulīgiem likumiem un arvien pieturēties pie tiem noteikumiem, kurus mums Dievs Tēvs ir piesacījis, turklāt ievērojot Viņa svētos likumus, kuri ierobežo iekšējos un ārējos pārdzīvojumus, rada atturību pret sevi un laicīgām mantām, atturību pret izklaidēm, kuras neatbilst mūsu interesēm, vienmēr atstājot sevi pēdējā vietā, pieņemot to, ko citi nepieņem, ar to pašu apzinoties, ka viņiem būs labāk;
- neizjust piesaisti nevienai no radītajām lietām, it īpaši – noteiktai vietai, laika kavēkļiem, pat saviem radiniekiem, biktstēviem un garīgajiem audzinātājiem. Vienmēr būt gatavām pildīt visu tā, kā to noteicis Dieva likums, vērst uzmanību uz to, ko vēlējis Dievs Tēvs – mēs nevaram būt tā vērtas, lai kalpotu Jēzum Kristum, ja nepratīsim attālināties no tēva, mātes, brāļiem, māsām un ja neaizmirsīsim pašas par sevi;
- Dieva mīlestībā labprātīgi tiks pieņemtas visas nelaimes, grūtības, nievāšana un visādas ciešanas, pastāvīgi atgādinot sev to, ka Jēzus Kristus, kuram nepiemita itin nekādi grēki, cieta par mums lielas mokas un lūdza Dievu par tiem, kas viņu sita krustā. Tas viss, ko mēs varam paciest un izturēt, ir tikai daļiņa no Viņa ciešanām, no Viņa krusta, kuru, kā Viņš to grib, mums vajag nest šajā pasaulē, lai izpelnītos to godu būt ar Viņu kopā debesīs;
- ir jābūt pilnīgai uzticībai Dieva Paredzējumam, paļaujoties uz viņu tik patiesi, kā mazs bērns uzticas savai mātei, kura viņu baro. Ir jācenšas saglabāt uzticību savam aicinājumam un saviem apsvērumiem. Dievs vienmēr rūpēsies par saviem aizbilstamajiem un dos visu, kas būs nepieciešams gan miesai, gan dvēselei. Un pat tad, kad liksies, ka viss tiek zaudēts, – Dievs palīdzēs.

II nodaļa

Par nabadzību

1. Un māsas slavēs Kristus nabadzību, pievērsoties vienīgi tam, lai justu vajadzību tikai pēc vienkāršām un ikdienišķām lietām, sekojot savas apvienības likumiem; sevi viņas dēvēs par kalpotājām trūkumcietējiem un tāpēc būs spiestas dzīvot trūcīgi.
Nevienai [māsa] nebūs savu māju – nekā, ko gribētos saglabāt un lietot kā savu īpašumu. Nevarēs viņas savā sabiedrībā tērēt, dāvināt, aizņemties naudu vai kaut ko citu. Nekas lieks viņām nedrīkstēs piederēt personīgām vajadzībām, jo sevišķi – nauda vai slimnīcas īpašums. Tāpat viņām nav atļauts bez vecākās māsas ziņas aizņemties, saņemt vai pieņemt pat nelielas un parastas lietas. Kas attiecas uz neparastām un svarīgām lietām, tām ir nepieciešama vecākā garīdznieka atļauja.
2. Ar visiem spēkiem māsas centīsies saglabāt šo svēto paradumu, ko tik neatlaidīgi ieteikuši svētie un kas tiek saglabāts savienībās, un tas skan šādi: neko no mantām, kas pieder pasaulei, nelūgt un neko nenoraidīt. Ja tomēr kādai mācai būtu vajadzīga kāda lieta, tad vajag vienkārši to palūgt, kam tā ir, un pēc tam jāsaglabā mierīga uzvedība, neatkarīgi no tā, atļaus mācai to lietot vai nē. Taču, lai māsām nevajadzētu pārkāpt šo svēto ieradumu, kalpotāji vai vecākās māsas katru nedēļu iztaujās katru māsu par viņas vajadzībām un gādās to, kas būs vajadzīgs, paņemot nost visu lieko. Bez atļaujas nevajag izmantot arī tās lietas, kuras ir paredzētas visām māsām vai tikai vienai no viņām. Tas tāpēc, lai neviena neapvainotos, bet gan priecātos, tādējādi vingrinoties pazemībā un mērenībā, ja tās lietas, kuras sākumā bija paredzētas vienai no viņām, tiktu atdotas kādai citai.
3. Ja tomēr viena māsa kaut ko paņēmusi no otras un tas kļuvis par apspriešanas vai šaubīšanās iemeslu tāpēc, ka paņemts bez atļaujas, tad par to neko nerunās publiski citas māsas klātbūtnē, tikai pateiks par to kalpotājai vai galvenajai mācai. Tāpat [māsas] izvairīsies arī no to mantu bojāšanas, kuras iedotas lietošanai. Ja attiecīgās lietas novecos vai vairs nepatiks, tomēr neko nemainīs bez vecākās māsas atļaujas. Vēl vairāk – centīsies, lai itin nekas neaizietu bojā, nepazustu un nesabojātos, neko nemainīs tādēļ, lai varētu tādējādi sev pašām sagādāt gandarījumu.
4. Māsas būs apzinīgas un izrādīs lielu neatlaidību, lai netērētu velti naudu un citas vērtības, kuras būs viņu rīcībā citu māsu un trūkumcietēju vajadzībām. Pretējā gadījumā tas būtu grēks pret tikumību, kam [viņas] solījušās glabāt uzticību kopš brīža, kad sev apvilka jaunās drānas un sāka kalpot nabagiem.

5. Lai izvairītos no sliktiem paradumiem, kas varētu rasties mantu lietošanā, it īpaši tas attiecas uz drēbēm un lakatiem, tad tie varētu rasties, ja katrai mātai būtu atļauts pirkt sev audumu un pašai šūt apģērbu. Tas, bez šaubām, radītu nesaprašanos un sagrautu svēto vienotību, kas ir ārkārtīgi nepieciešama Žēlsirdīgo māsu apvienībā. Tāpēc tikai vecākās māsas izvēlēsies audumus, pirks apģērbu, lakatus arī pārējām māsām. Apģērba piegriezums un auduma kvalitāte atbildīs attiecīgās sabiedrības paradumiem. Tiks saglabāta vienveidība itin visās lietās, un tā palīdzēs [māsām] saglabāt dvēseles līdzsvaru vienkāršībā, bet sabiedrībai – vienotību un kārtību, tāpēc vairīsies no visa jaunā, kas varētu raisīt nesaskaņas un strīdus. Rīkosies atbilstoši kārtībai, kas ir mājās noteikta, saskaņojot savu rīcību ar visām ierašām un likumiem, kas tajā darbojas un ko tur māca, un nemeklēs miesas priekus. Necentīsies sagādāt labākas drēbes, apavus, gultu, ēdienus, kādus priekšmetus un lietas, bet gan lietos to, ko lieto visas pārējās. Ja tomēr kādai mātai ievajadzēsies īpašu lietu, tad viņa vienkārši par to pateiks galvenajai mātai, kura kopā ar vecākajām māsām rīkosies tā, kā uzskatīs par pareizu.
6. Saglabās līdzsvarotu attieksmi arī pret savām slimībām, nekurnēs un neizrādīs neiecietību, lai kādam neienāktu prātā, ka viņu attieksme nepatīk. Īpaši uzmanīgas būs, lai nenotiktu tā, ka tiem, kas kalpo nabadzīgajiem, pieder vairāk nekā pašiem nabadzīgajiem. Māsām jājūt liela laime, izjutot ciešanas Dieva tā Kunga mīlestības vārdā, kurš vēlas pārbaudīt viņu pacietību, lai vairotu māsu nopelnus. Turklāt, slimojot pašām, savu izveseļšanos viņas uzticēs ārstiem un māsām, kuri centīsies viņām palīdzēt. Ēdis tikai tajā laikā, kas būs noteikts, un tikai klostera ēdnīcā. Neko neņems un neko nepirks bez vecākās māsas atļaujas. Arī citas māsas, kuras viņas apmeklēs, neko viņām nedos bez atļaujas. Ja kāds iedzīvotājs vēlēšies izturēties pret viņām labāk, atdevīgāk un taupīgāk, viņas pazemīgi pateiksies par cilvēka labo gribu un ar cieņu palūgs netraucēt māsām ievērot noteikto kārtību, kas neaizliedz (ar vecākās māsas atļauju) pieņemt gatavu apģērbu, ja tikai viņas pašas to vēlētos.
7. Centīsies, lai viņu mājā bez vecākās māsas atļaujas neviens svešinieks ne pie galda, ne viņu istabā netiktu ielaists. Vecākā māsa bez vajadzības to nepieļaus un neatļaus. Tas attiecas arī uz tā paša dzimuma cilvēkiem, lai, neko sliktu nedomājot, tomēr nevarētu izmantot tos labumus, kuri nepienākas viņiem, bet gan pienākas trūcīgajiem un slimajiem.

III nodaļa

Par tikumu

1. Visiem spēkiem māsas centīsies saglabāt dvēseles un miesas tīrību. Tāpēc centīsies izvairīties no domām, kas ir pretrunā ar nevainību, un stingri izsargāsies no visa, kas varētu kļūt pārkāpuma iemesls: vēlēšanās, godkāres, iedvesmas, ko sniedz jaunas drēbes, lepna gaita un runa, noklausīšanās un vērošana pa logu vai ejot pa ielu, augstprātīga sevis vērtēšana, nekritisks priekšstats par sevi, biežas sarunas un nevajadzīgas darīšanas ar svešiniekiem. Un visbeidzot, [māsas] izvairīsies no situācijām, kas varētu dot iegānu domāt par nepieklājību, tā kā pats nopelums varētu nomelnot māsu apvienību un tās svētās saistības.
2. Svētā pieticība žēlsirdīgajām māsām ir vajadzīga ne tikai, lai balstītu savas māsas un brāļus iekš Kristus, bet arī tam, lai varētu saglabāt eņģelisku skaidrību, kas ātri vien var zaudēt savu spožumu nesmalkjūtības dēļ. Tādēļ vien māsas centīsies uzvesties nevainojami un pievērst uzmanību pašas sev, lai itin nekur neaizvainotu Dieva tā Kunga skatienu. Tāpēc [viņu] acu skatiens, ejot pa ielu, atrodies baznīcā vai svešās mājās, bet īpaši, sarunājoties ar pretējā dzimuma pārstāvjiem, būs pazemīgs. Pat atrodies savās istabās visām kopā, māsas cita pret citu izturēsies labvēlīgi, neatļaujoties triviālu familiaritāti. Pat kopējās atpūtas laikā izvairīsies no vārdiem, jokiem un vieglprātības, kas varētu raisīt nesaprašanos. Centīsies vairīties no nevajadzīgas steigas un bērnišķīgas vieglprātības, liekas jautrības un nevajadzīgiem smiekliem. Būs pieticīgas apģērbā un aksesuāros, iztiekot bez pārmērībām. Centīsies vairīties no tādām sarunām, žestiem, dažādām izpriecām – no visa tā, kas varētu izraisīt kaut ko neglītu un sliktu.
Māsām pēc iespējas jāvairās pieskarties cita citai, pat ja tas būtu pa jokam vai apliecinot simpātijas. Apkampties var vienīgi tad, ja kāda māsa jaunpienācēja ir tikusi uzņemta apvienībā, kāda pārnākusi no cita klostera, atgriezusies no tāla ceļa, vai arī samierinoties, ja kāda bijusi sarūgtināta. Šādā gadījumā, stāvot uz ceļiem, var viena otru noskūpstīt uz vaiga.
3. [Māsas] centīgi vairīsies no bezdarbības, kas ir daudzu grēku pamatā, bet it īpaši – no garīgā kūtruma. Tāpēc, ja saistības dvēseles rosināšanai pieļaus, tad brīvajā laikā viņas nodarbosies ar šūšanu vai vērpšanu, vai meklēs citu sev nepieciešamo nodarbību. Ja nebūs, ar ko sevi nodarbināt, viņas lūgs virsmāsu vai viņas asistenti, lai tās viņām atrod šādu nodarbošanos. Viņas neturēs ne mazus putniņus, ne sunīšus, nekādus citus mazus dzīvniekus, ar kuriem var tikai novilcināt laiku. Lietderīgā laika saīsināšana varētu kļūt par smagumu

dvēselei, jo viņām ir jāatceras, ka Dieva priekšā būs jāatskaitās. Darba dienās ar citām lūgsnām nenodarbosies, tikai ar tām, kuras noteiktas dienas nodarbībās, un klausīsies Svēto Misi.

4. Satikšanās un draudzība ar nepazīstamām personām var ļoti kaitēt, šāda biedrošanās var būt tukša un nevajadzīga. Daudz lietderīgāk būs, ja māsas būs paklausīgas un veiks savus pienākumus attiecībā pret nabagiem un slimajiem. Tāpat arī nekad [viņas] neizies no mājas bez vecākās māsas atļaujas un vienmēr pateiks, kurp iet un kāpēc. Atgriezušās mājās, atrādīsies viņai un atskaitīsies par savu gājienu, pastāstot, kur bija un ko darīja. Pirms iziešanas no mājas, māsām jāatceras, ka vajag apmazgāties ar svēto ūdeni un nomesties uz ceļiem, veltīties Dievam Tēvam, kura dēļ no mājas iet ārā, lūdzot viņa palīdzību, svētību un labvēlību. Tāpat rīkosies, atgriežoties mājās: pateiksies Dievam Tēvam par labvēlību un palīdzību, kuru saņēma, vai lūgs piedošanu par kļūdām, kuras pieļautas, izejot no mājas.
5. Neies vizītē bez vajadzības un vecākās māsas atļaujas. No mājas ies ārā divatā, lai viena otru nezaudētu no redzesloka. Ja māsa, izejot no mājas, nevar atrast sev sabiedroto otru māsu, tad viņai jāpaņem sev līdzī kāda meitene no skolas vai kāda paziņa, kas paliktu ar viņu. [Māsas] ies trūcīgo un slimo mājās, cietumos un citur, visur būs ļoti uzmanīgas un sameklēs cilvēkus, kuri varētu izsniegt zāles tur esošajiem slimniekiem. Nekad neapmeklēs un nedos zāles cilvēkiem, kuri atrodas aizdomīgās vietās, tāpat nesadarbosies ar personām, kuras dēvē par “netīrām”, jo tās var būt aplipinātas ar kādu slimību vai sliktu rīcību. Būs īpaši uzmanīgas ar pretējā dzimuma pārstāvjiem, dodot viņiem zāles vai palīdzot kaut kā citādi, netuvināsies viņiem ļoti tuvu, pat pie mirstošajiem, lai sagatavotu viņus nāvei.
6. Ja kāds nāks māsas apraudzīt, [viņas] nesarunāsies ar svešinieku un nepieaicinās nevienu māsu, kamēr nebūs saņemta vecākās māsas atļauja. Kad saņems atļauju, ies uz viesiem norādīto vietu un sarunāsies ar ciemiņu, taču nav atļauts vest viņu tālāk mājā, turklāt – bez savas uzraudzes – savās istabās, pat ja viesosies sieviešu dzimuma pārstāves, kuras vēlētos apskatīt viņu māju. Tāpat nelaidīs savās istabās ne mācītājus, ne savus biktstēvus, izņemot vienīgi situācijās, ja kāda māsa būs slima. Šādā gadījumā sarunā jāpiedalās kaut vienai mācai, turklāt tai jānotiek tādā vietā, kur runātājus varētu vērot. Tādu pašu uzmanību un piesardzību ievēros arī ārsta, aptiekāra, friziera apmeklējuma un citos gadījumos, kad tiks dota atļauja māsas apmeklēt slimības laikā. Nekad neapmeklēs savus biktstēvus vai citus mācītājus viņu dzīvojamās telpās, izņemot vienīgi slimības gadījumus. Tad ar viņu uzraugu atļauju apmeklēs slimniekus divatā, kopā ar otru māsu, tāpat divatā vajadzības

gadījumā aprunājoties ar mācītāju īpašajā sarunai domātajā telpā. Ja gadītos māsai ar kādu vīrieti palikt divatā, nedrīkst kavēties nevienu lieku brīdi, ārkārtas gadījumā nāktos atvērt durvis.

7. Ja radīsies piespiedu situācija, ka ir jāsatiekas ar pretējā dzimuma pārstāvi, tad jā saglabā mērenība vārdos un uzvedībā, izvairoties no personiskā viedokļa, īpaši no personiskas labvēlības un simpātijām, jārūnā ir īsi. Nedrīkst pieļaut situāciju, ka vīrieši mācītu rakstīt. Nepieļaut, lai kaut kāda iemesla dēļ viņas kāds skūpstītu.
8. Ejot pa ielu vai ieejot mājā, lai palīdzētu slimajiem un vārgajiem, māsa bez vajadzības lieki nekavēsies ar svešiem ļaudīm. Vienkārši atbildēs uz viņu jautājumiem, pavēršot sarunu uz labu tematu, piemēram, par jaunumiem pasaulē. Ja viņām stāstīs par kādu, vairīsies ne tikai ar svešajiem, bet arī ar māsām no sarunām par citiem, pat ja šīs sarunas skars citu ļaužu rūpes un lietas, jo šādas sarunas ir pretrunā ar lūgšanām un labu piemēru, kāds māsām ir jārāda tuvākajiem.
9. Tā kā mērenība un kārtība ēšanā palīdz ne tikai veselībai un miesai, bet īpašā veidā palīdz saglabāt garīgo veselību, tad visiem līdzekļiem māsas centīsies ievērot ēdiena gatavošanas, ēdiena daudzuma, dzērienu dažādības, vietas un laika noteikumus. Ja kādai kaut ko vajadzēs īpaši, bez pusdienām un vakariņām, vai citā laikā iegribēsies kādu īpašu ēdienu vai varbūt pat pārlietu vienkāršu ēdienu – māsa lūgs vecākajai māsai šādu atļauju. Taču nevienai nav atļauts dzert vīnu bez vispārējā audzinātāja / pārziņa vai apvienības uzrauga speciālas atļaujas.
10. Kaut arī nepārtrauktie darbi neļauj viņām veltīt vairāk laika grēku nožēlošanai un ciešanām, tomēr laiku pa laikam ar augstāko uzraugu atļauju māsas var izmantot šādu izdevību. Jēzum Kristum un Svētajai Jaunavai Marijai veltīto svinīgo svētku gaidās viņas ievēros gavēņus, tāpat darīs arī visās piektdienās, izņemot tās, kas ir starp Lieldienām un Svētā Gara sagaidīšanas laiku, un tās piektdienas, kad iekrīt kādi svētki.
Saglabās gavēņus un atteiksies no gaļas otrdienās. Tajās dienās, kad kalpos slimajiem vai arī pašas slimos, vai tiks nosūtītas smagos darbos, var mazliet uzēst no rīta, tā, it kā dzertu zāles – nedaudz. Sevi pārliecinās par to, ka fiziskās ciešanas dvēselei nevar daudz palīdzēt, ja tās nav apvienotas ar garīgajām ciešanām, kuras atkarīgas no sava saprāta un gribas pakļaušanas, no uzvaras pār savām kaislībām, no atteikšanās priecāties un apvaldīt savas jūtas, ja tās radušās bez vajadzības.

IV nodaļa

Par paklausību

1. Saskaņā ar savu stāvokli [māsas] cienīs un klausīs bīskapus, kuriem ir pakļautas. Būs paklausīgas arī savai augstākajai priekšniecībai – Misijas kongregācijai, jo tā ir žēlsirdīgo māsu apvienības galvenā priekšniecība. Paklausīgas būs arī tiem, kuri tiks nozīmēti par vecākajiem direktoriem un biktstēviem, arī vecākajai māasai, bet viņas prombūtnes laikā – māasai asistentei un citiem mājas pārvaldniekiem. Bez kavēšanās ņems vērā arī zvana skaņas – kā Dieva Tēva balsi, kas viņas iedvesmo un aicina uz ikdienas darbiem.
2. [Māsas] vingrināsies paklausībā, punktualitātē, sava saprāta un gribas pakļaušanā – lai tas palīdzētu veikt viņām uzticētos pienākumus. Vienmēr atcerēsies, ka priekšniecībai jāpaklausa, kad tās pārstāvji dod norādījumus, un jāpieņem tie, it kā pats Dievs Kungs to pavēlētu ar šo pārstāvju starpniecību un viņš Pats teiktu tiem, kuri vada citus: kas jūs klausā – klausā mani, kas jūs neciena – neciena arī mani.
3. Ar lielu cieņu [māsas] izturēsies pret visiem garīdzniekiem, it īpaši pret tiem, kuri viņām būs nozīmēti par direktoriem un biktstēviem, kā arī pret kapelāniem un biktstēviem slimajiem un nabadzīgajiem. Pie viņiem vērsīsies ar tādu pašu cieņu, kā pie altāra ejot, pakļaujoties viņu pavēlēm un padomiem. Ja gadījumā kāda [māsa] labi nepilda savus pienākumus pret slimajiem, tas, kurš to pamanīs, pats izteiks aizrādījumu, paziņos par to augstākstāvošajam vai savam biktstēvam. Ar cieņu un uzmanību ir jāizturas, kalpojot slimajiem. Ja saslims pašas, arī tad klausīs ārstus un tos, kas ar slimniekiem nodarbojas, ja tas ir saskaņots ar viņu pienākumiem un māsu apvienības noteikumiem.
4. Bez vecākās māsas atļaujas neatvērs saņemtās vēstules, nekontrolēs atklātnes, kuras vispirms ir jāizlasa māasai pašai. Tāpat nerakstīs vēstules bez vecākās māsas atļaujas, un atdos viņai rokās tās vēstules, kuras uzrakstīs, lai viņa tās pārskatītu un rīkotos ar tām, kā uzskatīs par pareizu. Taču šis likums neattiecas uz vēstulēm, kuras māsas rakstīs savam galvenajam vadītājam, direktoram vai biktstēvam, kā arī tām vēstulēm, kuras no viņiem pienāks. Šīs vēstules nevajag rādīt svešām personām, pat pašām māsām, var tikai pastāstīt par to, kas saistās ar viņām.
5. Vecākās māsas divas vai trīs reizes gadā rakstīs saviem vadītājiem par to, ko viņas dara, un par māsām, kuras ar viņām dzīvo. Arī māsas rakstīs, cik, viņuprāt, būs nepieciešams, bet vecākās māsas ļaus brīvi rīkoties citām, lai rakstītu augstākajiem priekšniekiem, neizrādot interesi par tām vēstulēm,

kuras viņiem pienāk. Māsas, kuras neprot rakstīt, var palūgt citas māsas, garīdznieku vai biktstēvu, lai viņām palīdzētu. Tomēr tām, kuras rakstīs, nevar diktēt, bet gan raiti izstāstīt aprakstīšanai vajadzīgo, nevienu neaizvainojot.

V nodaļa

Par mīlestību un savstarpējo vienotību, kādam jāvalda māsu vidū

1. Māsas bieži par to domās un izrunās pie sevis vārdu “žēlsirdība”, kas apzīmē mīlestību, ar kuru viņas leposies, un īpaši pūlēsies, lai būtu īstas un patiesas mīlestības cienīgas gan pret Dievu, gan pret savu tuvāko. Vispirms jau tas attiecas uz mīlestību, kas ir pret sevi. Būs viņas kā māsas, kuras Dievs Tēvs apvienoja, lai palīdzētu trūcīgiem, bāreņiem un slimajiem. Pašas [māsas] pilnveidosies un visiem spēkiem centīsies savā vidū saglabāt vienotību, saskaņu un savstarpēju mīlestību. Tāpēc [viņas] no savas sirds attālinās dažāda veida nepatiku un naidu pret citām māsām, izvairīsies no nepatīkamiem un dusmīgiem vārdiem, bet savstarpēji cita pie citas vērsīsies ar kristīgo labestību, sirsnību un cieņu.
2. Saprotāši rēķināsies ar savu biedreņu nepilnībām, tāpat kā citi rēķinātos ar viņu pašu nepilnībām. Iespēju robežās vērsīs uzmanību uz to māsu noskaņojumu, fantāzijām, domām un lietu sapratni, kas ir bez grēka un nav pretrunā ar māsu apvienības likumiem. Īpaši centīsies ar lielu mīlestību izturēties pret tām, kuru noskaņojums atšķiras no viņu noskaņas, un tā būs īstākā metode vienotības, saskaņas un miera saglabāšanā.
3. Ja cilvēciski saprotamas kļūdišanās dēļ gadītos, ka viena no māsām izraisītu pārdzīvojumus otrai mācai, tad vainīgajai tūliņ pat uz ceļiem jālūdz piedošana. Ja tikai iespējams, tad tajā pašā vietā tās pašas dienas vakarā pirms gulētiešanas aizvainotā māsa ar samierināšanos un mierīgu sirdi pieņems šo pazemošanos un arī pati nometīsies uz ceļiem. Šī svētā ieraža kļūs par labākajām zālēm rūgtuma un aizkaitinājuma savaldīšanai, kas varētu palikt pēc aizvainojuma. Lai netraucēti piepildītos šī svētā ieraža, tā māsa, kas tika aizvainota, īpaši rūpēsies, lai netiktu izmantots savas māsas pazemojums un atriebība par pāridarījumu, uzsverot māsas trūkumus vai sarunājot viņai rupjības, aizvainojot viņu un tādējādi attīstot sevī šo trūkumu.
4. Īpaši rūpēsies par tām māsām, kuras slimo, un kalpos viņām ar iespējami lielāku atdevību un sirsnību. Pirmām kārtām īpaši rūpēsies par to, lai biktstēvs laikus uzzinātu, kad un kura māsa sasirgusi, un pacentīsies, lai viņa

saņemt visus iespējamus sakramentus un garīgo palīdzību, kāda vien būs nepieciešama. Kas attiecas uz ķermeni un ēdienu – rīkosies tā, kā teikts II nodaļas likumos par trūcīgumu.

5. Pārlietu lielas rūpes par sevi, kuras ir pretrunā ar saprotamu mīlestību un rūpēm par savu veselību, varētu kļūt par iemeslu, lai māsas katrā (pat niecīgā) gadījumā uzskatītu par nepieciešamu griezties pie ārsta. Tāpēc bez virsmāsas atļaujas viņas nelietos kādas zāles, nenolaidīs asinis un nelūgs padomus ārstiem un citiem līdzīgas profesijas pārstāvjiem. Izņēmums varētu būt negaidīta slimība, piemēram, epilepsija. Kļuvusi vesela, katra māsa ar patiku atgriezīsies pie saviem pienākumiem, pie ierastā dzīves ritma, neizmantojot vairs tos atvieglojumus, kas bija atļauti slimības laikā.
6. Sēros par savām mirušajām māsām un veltīs viņām trīs pirmos Svētos Vakarēdienus. Parūpēsies, lai par katru nomirušo tiktu noturēta Mise un trīs Mises nolasītas, bet visā pārējā bērū norisē tiktu ievērotas māsu sabiedrībā pieņemtās prasības. Māsas skums par nabago nāvi, par kuriem viņas rūpējās un kurus kopa, lūgs Dievu Tēvu, lai dod viņiem Dvēseles mieru.

VI nodaļa

Par dažiem mīlestības un kopējās vienotības uzturēšanas veidiem

1. Lai gan māsas saista liela savstarpējā mīlestība, viņas centīgi vairīsies no tuvas draudzības savā starpā, tā var būt bīstama tāpēc, ka tās aizsegā var slēpties afekta sekas – grūtības apvaldīt miesu un asinis. Tāpēc no tās vairīsies ļoti centīgi, jo šīs abas parādības var izraisīt māsu apvienības izjukšanu.
2. Mēģinās novērst dažādus neapmierinātības iemeslus, kas traucētu saglabāt mieru un vienotību apvienībā, kā arī tos pārkāpumus, kuri jau minēti šajā tekstā. Kurnēšanu parasti rada nevajadzīga vēlēšanās zināt visu to, kas notiek neīstas labdarības aizsegā. Māsas nedrīkst jaukties vadības lietās un kritizēt sabiedrības noteikumus. Taču, ja kāds priekšlikums ir ievēribas cienīgs un vajadzīgs priekšniecībai, tad direktoram vai vecākajai mātai par savām domām [viņas] pateiks, bet turpmāk par to neinteresēsies. Vairīsies no sarunām, vērtējot viņu rīcību, jo šādas sarunas veicina sabrukumu, kas izsauc Dieva dusmas ne tikai pār tiem cilvēkiem, kuri tukšu runāja, bet arī pār tiem, kas viņus ar interesi klausījās, un pat pār visu apvienību.
3. Savstarpējās sarunās nekad nedrīkst pieminēt tuvāko, it īpaši savu māsu, trūkumus. Ja kaut viena no viņām piemirstu par paklausību un apvienībā aizrautos ar šādām sarunām, viņā ne tikai neklausītos, bet ar dažādām

metodēm viņai traucētu. Ja viņa šīs sarunas tomēr nepārtrauktu – ātri no viņas attālinātos, it kā dzirdot čūsku šņācam.

4. Klusēšana – tas ir tikai viens no veidiem, kā izsargāties no savstarpējām neskaidrībām. Klusēšana palīdz atvairīt arī citus grēkus, ko ļaudis pieļauj, runājot neapdomīgi un mulķīgi, kā to liecina arī Svētie Raksti. Šie nosacījumi jāievēro nodarbību laikā un visu dienu, kā to paredz noteikumi, bet it īpaši no vakara lūgšanas līdz rīta Svētajai Misei, kurā piedalīsies ap plkst. septiņiem no rīta un no diviem līdz trijiem pēcpusdienā. Lai kur arī atrastos – atcerēsies, šis laiks ir paredzēts klusēšanai. Ja šajā laikā māsām vajadzēs par kaut ko runāt, tad [viņas] to darīs klusi un īsi. Klusēšanu ievēros arī baznīcās un kapelās, slimnīcu ģērbtuvēs, mājās, zālēs un ēdnīcās, it īpaši – ēšanas laikā. Netrokšņos mājās un istabās, kurās māsas atnāks, atverot un aizverot durvis, jo īpaši naktī. Pat tajā laikā, kad viņām ir atļauts savstarpēji sarunāties, pievērsīs uzmanību savai balsij, lai to neceltu par augstu, runātu izlīdzināti, kā to paredz viņu stāvoklis.

VII nodaļa

Par mīlestību pret trūcīgajiem un slimajiem

1. Tā kā žēlsirdīgo māsu vissvarīgākais pienākums ir kalpot trūcīgajiem un slimajiem, šim uzdevumam viņām ir jāpievēršas ar vislielāko centību, zinot, ka ne tik daudz kalpo sev, cik to dara Jēzum Kristum, ar to saprotot, ka trūcīgajiem un slimajiem gan ēdienu, gan zāles pasniegs pašas, izturoties pret viņiem ar žēlsirdību, pieklājību, cieņu, līdzjūtību un dievbijību. Ar lielu pacietību un apzinīgumu izturēsies pret tiem, kuri varbūt būs rupji un nepatīkami, tāpat arī ar tiem, pret kuriem pašas izjutīs nepatiku un riebumu. Un pašas nožēlos, ja neveiks savu pienākumu, pieļaujot paviršību vai rīkojoties bez apdoma. Augstāk par visu ir jātur pienākums palīdzēt slimajiem un trūcīgajiem, jo viņiem ir vajadzīga šī palīdzība.
2. Arvien atcerēsies to, ka slimajiem ik pa laikam jāpasaka labs un dievbijīgs vārds, lai viņi būtu pacietīgāki, lai palīdzētu viņiem izsūdzēt visus grēkus, sagatavot nāvei. Īpaši stipri centīsies viņiem iemācīt, kā rīkoties, lai glābtu dvēseli, lai viņi visus vajadzīgos sakramentus pieņemtu, un ne reizi vien, bet vairākkārt, ja gadīsies vēlreiz saslimt. Māsas to visu darīs tādā veidā un secībā, kā to paredz atbilstošie noteikumi un vadošie orgāni.
3. Nesaprātīga žēlsirdība nepatīk ne tikai Dievam tam Kungam, bet arī tām dvēselēm, kuras šo žēlsirdību cenšas iedzīvināt praksē. Nesaprātīga žēlsirdība būs kaitīga un bīstama, tāpēc māsas nekad neuzdrošināsies barot un ārstēt slimo bez savu vadītāju atļaujas un pret viņu gribu, nepārkāps aizliegumu, pat

- dzirdot sūdzības un žēlabas, kuras izteiks neapmierinātie. [Māsas] centīsies viņus arvien labāk iepriecināt un nomierināt, apliecinot līdzjūtību sakarā ar viņu slimībām, un kopā nožēlos, ja palīdzēt nevarēs, kaut arī ļoti to gribētu. Ieteiks arī citiem just līdzīgu un palīdzēt žēlabās un, cik var, darīt slimajiem labu.
4. Ja kādas līdzjūtīgas personas nabagiem, slimiem un citiem trūkcūcietējiem pasniegs žēlastības dāvanu, tad māsas sadalīs to tādā veidā, kā vēlēšies labdaris. Ja māsām pašām būs nabadzīgi radnieki, viņas vēl jo stiprāk sargāsies pārkāpt savu tikuma sliekšni un nelūgs nevienu, arī svešu cilvēku, palīdzēt radniekiem bez vecākās māsas atļaujas.
  5. Nemēģinās sevi pakļaut nevajadzīgam riskam, un naktī bez vajadzības slimos neies apraudzīt, izņemot, protams, savā mājā, kur dzīvo māsas, un arī slimnīcā, kur pašas mitinās. Tajā pašā laikā neko nedarīs, neapkalpos slimības laikā bagātos, jo tie nebūs nabago un slimo vidū un tas neatbilst nolikumam, kas žēlsirdības māsām jāpilda, jo māsu aicinājums ir kalpot nabagiem. Ja šādā situācijā nebūtu iespējams atrast ne ārstu, ne feldšeri, tad viņas var palīdzēt arī visiem citiem tādā pašā veidā, kā to dara saviem slimniekiem, tikai neaizmirstot, ka nabagiem dodama priekšroka.
  6. Bez personīgi saņemtas augstākās vadības atļaujas nepieņems sev ne kalpotāju, lai tā izlīdzētos dažādos darbos, ne kādu svešinieku, ja arī tas būtu tāda paša dzimuma.

VIII nodaļa

Par garīgajiem paradumiem

1. [Māsas] centīsies būt uzticīgas savām garīgajām nodarbībām, jo tieši tās viņām nepieciešamas, lai Dieva mīlestībā un gara lidojumā saglabātu savu piederību un godam pildītu savu aicinājumu. Bez šaubām, noteiktajā laikā, vai arī pārtraucot kādu savu nodarbību, palīdzēs nabagiem, ja viņiem tas būs nepieciešams. Turklāt izsargāsies no nevīžības, bezdievības vai pārāk lielas pieķeršanās mantām.
2. Ies pie dievgalda izsūdzēt grēkus katru sestdienu un svētku priekšvakarā tikai tam garīdzniekam, kuru nozīmēs apvienības priekšnieks, un ne citam, ja tikai nebūs tādas atļaujas. Vienu reizi mēnesī atskaitīsies direktoram par iepriekšējā mēnesī pieļautām rupjām kļūdām. Tāpat nāks pie vecākās māsas, lai sniegtu pārskatu par veiktajiem darbiem un izstāstītu par grūtībām.
3. Katru gadu veiks garīgu atbrīvošanos, izsūdzot grēkus un atzīstoties kļūdās, kuras bija pieļautas pēc pēdējās pamācības, kuru dod Romas katoļu baznīca saviem ticīgajiem. Ja vecākā māsa vai kāds cits saskaņā ar māsas lūgumu

paziņos par sanāksmi mājā, tad visām māsām vajadzēs tajā piedalīties. Tās māsas, kuras dzīvo tālāk, nāks uz to vietu, kuru viņām noteiks priekšnieks. Neviena no māsām nepieteiksies kādā reliģiskā biedrībā bez priekšnieka tiešas atļaujas.

4. [Māsas] baudīs Svēto Vakarēdienu svētdienās un Jēzus Kristus un Svētās Jaunavas Marijas svētkos, taču ne ilgāk par trim dienām pēc kārtas. Tas ir nepieciešams, lai novērstu dažādas nekārtības, kuras varētu rasties, ja Svētā Vakarēdiena laiks vispār nebūtu noteikts.

Māsas samiernieciski, bez kurnēšanas pieņems aizliegumu un atteiksies no Svētā Vakarēdiena, ja netiks saņemta atļauja no direktora vai sava biktstēva.

5. Katru piektdienu, izņemot Lielo Piektdienu pirms Lieldienām, un arī tajās dienās, kad iekrīt svētki un citas svinības, pusastoņos vakarā [māsas] sanāks uz lūgšanām un uz pamācību sanāksmi, kuru vadīs vecākā māsa vai tā, kas viņu aizvieto, lai lūgtos par izdarītajiem pārkāpumiem, kuri ir pretrunā ar noteikumiem, un lai labotos. Tāpēc katra atzīsies savā vainā citu māsu priekšā, ar prieku uzklausīs aizrādījumus un grēku nožēlu, kādu viņai piespriedīs, lūgs piedošanu par tiem, kam viņa varēja sagādāt ciešanas. Tāpat katru mēnesi [māsa] publiski lūgs izteikties par trūkumiem, kādi pamanīti. Šos trūkumus [viņa] atzīs ar vēlēšanos laboties, neattaisnojoties un nekādi neizrādot savu nepatiku.
6. Lai novērstu nekārtību, kas varētu pazudināt māsu apvienību tajā gadījumā, ja katrai būtu ļauta brīva griba atvērt savu sirdi un apziņu kam vien ienāktu prātā, nedrīkst uzticēt un atklāt kārdinājumus un pārdzīvojumus citām māsām, un vēl mazāk – svešiem ļaudīm. Šādā gadījumā mātai jāiet pie sava priekšnieka, direktora vai pie vecākās māsas, jo šos ļaudis pats Dievs Tēvs tam ir nozīmējis. Ja kādai no viņām sāktu likties, ka saskaņā ar Dieva gribu viņai ir jāizrunājas vai jālūdz padoms kādam svešajam, tad to var izdarīt tikai ar priekšnieka, direktora vai vecākās māsas atļauju.
7. Pirmām kārtām [māsa] nerunās par tām lietām, par kurām ir jāklusē, tāpat arī par to, kas notiek un par ko runā sanāksmēs, grēku sūdzēšanā, jo tā būs Dieva zaimošana par noslēpuma neglabāšanu, kas dažkārt rada sliktu ietekmi. Tomēr nav aizliegts viņām runāt par labām pamācībām vai mācībām, kuras vadīja priekšnieks, direktors vai vecākā māsa. Runāt par to drīkst tikai citu uzmuntrināšanai, nepieminot, kad tas ir dzirdēts, īpaši, ja tas tika teikts grēksūdzē. Taču nav vērts par to runāt tāpat vien. Par saviem noteikumiem [māsa] nestāstīs svešiem ļaudīm bez tiešas priekšnieka vai direktora atļaujas. Vecākā māsa šos noteikumus turēs mājās aiz aizslēgas, nenesīs tos ārā un neatstās svešu acu priekšā.

8. Ne apvienības priekšnieki, ne vecākās māsas nevar izvairīties no visiem trūkumiem, kuri var iezagties apvienības ikdienā. Tie var apdraudēt šīs apvienības vienoto pastāvēšanu. Tādēļ katra no māsām direktoram vai vecākajai mātai pastāstīs par ievērotajiem trūkumiem vai bīstamiem kārdinājumiem, ko viņas būs pamanījušas savās māsās.
- Katra priecāsies, ja viņas trūkumi tiks atklāti priekšniekam vai vecākajai mātai, ar sapratni saņems rājienu vai aizrādījumu kā publiski, tā arī individuāli, neizrādot neapmierinātību tai vai tām, kura vai kuras darīja zināmu šo trūkumu, uz ko vainīgajai ir jāvērs uzmanība.

IX nodaļa

Par nodarbību dienas kārtību

1. Rīta agrumā pulksten četros paredzēta celšanās, pēc pirmā zvana ir jāpārkrustās, pašas pirmās domas veltījot Dievam, klusi un mierīgi aiz gultas aizkariem apģērbt pirmo kārtu, pēc tam paņemt svēto ūdeni, nomesties ceļos un godināt Dievu, pateicoties viņam un solot veltīt viņam savus dienas darbus. Pēc tam glīti saklāt gultu un apģērbties pilnīgi.
2. Puspiecos visas [māsas] kopā nolasīs savas lūgšanas, kuras iesāks ar *Veni Sancte* un piecām parastām rīta lūgšanām, pēc tam pavadīs pārdomās laiku līdz 15 minūtēm pāri pieciem un pabeigs, sakot: "*Angelus Domini*", lasot litāniju Dievam tam Kungam un citas vienkāršas lūgšanas. Pēc tam noskaitīs desmit rožukroņa lūgšanas, turpinot lūgšanas līdz pulksten sešiem.
3. Pulksten sešos no rīta māsas klusējot pāries pie savām neatliekamām nodarbībām, kādas viņām nozīmētas saskaņā ar pienākumiem.
4. Ap septiņiem vai septiņos no rīta kopā ies uz Svēto Misi. Ja nevarēs šajā laikā, tad to darīs citā piemērotā laikā, noskaitot vairākus desmitus rožukroņa lūgšanu.
5. Pēc Mises visas kopā ies uz ēdnīcu brokastīs, saglabājot pilnīgu obligāto klusēšanu. Tās, kuras nevarēs paspēt noklausīties Svēto Misi, brokastos pirms tās. Taču pēc pusdesmitiem neviena nedrīkstēs brokastot bez vecākās māsas atļaujas.
6. Pēc brokastīm katra atgriezīsies pie sava darba un, ja darīs kaut ko kopā, varēs mierīgi runāties par kaut ko garīgu, taču ne jau tukšas runas laika nosīšanai.
7. Pusdivpadsmitos māsas domās par kļūdām un pieļautajiem grēkiem, par nevainīgumu, kuru vajag ievērot. Pēc tam vecākā no viņām sāks lūgšanu *Benedicite* un pārējās turpinās, līdz vajadzēs iet pusdienās, kur katrai no

- viņām būs ēdiens atsevišķā porcijā. Vienlaikus [viņas] uzmanīgi klausīsies garīgos lasījumus, ko lasīs viena no māsām, lasījumus beidzot ar lūgšanu *Mavtyvologium*. Laikā, kad jau zvanīs, ja arī vēl nebūs pabeigtas pusdienas, [māsas] nolasīs lūgšanu *Angelus Domini*, piecelsies no galda, noskaitīs vispirms Pateicības lūgšanu tādā veidā kā *Benedicite*, tad lūgšanu ar rožukroni.
8. Pēc pusdienām katra nodarbosies ar savām lietām. Ja vajadzēs, kopā vērps un šūs. Šajā laikā var runāt par tematiem, kas saistīti ar pestīšanu. Runās tā, it kā tā būtu izklaide – jautri, taču pieklājīgi, atceroties, ka acis jāvērs uz Dieva vaigu. Ja gadītos pārkāpt smalkjūtības robežas ar aizliegtu sarunu, viena no pašu māsām, kura ir nozīmēta, aizrādīs: “Atcerieties par Dieva klātesamību.”
  9. Pulksten divos dienā noskaitīs lūgšanu *Veni Sancte Spiritus*, viena no māsām pusstundu skaļi lasīs garīgu tekstu, pabeidzot to ar vārdiem: “*Deus chavitas est, qui mavet in chavitate, in Deo monet, Deus in co.*” Visas klausīsies to dziļā godbijībā līdz pulksten trijiem pēcpusdienā, cenšoties šajā laikā domāt par kaut ko labu.
  10. Pulksten trijos noietīsies ceļos uz akmeņiem, un viena no māsām skaļi pateiks: “*Chvisties factus est pro nobis obidiens usque ad mortem.*” Visas kopā nolieks galvu Dieva Dēla priekšā, kurš mira mūsu dvēseļu izpirkšanai, veltīs šo mirkli mūžīgajam Tēvam. Šo darbību viņas veiks, sakot trīs lūgšanas, noskūpstīs zemi un piecelsies kājās. Tās, kuras šajā laikā būs ārā starp svešiem ļaudīm, šo lūgšanos izdarīs savā dvēselē, nemetoties uz ceļiem. Tās, kuras šajā laikā nevarēs pievienoties, izdarīs to pie pirmās izdevības.
  11. Pēc cieņas izrādīšanas māsas, ja atrodas kopā, var runāt par kaut ko labu gara uzturēšanai, nopietni un dievbijīgi, lielākā klusumā nekā pēc pusdienām, jo atpūtas laiks būs jau pagājis.
  12. Pulksten sešos pievērsīsies tikumiskām domām, pēc tam ies vakariņās, lasot *Benedicite*, tad noturēs *Angelus* un turpat vai divus desmitus rožukroņa lūgšanu.
  13. Pēc vakariņām, ja būs vajadzīgs, nodarbosies ar lietām, kas ietilpst māsu pienākumos.
  14. Noskanot zvanam, piecpadsmit minūtes pēc astoņiem, sanāks kopā uz vakara lūgšanām tajā vietā, kur parasti notiek lasījumi pulksten divos.
Kad vecākā māsa nolasīs *Veni Sancte*, padomās par savu sirdsapziņu un pāries pie meditācijas pirmajiem punktiem.
  15. Sestdienās un svētku priekšvakarā lasīs Evaņģēliju, kuru visas klausīsies, stāvot uz ceļiem, bet pēc tam atgriezīsies pie darba. Ja svētdienā iekritīs kādi svētki, lasīs Evaņģēliju, kuru baznīca nozīmēja tieši uz šo svētdienu. Pēc tam klusējot

- izklīdīs un gatavosies miegam: lietos svēto ūdeni, nolasīs īsu lūgšanu, katra noģērbsies tā, lai citas to neredzētu, aizkarus ap gultu nolaižot uz visu nakti. Deviņos apgulsies, nopūtīs sveces un centīsies aizmigt ar labām domām.
16. Svētdienās un svētku dienās saglabās to pašu sadzīves kārtību kā citās dienās, izņemot dažas norises:
- rokdarbiem veltījamo laiku pavadīs garīgas attīstības nodarbībās, t. i., klausoties sprediķus, dievbijīgās sarunās, garīgo grāmatu lasīšanā, lai būtu spējīgas mācīt nabagos un glābt bērnu dvēseles;
  - tās, kurām ir atļauts mācīties lasīt, rakstīt, apgūt kādu valodu vai zīmēt, tam veltīs pa pusstundai laika no rīta un arī pēcpusdienā, lai tikai neatrautos no vajadzīgajām un obligātajām nodarbībām ar nabagiem;
  - neatteiksies šajās dienās no atpūtas noteiktajā laikā pēc ēdienreizēm, taču nekad neizmantos savā dzīves veidā aizliegtas un nepieņemamas izklaides.
17. Paralēli nodarbībām, kuras jau aprakstījām un kuras ir obligātas visām māsām, jaunās māsas, kas ir pieņemtas apvienībā, pārbaudes laikā saglabās šādu režīmu:
- katru dienu pulksten astoņos no rīta piecpadsmit minūtes klausīsies garīgos lasījumus, pēc tam līdz pulksten pusdesmitiem klausīsies instrukcijas;
  - pulksten divos, noklausījušās lasījumu, uzmanīgi klausīsies norādījumus, kuri ilgs līdz pulksten trijiem;
  - katru trešdienu notiks sapulce, kas būs līdzīga tām, kuras tiek organizētas piektdienu vakaros visai apvienībai, kad pat jaunās māsas ierodas, ja tikai nekavē tie darbi, kurus viņas veic pie slimniekiem un nabagiem. Jaunās māsas katru dienu drīkstēs kavēt tās divas nodarbības, kuras notiek astoņos no rīta un divos dienā. Savukārt viņu priekšnieki centīsies, lai māsas apgūtu iekavēto nodarbību vielu.
18. Lai vieglāk varētu gūt savas dvēseles atpestīšanu, visus likumus pieņems ļoti nopietni: gan svētā darba praktiskumu, gan ieražas, kuras saglabājušās kā Dieva novēlētas. Tāpēc par tām lasīs pašas vai klausīsies lasījumus reizi mēnesī kopā ar citām māsām, kas piederīgas viņu apvienībai, un lūgs Dieva tā Kunga piedošanu par trūkumiem, kurus pamanījušās sevī, un veidos jaunas ētiskas vērtības, kuras tad saglabās līdz nāvei. Ja kāda no viņu vēlmēm būs pretrunīga, tad centīsies, lai pārvarētu savas ciešanas, atminot to, ko Kristus ir teicis – Debesu Valstība sasniedzama vien tiem, kuri cieš, pārdzīvo vardarbību, un tiem, kas dzīvo ciešanās.

X nodaļa

Par slimnīcām un kalpošanu nabagiem un slimiem

1. Uzdevumi, kuru dēļ žēlsirdīgās māšas atrodas slimnīcās, ir goda un slavas apliecinājums Jēzum Kristum, kurš ir Tēvs nabagiem un slimiem. Garīgajā jomā māsām ir pienākums mācīt slimos un nabagos darīt labus darbus vainas izpirkšanai, apliecinot viņiem šī darba nepieciešamību un izraisot vajadzību izsūdzēt grēkus. Pateicoties tam, tie, kuri nomirs, būs saskaņā ar savu sirdsapziņu, bet tie slimie un nabagie, kuri izveseļosies, ar apziņu mainīs savu dzīvi un nekad nevainos Dievu to Kungu. Savukārt miesas kopšanā māšu uzdevums ir dot ēdienu, zāles un izdarīt tādus pakalpojumus, kādi viņiem būs vajadzīgi slimības un nespēka dēļ.
2. Vienmēr [māšas] pakļausies apvienības priekšniekam, misijas priesterim vai misionāram, kas vai nu paši, vai kāds viņu nozīmētais var māšas slimnīcā inspīcēt, uzklaut grēku izsūdzēšanu, norīkot pagaidu priekšniekus, biktstēvus, dot uzdevumus un padomus, kādi viņām vajadzīgi apvienības noteikumu saglabāšanai. Pakļautība ir nepieciešama, lai māšas labāk pildītu savus pienākumus gan attiecībā pret Dievu, gan arī pret nabagiem un slimiem.
3. Attiecībā pret zemes labumiem, žēlsirdīgās māšas vienmēr būs pacietīgas ar inspektoriem, kuru vadībā darbosies. Pateicoties slimnīcai, viņām būs gan produkti, gan mantas.
Nevienam citam no slimnīcu pārvaldniekiem nekalpos, kā tikai saviem inspektoriem un savas apvienības priekšniekam, kas rūpēsies par māsām un atbalstīs viņas.
4. Ja gadījumā [kāda] saslims vai zaudēs darba spējas, māšas no slimnīcas, kur viņas kalpoja, nesūtīs projām. Šajā pašā slimnīcā viņām sniegs palīdzību, ēdinās, dos zāles un visu pārējo. Viņu vietā uz slimnīcu atsūtīs citas māšas, lai tās veiktu ikdienas darbus, palīdzētu slimiem un spēkus zaudējušiem.
5. [Māšas] centīsies panākt, lai nabagos un slimos reizi dienā apmeklētu viņu ārsts, feldšeris. Ja viņi neizpildīs šīs savas saistības pilnā mērā, tad māšas ziņos par to inspektoram. Māšas pret slimajiem izturēsies ar mīlestību un pazemību: ar siltu ūdeni nomazgās slimo kājas, apmazgās viņus un apgriezīs matus, vajadzības gadījumā iedos baltu kreklu un citas drēbes. Sākumā sasildīs, pēc tam viņus noguldīs gultā un iedos siltu dzērienu mundrumam. Ja gadījumā slimnīcā kalpo vīrieši, tad jāparūpējas, lai tieši viņi slimos noliktu gultā, iedotu segas un vajadzīgās drēbes, pārējo, kā pienākas, paveiks pašas māšas. Tiklīdz slimais apgulsies gultā, māsa uzreiz par to ziņos ārstam, paņems

- slimā apģērbu un naudu, ja viņam, iestājoties slimnīcā, tāda bija, izveidos mantu sarakstu, lai varētu atskaitīties, viņam izveseļojoties vai miršanas gadījumā to varētu ieskaitīt slimnīcas labā. Pacentīsies slimnieka kreklus un visas pārējās drēbes izmazgāt, lai, izstājoties no slimnīcas, tās atdotu, bet slimnīcas drēbes atstātu slimnīcai.
6. Mācīsies atšķirt patiesi slimos no tiem, kuri sevi par tādiem uzskata. Zinās, cik cilvēku ir palātās, lai kādu nejauši nepiemirstu, ja kāds nevarēs ēst kādu ēdienu, noteiktajā laikā parūpēsies par citu ēdienu. Ja slimajam tuvosies nāves stunda, neaiztiks viņu bez vajadzības. Stāvēs no mirēja nelielā attālumā, lai reizi pa reizei varētu viņu ar svētīto ūdeni apslacīt un palīdzētu viņam sagatavoties svētajai nāvei, atminoties Jēzus Svēto vārdu un Mariju. Pēc nāves nolasīs lūgšanu *Deprofundis*, mirušo noliks uz cisām, apmainīs viņam drēbes un rokas saliks uz krūtīm atbilstoši ieražai.
  7. Arvien paturēs prātā, ka vienam slimajam nedrīkst kalpot vairāk nekā otram – jākalpo visiem vienādi, saskaņā ar vajadzībām. Kad slimos apkops, pārvietos vai apmazgās, centīsies to darīt smalkjūtīgi, lai neaizvainotu, saskaņā ar kristiešu tikumu.
  8. Kad naktī ies uz slimnieku palātām viņus apraudzīt, atcerēsies par Jēzus Kristus nakti, kuru viņš pavadīja bezmiegā, kad bija olīvu birzī, lai mums iemācītu būt modriem. Un ar šīm domām māsai jābūt nomodā visu nakti pieticībā, sarunās neaizkavējoties ne ar vīrieti, ne sievieti, ne slimnieku, ne veselo, bet ja kāds gribētu ar viņām palikt ilgāk nomodā, māsai par to jāziņo vecākajai māsai.
  9. Darīs visu, lai jau vakarā visu sagatavotu, kas būs nepieciešams slimiem un vārgiem. Vakārā tiks nozīmēta arī māsa, kura centīsies atrasties pie slimo palātām gadījumam, ja kāds no viņiem steidzami naktī gribētu saņemt sakramentu, tāpēc arī pašas māsas vakarā izies apgaitā, lai redzētu, vai kādam slimajam nav radusies šāda vēlēšanās. Māsām ir jāatceras, ka naktī velns mēdz kārdināt cilvēkus un traucēt viņiem, tāpēc ir jābūt uzmanīgām, nedrīkst ļauties pašpārliecībai, tā var tikai traucēt uzticēties Dievam tam Kungam un Svētajam Eņģelim Sargātājam.
  10. Lai Dievs tas Kungs svētītu viņas saglabāt un izpildīt visu to, kam viņas ir aicinātas – palīdzēt nabagiem un slimiem –, viņām centīgi, sirsnīgi un bieži ir jālūdz, jāizsūdz grēki un jāpiedalās Svētajā Vakārēdienā. Tāpēc viņas svētdienās un svētkos vienmēr lūgsies par Dieva klātbūtni, par saviem aizstāvjiem ņemot Svēto Jaunavu, Svēto Jāzepu, Svēto Kazimiru, Svēto Margaritu un tās Svētās Jaunavas, kuras sekoja Jēzus pēdās.

11. Savus dienas darbus un nodarbības viņas pildīs centīgi un pareizi, dzīvos saskaņā, lēnprātībā, savstarpējā mīlestībā ar sevi un slimajiem, pret visiem izturoties ar godbijību un cieņu, nekavējot laiku un vairoties no sarunām ar svešiem ļaudīm, cenšoties pēc iespējas labāk paveikt visus norādījumus un ievērot pamācības, ko devuši apvienības vecākie. Viņas paturēs vērā, ka slimajiem kalpojot, viņām ir laime vienlaikus kalpot arī pašam Dievam tam Kungam, jo Viņš to palīdzību, kas sniegta slimajiem, pieņem kā palīdzību sev. Šādā veidā, darot šos labos darbus, ļoti rūpīgi izpildīs Dieva tā Kunga vissvarīgāko vēlējumu un, kamēr turpinās milēt Dievu un savu tuvāko, dzīvos Dievā tai Kungā, un Dievs tas Kungs savukārt dzīvos viņās.

XI nodaļa

Par vecākās māsas pienākumiem slimnīcā

1. Vecākajai māsai vienmēr savā priekšā jātur apvienības noteikumi, lai varētu kalpot par piemēru citām māsām. Kas citiem pavēles izsniedz, tai pirmajai jādara tas, kas ir vajadzīgs: slimnieku traukus mazgāt, gultas klāt, palātas slaucīt, vienīgi izņemot gadījumus, ja jāpilda kāds cits svarīgs un neatliekams uzdevums.
2. Lai māsu darbs labi veiktos, vecākajai māsai pareizi ir jāsadala uzdevumi un jāatceļ tie gadījumā, ja Dieva Tēva priekšā izjutīs tādu vajadzību. Rūpīgi jāseko, lai visas māsas pildītu savus uzdevumus, taču tas jādara mierīgi un rāmi, bez kādiem pārpratumiem, lai nesabojātu savu reputāciju.
3. [Vecākā māsa] savas māsas nekad nerās publiski, esot kaislību un emociju varā, bet pagaidīs, lai nomierinātos. Tam jābūt tāpēc, lai nerastos iemesls sliktam paraugam un lai aizrādījumiem un bārienam būtu jēga. Nevienam par māsas pārkāpumiem neko neteiks un, ja kāds par tiem uzzinās, pateiks paldies, neizrādot savu neapmierinājumu un domas par nogrēkojušos māsu.
4. Samiernieciski un ar cieņu kopā ar savu asistenti un citām māsām, kuras atrodas iestādē, ķersies klāt visam jaunajam. Divdomīgās situācijās meklēs padomu, bet darīs tā, lai citas māsas to neuzzinātu.
5. Viņai skaļi jāizrūnā *Benedicite* un *Gratias* pēc ēdienreizēm un lūgsna *Retvibuere*, tāpat jāvada rīta un vakara lūgšanas vai arī jānozīmē šim darbam cita māsa. Kalpos slimajiem un katru dienu iztaujās māsas par katra slimnieka stāvokli, lai zinātu, vai māsas seko slimnieku veselībai. Rūpēsies, lai slimnieku palātās vienmēr būtu kaut viena māsa. Apgādās slimniekus ar baltiem palagiem, pārsegiem un krekliem.

6. Bez vecākās māsas ziņas slimnīcā neviens nevarēs ne ieiet, ne iziet, tāpēc durvju sardzei vienmēr būs jāziņo par tiem, kas iegājuši un izgājuši no slimnīcas, bet vakarā mājas atslēgas vecākajai [māsai] jāatdod. Vecākajai māsai jābūt pašai savai universālai atslēgai, ar kuru viņa varētu atslēgt visas mājas durvis un skapjus, kur glabājas pārsegi, gultas drēbes un apģērbi, jācenšas itin visu turēt kārtībā, lai baznīcas un slimnīcu kapelas būtu tīras, un gādāt, lai tās slaucītu, lai drēbes būtu tīras.
7. Slimnīcas ienākumu un izdevumu reģistrā [viņa] centīsies visu reģistrēt un aprakstīt, no kurienes tiek saņemti līdzekļi un kā tiek tērēti, kas mēneša laikā izdots un kas saņemts – visu pārskatīs, saskaitīs un parakstīs. Pie sevis turēs arī slimnieku reģistru: nabagos, sievietes un vīriešus atsevišķā sarakstā. Tajā ierakstīs katra un katras uzvārdu, dienu, kad slimnīcā pieņemts, kad izveseļojās, izrakstījās vai arī nomira.

Papildinājums

Žēlsirdīgo māsu apvienības noteikumiem (Regulai) par nabago un bāreņu skolām un bērnu mācībām

1. Kopt bāreņus un nabagos, nodarbojoties ar viņu izglītošanu un audzināšanu, ir tikpat svarīgs Žēlsirdīgo māsu apvienības pienākums kā kalpošana nabagiem un slimajiem, tāpēc visām ar lielu vēlēšanos un cītību jācenšas to darīt, sekojot Jēzus Kristus paraugam, kurš pret bērniem izturējās ar lielu mīlestību un ar savām rokām svētīja viņus, apsolīdams Debesu Valstību.
2. Vecākā māsa vadīs visu to audzināšanas un izglītošanas darbu, kas saistās ar bāreņiem. Viņai palīdzēs māsa speciāliste un citas vajadzīgās sabiedrotās, taču vecākā māsa pati visu paturēs savā uzraudzībā, lai zinātu, kā norit bāreņu audzināšana un mācīšana, bieži apmeklēs bāreņu palātas, skatīsies viņu darbus, pazīs viņus pēc izskata un zinās par viņu paradumiem un uzvedību. Bez šīm zināšanām un māsas atļaujas neviens ar bāreņiem nedrīkstēs tikties, un neviena māsa netiks pieņemta vai atlaista.
3. Pats pirmais māsu uzdevums darbā ar bērniem – izgaismot viņu prātus, iemācīt dievišķās lūgšanas, apustuliskās ticības simbolu, Dieva un baznīcas baušļus, kristīgās ticības rakstus, sagatavot Svētajiem sakramentiem un citām darbībām, kas vajadzīgas grēku izpirkšanai.
4. Pašā sākumā bērnus gatavos Svēto sakramentu pieņemšanai: iemācīs viņus iet pie bikts, pieņemt Svēto Vakarēdienu, klausīties Svēto Misi un to, kā vajag lūgties, kā rītos un vakaros Dievam Kungam nodoties, lai bērībā jau pierastu šīs svētās nodarbes nevis pavirši, bet precīzi un centīgi pildīt. To visu mācīs no katķisma grāmatas, lai zinātu no galvas nekļūdīgi un nešaubīgi. Turklāt

pacentīsies, lai noteiktajās dienās kāds no garīdzniekiem vai svētais tēvs vadītu šādas mācības un bērnus tajās vingrinātu. Bērnus vienmēr sūtīs baznīcā uz sprediķi un arī katķismu.

5. Mācīs bērnus lasīt, rakstīt, rēķināt un vienkāršus darbus darīt (šūt, izšūt), radinās strādāt virtuvē, veļas mazgātavā, maizes ceptuvē un dārzā, lai viņi zinātu, kā darāmi šie visi darbi, un patstāvīgi varētu tos arī paveikt.
6. Ja bāreņu vidū būs puikas, tad viņus mācīs direktors, nopietns, cienījamā vecumā. Viņš arī mācīs lasīt, rakstīt, rēķināt, katķismu un citas zinības, kas vajadzīgas grēku nožēlošanai. Žēlsirdīgās māsas var mācīt bērniem dievišķās lūgšanas, apustuliskās ticības simbolu, Dieva baušļus, Svēto sakramentu un metodes, kā tos pieņemt. Tāpat arī sargās viņus un stingri uzraudzīs. Ja tuvumā būs draudzes skola, zēnus sūtīs šajā skolā. Viņiem būs atsevišķas istabas, kur viņi rakstīs un mācīsies atsevišķi no meitenēm tā, lai ar viņām nevarētu satikties, bet, kad paaugsies, ies dienestā vai mācīties amatu. Lai tikai augšanas laikā nebūtu vienā mājā ar meitenēm.
7. Visvairāk spēka māsām nāksies veltīt, lai bāreņiem jau no bērnu dienām iemācītu būt šķīstiem un dievbijīgiem. Pēc iespējas dziļāk viņu prātos un sirdīs [māsas] iepotēs bijību pret Dievu, būt godīgiem un pieklājīgiem, nedarīt pārkāpumus.
Meitenēm vairāk par visu ieaudzinās kautrīgumu, bet puikām – godīgumu, lai viņi vienmēr to ievērotu.
8. Uzmanīgi sekos, kādas bērniem varētu būt sliktas noslieces, uzreiz tās labos, stūrgalvību un cietsirdību, pārgalvību un neapdomību novēršot, nosodot dusmas, naidu un bezkaunību, bet nolaidīgos un slinkos radinās pie darba. Nekādus trūkumus, izlēcienu, sliktas ieražas necietīs, ja kaut ko nepieklājīgu pamanīs, to nekavējoties labos. No sākuma ar brīdināšanu un pamācīšanu – tā, lai pārliecinātu bērnu par to slikto, ko viņš izdarījis. Vēlāk, ja tas nelīdzēs, – ar brīdinājumiem un sodiem, mēreniem un viegliem, grēku nožēlu un skumjām.
9. Nekad nepiedos ko nepareizu un neētisku, nenoklusēs, bet gan aizrādīs vai brīdinās, ja būs iespējams – bez soda.
10. Nekad nevienā vietā bērni netiks atstāti vieni paši, vienmēr ar viņiem būs žēlsirdīgā māsa. Naktī meiteņu istabā gulēs viena vai divas vecākas sievietes, viņu gultām jāatrodas nedaudz augstāk par meiteņu gultām, bet gaismai jādeg virs viņām. Naktī žēlsirdīgai māasai ir jāapstaigā meiteņu gultas un jāaplūko, kā viņas gul. Savukārt pie zēniem vienmēr atradīsies direktors, viņus uzraudzīdams, tāpēc arī pie viņiem naktī vienmēr degs gaisma. Nekad nepieļaus, lai vienā gultā atrastos divi bērni, vienīgi tie varētu būt maziņie vai zīdaiņi.

11. Bērnus radinās pie kārtības un mērenības gan apģērbā, gan dzīves vietā – lai vienmēr būtu tīrība. Tāpēc bieži slaucīs, mazgās, tīrīs un šūs, lai viņi būtu pieklājīgi apģērbti, nebūtu netīri, bet viņu istabās nebūtu gruzu, zirnekļa tīklu, sasmakuša gaisa. Sekos, lai katru dienu būtu tīrība un kārtība itin visur. Tos, kuri pārkāps noteikumus, brīdinās un uzliks sodus, lai labotos.
12. Dienas nodarbību kārtība tiks veidota atsevišķi meitenēm un zēniem: cikos celties, iet gulēt, brokastot, pusdienot, ēst launagu, vakariņas, kad jāmacās lasīt, rēķināt, strādāt rokdarbus, lūgties un klausīties Svēto Misi.
13. Ir jābūt diviem sarakstiem – atsevišķi zēniem un meitenēm –, kuros ieraksta katru bērnu: vārdu, uzvārdu, vecumu, kas ir vecāki un kad atdots – kad, kam un kur atdeva kādā dienestā vai darbā; ja bērns nomiris – kad un kur viņš apbedīts. Nevienu bērnu nedrīkst pieņemt bez veselības pārbaudes, lai neinficētu citus bērnus ar slimībām. Nevienu bērnu nedrīkst atdot bez paraksta un izziņas.
14. Ja gadījumā no pilsētas nāktu meitenes uz kristietības mācībām vai rokdarbu stundām, sirsnīgi un ar patīku viņas jāpieņem. Viņu vārdi un uzvārdi atsevišķā reģistrā jāieraksta, viņu mācību gaitai un centībai tāpat ir jāseko kā to bērnu audzināšanai, kuri dzīvo māsu namā. Ar kristietības tradīcijām, tāpat arī sieviešu dzīves jautājumiem meitenes jāiepazīstina un jāapmāca. Vienlaikus jāuzmanās, lai pilsētnieču vidū nebūtu meiteņu ar sliktu uzvedību un kaitīgām manierēm, kuras varētu slikti ietekmēt māsu apvienībā dzīvojošos bērnus. Tādas meitenes nedrīkst pieņemt, bet pieņemtās sliktas uzvedības dēļ nāksies izslēgt.

Māsas meistares un viņas palīdzu pienākumi

1. Māsa meistare un citas māsas, viņas palīdzes, lai izrādītu godu Jēzus Kristus bērņībai, ļoti centīgi piedalīties bāreņu audzināšanā un izglītošanā, daudz pūļu pielikdamas tam, lai bērni apgūtu labas iemaņas un kristiešiem cienīgu rīcību, lai no meitenēm izveidotos labas mātes, lietpratīgas saimnieces un patīkamas kaimiņienes.
2. Ja gadās meitenes no turīgākām ģimenēm, neveltīs viņām vairāk uzmanības kā nabaga sērdienītēm. Īpaši raudzīsies, lai bagātās meitenes bāreņus neatstumtu un nepazemotu, lai māsas būtu vienādi centīgas un godīgas. Lai visas māsas palīdzes klausītu vecāko māsu: pildītu viņas rīkojumus, uzdevumus un pamācības.
Bez vecākās māsas ziņas un atļaujas nekādus darbus neviens neuzņemsies un neuzdos, nekur bērnus nesūtīs un no mājas neļaus iziet.
3. Māsai meistarei pārējās māsas un darbinieces izrādīs cieņu un paklausību un negrozīs viņas rīkojumus un norādījumus. Par likumu kļūs noteikums – bērnu klātbūtnē nestrīdēties, nerunāt neko sliktu, nebārties un nenosodīt citai citu.

4. Centīgi pildīs dienas režīmu, pat sikumos to nepārkāps bez vecākās māsas ziņas un atļaujas. Itin visās lietās, garīgajās un praktiskajās, pieskatīs, lai bērni visu izdarītu akurāti. Visus bērnus vienādi mīlēs un izturēsies ar sirsnību.
5. Visus bērnus radinās strādāt rokdarbus. Māsa meistare katru bērnu atbilstoši viņa spējām un vecumam rindas kārtībā, netaisot nekādus izņēmumus, katru nedēļu norīkos darbā virtuvē, veļas mazgātavā, sakņu dārzā.
6. Ja pamanīs kaut ko sliktu – viņiem aizrādīs un brīdinās: pirmo reizi personīgi, otro reizi jau citu klātbūtnē. Taču neklieds skaļi, nelietos nepatīkamus un aizvainojošus vārdus. Būdamā uztraukta vai redzot bērnu, kurš ir sadusmojies, apklusis un savas piezīmes un brīdinājumus atliks uz citu laiku, nekad nervozā uztraukumā, arī dusmās neaizrādīs, vēl jo vairāk šādā garastāvoklī nesodīs un neliks nožēlot grēkus.
7. Ja kāds no bērniem ir nopelnījis sodu, māsa meistare, apspriedusies ar savām darbiniecēm, var to noteikt un aicināt nožēlot pārkāpumu.
8. Bērnu vidū jāvalda rūpīgumam, elegancai, godīgumam, vienotībai un saskaņai, taču jālūkojas, lai nerastos draugu kopas un tuvība. Jāredz, lai starp bērniem nebūtu aizmugures sarunu un aprunāšanas.
9. Nepieļaujot slinkumu, jāveicina dievticība, tiklums un strādīgums, lai vienmēr būtu lietderīgas nodarbības. Māsas ar savu piemēru rādīs un radinās pie visa labā: samierināšanās, labestības; sargāsies ar neuzmanīgu vārdu aizvainot un sliktu darīt.¹²⁰

---

¹²⁰ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 147–162 v.

2. pielikums

Garīgais kalendārs

Gavēņa dienas

1. Jaunā Gada svētku priekšvakars.
2. Trīs Karaļu svētku priekšvakars.
3. Svētās Marijas svētku priekšvakars.
4. Svētā Mateja svētku priekšvakars.
5. No Lielās Trešdienas līdz Lieldienām.
6. Trešdiena pirms Debeskāpšanas dienas.
7. Sestdiena pirms Svētās Trīsvienības dienas.
8. Trešdiena, piektdiena un sestdiena pēc Svētās Trīsvienības dienas.
9. Svētā Jāņa svētku priekšvakars.
10. Svēto Pētera un Pāvela svētku priekšvakars.
11. Svētās Elizabetes svētku priekšvakars.
12. Svētā Jēkaba svētku priekšvakars.
13. Svētā Vavtiņca svētku priekšvakars.
14. Svētās Marijas Debeskāpšanas svētku priekšvakara diena.
15. Svētā Bartolomeja svētku priekšvakars.
16. Svētās Marijas dzimšanas dienas svētku priekšvakars.
17. Trešdiena, piektdiena un sestdiena pēc Svētā Krusta dienas.
18. Svētā Mateina svētku priekšvakars.
19. Svētā Šimona un Svētā Jūdas svētku priekšvakars.
20. Visu Svēto svētku priekšvakars.
21. Svētā Andreja svētku priekšvakars.
22. Svētās Marijas Nevainīgās ieņemšanas dienas svētku priekšvakars.
23. Svētā Tomasa svētku priekšvakars.
24. Jēzus Kristus dzimšanas dienas svētku priekšvakars.
25. Iesvētišana un Baznīcas Draudzes nodibināšanas svētku priekšvakars

Atturēšanās dienas

1. Meteņu pirmdiena un otrdiena.
2. Pirmdiena un otrdiena pirms Kristus Augšāmcelšanās.

Svētās komūnijas dienas

1. Katru svētdienu Svēto Komūniju pieņem visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
2. Meteņu otrdienā – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
3. Gavēņa pirmajā un sestajā piektdienā, kā arī piektajā gavēņa ceturtdienā – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.
4. Lielajā Ceturtdienā – zvērinātās māsas, semināristes, vecākās pārbaudāmās māsas.
5. Lielā Gavēņa otrdienā – zvērinātās māsas un semināristes.
6. Kristus Augšāmcelšanās dienā – visas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
7. Svētku pirmdienā – zvērinātās māsas un semināristes.
8. Svētku otrdienā – zvērinātās māsas un semināristes.
9. Kristus Miesas un Asins svētkos – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
10. Kristus Miesas un Asins oktāvā – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
11. Ceturtdienā pirms Adventa (gavēnis pirms Ziemassvētkiem) – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.

Svētās komūnijas dienas janvārī

1. janvārī – uz Jauno gadu – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
6. janvārī – Zvaigznes dienā – pareģu pielūgšana – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.¹²¹
21. janvārī – Svētās Agneses dienā – zvērinātās māsas un četrgadīgās semināristes.
25. janvārī – Svētā Pāvela aicinājums – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.

Svētās komūnijas dienas februārī

2. februārī – Kunga Prezentācijas svētnīcā dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
24. februārī – Svētā apustuļa Mateja dienā – zvērinātās māsas un semināristes.

Svētās komūnijas dienas martā

4. martā – Svētā Kazimira dienā – visas māsas, t. sk. pārbaudāmās māsas.
15. martā – Nokāpšanas dienā – visas māsas.
19. martā – Svētā Jāzepa dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
25. martā – Kunga pasludināšanas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.

¹²¹ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 163.

Svētās komūnijas dienas aprīlī

23. aprīlī – Svētā Voiceha dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
25. aprīlī – Svētā Marka dienā – zvērinātās māsas, semināristes un vecākās māsas.

Svētās komūnijas dienas maijā

1. maijā – Svētā Filipa un Svētā Jēkaba dienā – zvērinātās māsas un visas semināristes.
3. maijā – Svētā Krusta parādīšanās dienā – Svēta Krusta draudze.
8. maijā – Svētā Staņislava dienā – visas māsas.

Svētās komūnijas dienas jūnijā

11. jūnijā – Svētā apustuļa Varnava dienā – zvērinātās māsas, vecākās semināristes.
24. jūnijā – Svētā Jāņa Kristītāja dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
29. jūnijā – Svētā Pētera un Svētā Pāvela dienā – zvērinātās, semināristes un pārbaudāmās māsas.¹²²

Svētās komūnijas dienas jūlijā

2. jūlijā – dienā, kad Svētā Marija apmeklēja Svēto Elizabeti – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
13. jūlijā – Svētās Malgožatas (Margaritas) dienā – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.
19. jūlijā – Svētā Vincenta de Paula dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
22. jūlijā – Svētās Marijas Magdalēnas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
23. jūlijā – Svētā apustuļa Jēkaba dienā – zvērinātās māsas un visas semināristes.
26. jūlijā – Svētās Annas dienā – Svētās Marijas mātes dienā – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.
29. jūlijā – Svētās Martas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.

---

¹²² LVIA, 604. f., apr. 1., 11720. b., 163 v.

Svētās komūnijas dienas augustā

- 11. augustā – Svētā Vavžiņa dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 15. augustā – Marijas Uzņemšanas debesīs dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 16. augustā – Svēta Roha dienā – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.
- 21. augustā – Svētās Joannas Tremetas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 24. augustā – Svētā Bartolomeja dienā – zvērinātās māsas un semināristes.
- 25. augustā – Svētā Ludvika dienā – visas māsas Varšavā.

Svētās komūnijas dienas septembrī

- 8. septembrī – Svētās Marijas dzimšanas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 14. septembrī – Svētā Krusta pagodināšanas dienā – visas māsas no Svētā Krusta draudzes.
- 21. septembrī – Svētā Mateuša dienā – zvērinātās, semināristes un pārbaudāmās.¹²³
- 27. septembrī – Svētā Vincenta de Paula nokāpšanas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 29. septembrī – Svēta Erceņģeļa Mihaila dienā – zvērinātās māsas un visas semināristes.

Svētās komūnijas dienas oktobrī

- 2. oktobrī – Svēto Sargeņģeļu dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 18. oktobrī – Svētā Lūkasa dienā – zvērinātās māsas un vecākās semināristes.
- 28. oktobrī – Svēto apustuļu Sīmaņa un Jūdas dienā – zvērinātās māsas un semināristes.

Svētās komūnijas dienas novembrī

- 1. novembrī – Visu Svēto dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 2. novembrī – Mīrušo piemiņas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
- 11. novembrī – Svētā Martina dienā – zvērinātās māsas, visas semināristes.

---

¹²³ LVIA, 604. f., apr. 1., 11720. b., 163 v.

21. novembrī – Vissvētākās Marijas prezentācijas templī dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
25. novembrī – Svētās Katrīnas dienā – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
30. novembrī – Eņģeļa dienā – zvērinātās māsas un visas semināristes.

Svētās komūnijas dienas decembrī

6. decembrī – Svētā Nikolaja dienā – zvērinātās māsas, vecākās semināristes.
8. decembrī – Svētās Marijas Nevainīgā ieņemšana – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
21. decembrī – Svētā Tomasa dienā – zvērinātās māsas un semināristes.
25. decembrī – Ziemassvētki – zvērinātās māsas, semināristes un pārbaudāmās māsas.
27. decembrī – Svētā Jāņa Teologa diena – zvērinātās māsas un visas semināristes.

Katra mēneša 25. datumā māsas iet pie dievgalda neatkarīgi no tā, būs šajā dienā svētki vai nebūs. Tas attiecas arī uz ceturtdienām gavēņa laikā. Pārējās dienās pie dievgalda iet zvērinātās māsas un vecākās semināristes. Katra dievkalpojuma laikā visiem jāpieņem Svētais sakraments.¹²⁴

Pamācība, lai saprastu un lietotu šo kalendāru

Tā kā ne visām žēlsirdīgām māsām visās dienās atļauts pieņemt Svēto sakramentu, izveidots šis Kalendārs, lai viņas zinātu, kam (zvērinātām, semināristēm vai pārbaudāmām) un kad jāiet pie Svētā galda.

Pārbaudāmās māsas – tās, kuras uzņemtas apvienībā, bet vēl gērbtas civilās drēbēs. Viņas parasti dažu mēnešu laikā iziet pārbaudi.

Semināristes – tās, kuras valkā mūķeņu drēbes, bet vēl nav devušas zvērestu. Daļa no viņām ir jaunākās semināristes, kuras četru gadu laikā nav bijušas misijā, citas – vecākās, kuras jau nodevušas zvērestu vai vēl atrodas seminārijā.

Izņemot trīs Svētā Gara dienas, kad var pieņemt Svēto sakramentu, pēc apvienības noteikumiem nekādā citā laikā nav atļauts pieņemt Svēto sakramentu trīs dienas pēc kārtas.

Gadījumā, ja svētku dienas seko viena otrai, vecākā māsa nosaka tikai divas svētku dienas, kad māsām jāiet uz grēksūdzi un jāsaņem Svētais sakraments. Jaunās semināristes un pārbaudāmās gada laikā pie komūnijas nedrīkst iet divas dienas pēc kārtas, izņemot Visu Svēto dienu un Mirušo Dvēseļu dienu. Ja nedēļas

¹²⁴ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 164.

laikā ir divas svētku dienas, kuru laikā pēc kalendāra jāiet pie komūnijas, tad šajās dienās atļauts iet pie Svētā galda, ja pie komūnijas neiet svētdienā. Neviena māsa pēc pašas vēlēšanās nedrīkst izlaist Svētās komūnijas dienu bez attaisnojoša iemesla un biktstēva vai vecākās māsas atļaujas. Ja gadās, ka pēc biktstēva vai vecākās māsas atļaujas māsa izlaiž komūnijas dienu, tad viņai bez priekšnieka vai direktora atļaujas aizliegts lūgt saņemt komūniju citā dienā, kurā pārējās māsas neiet pie Svētā galda. Ne vecākā māsa, ne biktstēvs, pat ja tas būtu misijas apvienības baznīckungs, nevar izdarīt kādus grozījumus kalendārā.¹²⁵

---

¹²⁵ LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 164 v.

3. pielikums

Vēstules (uzmundrinājumi) žēlsirdīgajām māsām

Parīzē 1748. gada 4. jūlijā

Manas mīļās māsas!

Lai mūsu Dieva Tēva labvēlība ir ar mums!

Mana negaidītā vēršanās pie Jums līdzinās sērām, kas, no vienas un no otras puses, maz izteic to saistību smagumu, kuras man uzliek Dieva providence ar pienākumu vadīt Māsu apvienību. Šis tik lielais pienākums liek man būt nemierīgai gan tāpēc, ka esmu nepietiekami izglītota, gan arī ierobežota iespējās, tāpēc gaidu Visaugstā palīdzību un lieku Jums, manas mīļās māsas, lūgt Dievu par mani un būt pārliecinātām par manu labo gribu un interesi kalpot Jums visām un katrai atsevišķi. Mana mīlestība, kuru arvien esmu gatava Jums dāvat, kļūst arvien lielāka tā pienākuma dēļ, kas man ir uzticēts. Jūs atrodieties manā sirdī, un tas mudina mani censties aizvest Jūs līdz ideālam, centīsimies to sasniegt visas kopā, manas mīļotās meitas, labajā meklējot mūsu spēka avotu, tas ir, – pašā Dievā, mūsu svēto saistību praktizēšanā, kalpojot Viņam no sirds dziļumiem, nepārkāpjot savu uzticību, neatliekot nekad neko, kaut arī pasaule un velns liktu lietā savu spēku, lai vājinātu mūsu cienījamus darbus.

Lielais Dievs ir tā cienīgs, lai mēs pildītu viņam dotos solījumus un zvērestus ar izmeklētu un svinīgu metodi.

Centīsimies, cik var pieklājīgi un saudzīgi, vienai otru apsteigt mīlestībā pret Dievu. Lai šīs labdarības būtība piepilda mūs visas bez izņēmuma, pat ja gribētos iekosties Svētās pasaules kārdinājumos.¹²⁶

Es nekad nepārtraukšu, manas mīļās māsas, izlūgties no Jums visām šo tikumību. Tā nav tikai mana vien, bet gan arī Dieva man atsūtītās asistentes – māsas (Ludvikas no Loudras) vēlēšanās. Viņa nav mazāk cītīga itin visā, kas kalpo Jūsu mierinājumam un priekam. Aizlūdzu par Jums Svētajās lūgšanās, kas atjauno mīlestību, ar visistākām nenogurstošām simpātijām pret Jums, lai paliktu Mūsu Kunga Jēzus Mīlestībā.

Pārmaiņas mūsu Kunga Jēzus mīlestībā
paredzu uz visu laiku, manas vismīļākās māsas,
Jums uzticamā māsa Magdalena Lemaistre
[viena no vecākajām māsām Francijā]¹²⁷

¹²⁶ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 1.

¹²⁷ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 2.

Parīzē 1749. gada 1. janvārī

Manas mīļās māsas!
Lai Dieva žēlastība ir ar mums!

Drīzāk attieksme, kura izsaka sirsnīgas un patiesas jūtas pret Jums, nekā pienākuma apziņa mani virza dibināt attiecības ar Jums jau šā gada pašā sākumā.

Vēl jo vairāk šo attiecību atjaunošana man būs patikama, ja tās apliecināšu ar dažādām situācijām, pateicoties Jūsu kvēlajai mīlestībai pret mani, par kuras turpināšanu es Jūs aizlūdzu, īpaši jau ņemot vērā manu amatu. Nekas vairāk kā vien Dieva svētība, tā man liekas, nevar būt cienīgs atalgojums darbam, kuru man ir jāveic. Tie ir sīki pakalpojumi, kurus varu Jums sniegt ar savu nesavtību, cik nu tas būtu iespējams.

Man ir tikai viena vēlēšanās, lai neko vairāk, kā tikai būt vajadzīgai šajā saulē, atrodot iedarbīgas metodes Jūsu dvēseļu iesvētīšanai. [..] Pārliecība dod mums dievbijību. [..] Vismazākā svārstīšanās rodas kādā situācijā, kuru mēs uzdrošināties izteikt, kad dažas no mums kļūst atkarīgas no savām dabas tieksmēm.¹²⁸ [..] Tad ap šīm māsām ienaidnieks izpleš savus spārnus mūsu bojāejas vārdā un ar lielu pārliecību apstiprina tieksmes pēc šīs pasaules kaislībām un aizliegumiem, sirdi tur gūstā, tādējādi ļaujot iezagties pasaulīgajam garam, kas rodas visās vēlmēs, no kurām arī nāk neticība dievbijībai, darbam, skaistumam un kārtībai. Kaut arī mēs pret to dažkārt izturamies noraidīši, tomēr mūsu rokas nolaižas. [..] Ja mūsu saprāts šo izklaidību uztver kā nelielu detaļu, tad apzināta šaubīšanās, kurai seko sods, pazūd pārkāpuma muklājā. Daži padodas, un viņu skaits kļūst aizvien lielāks, un nožēlojams būs viņu gals. Manas mīļās māsas, to liktenis, kuras uzsāka kalpošanu Dievam ar degsmi, bet vēlāk savās saistībās sāka aprimt, attālina viņas no svētās dievišķuma nastas. Šādu jaunavu liktenis izpelnīsies vien apraudāšanu. Tādas meitenes, no kurām neko vairāk nevar gaidīt kā tikai dusmīgus žestus, nepārdomātas, bargas un tūkstoš neiecietīgas atbildes, atbildes, kuras aizvairo nabagos un sniedz sliktu piemēru laicīgajiem, tādas meitenes mājās, kur viņas apmetušās, rada tikai nepatīkšanas.¹²⁹ Ja viņas pārvietotu, tad vairotos pārdzīvotājus un apjukums, kur viņas nosūtītu [..].

Manas mīļās māsas, sargāsimies rādīt sliktu piemēru, kas kaitē dvēselei un gremdē to skumjās, par ko nāksies taisnoties Dieva tā Kunga priekšā. Trūkums, kas parasti vērojams, ir sarežģījumi, ko viena māsa sagādā otrai: slikts garastāvoklis,

¹²⁸ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 2.

¹²⁹ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 3.

aizvainojoši vārdi vai cita veida aizvainojums. Pietiks ar mazāko sīkumu, lai sarūgtinātu vājiniekus, no kuriem nāksies ciest citiem [...]. Visām māsām kalpošana jāveic vienādi augstā līmenī [...]. Bezatbildība vada domas un centīgi piepilda tās fantāzijas, kuras parasti kļūst par jaunu uztraukumu un sarūgtinājumu avotiem. Aicinu Jūs, manas mīļās māsas, laboties un novērst šos trūkumus, jo tie dziļi ievaino, pat iznīcina Jūsu nopelnus vai samazina vērtību gan žēlsirdībai, gan taisnīgumam; Jūsu rīcība būs tik vērtīga, cik vienotas, kvēlas un patiesu sirdi Jūs būsiet.¹³⁰

Manas mīļās māsas! Būtu ļoti labi, ja mums rastos tik daudz iedvesmas un mīlestības, lai savstarpēji palīdzētu sev piecelties pēc visiem klupieniem, pārvarot vājumu un ejot kopējā solī Dieva ceļu virzienā, lai nekas nevarētu izjaukt mūsu mieru. Mūsu apvienība sastāv no dažādiem ļaudīm, nākušiem no dažādām vietām un ar atšķirīgiem raksturiem, kuri virzās vienā virzienā, tas ir, uz galveno pilsētu Jeruzalemi, uz to vienotību, kas vieno Debesu iedzīvotājus, darot brīnišķīgu saskaņas slavu, kuru bez paguruma noliek pie Visaugstā Dieva kājām. No mums ir atkarīgs, vai mēs varam būt līdzdalībnieki šai slavai, kura ir īstena mīlestība.¹³¹ Manas mīļās māsas, vingrinoties mīlestībā uz Dievu to Kungu, stiprināsim tā klātbūtni mūsu vidū. Pieliksim savus spēkus itin visur, lai izpatiktu Viņam (Dievam), jo šī uzticība vēl šajā saulē nepaliks neatalgota, tā vairo mūsu mūžīgo slavu, kas būs mūsu sūtības lieluma cienīga. Es lūdzu mūsu dienesta cienījamās māsas rūpīgi eksaminēt jaunatnācējas. Mums par viņām ziņot apzinīgi un godīgi, runāt par viņu saprāta īpašībām, talanta pielietojumu. Vārdu, uzvārdu un viņu spējas personīgi pārbaudot, lai viņas pašas un viņu uzvārdi būtu bez vainas, tas attiecas gan uz viņu pašu godu, gan uz dzīves veida apzinātu izvēli. Atkārtosim lūgumus par Visaugstā Dieva Tēva glābšanu, kura mīlestība pret mums nezina robežas [...]. Neaizmirstiet savas saistības arī attiecībā uz saviem biktstēviem.

Magdalena Lemaistre, Jūsu vecākā priekšniece,
citas māsas, oficiālās māsas un sekretāres, arī es –
bez kādām izmaiņām sirsnīgi Jums paklanāties.¹³²

¹³⁰ LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b., 4.

¹³¹ *Ibid.*, 5.

¹³² *Ibid.*, 6.

Viļņā 1823. gada 1. janvārī

Vismīļākās māsas iekš Kristus!
Lai mūsu Dieva Tēva labvēlība ir ar mums!

Jaunā gada priekšvakarā sūtu Jums, mīļotās māsas, vissirsnīgākos veiksmes vēlējumus un katru dienu Visaugsto Pestītāju lūdzu par Jums ne tik daudz par pasaulīgiem, pārejošiem labumiem, bet gan par garīgajām un mūžīgajām vērtībām, par kurām mums vajadzētu lūgties un kuras iekārot.

Mūsu dienas aizrit un laiks aiztek kā ātra upe, ar katru brīdi tuvojoties mūžībai. Visiem šiem mirkļiem, no kuriem veidojas mūsu dzīves dienas, jābūt piepildītiem ar Visaugstā Soģa nopelniem. Mūsu nāves laikā Jūsu svētais aicinājums dod Jums iespējas kalpot tuvākajiem. Tāpēc Jums ir jākalpo Kristus locekļiem viņu slimībās, viņi jāglābj nabadzībā, jāmāca apzināt lietas, kas vajadzīgas dvēseles glābšanai, jāgatavo viņi kristiešu cienīgai nāvei.

Jūsu aicinājums – nodarbība. Tā nav Jums tikai kāda apspriede, bet gan saistība, saskaņā ar kuru Visaugstajam sniegsiet pārskatu, jo devāt šādu solījumu ar Svētu Vārdu. Tie, kuri pilda šo solījumu ar pilnu dūšu, neļauj sevi iebiedēt pat visnepatīkamākajā veidā.¹³³

Nekas un nekad netiks teikts ar Jūsu lūpām, neviens aizvainojošs vārds, kas varētu nabago aizvainot, jo tādā gadījumā tiks aizvainota Jēzus sirds, jo viņa sirdi pārstāv nabagie, kam Jūs kalpojat. Pat viena darbība Jūs var pārliecināt par to, ka ar nabagiem vienmēr jārikojas labestībā, mīlestībā un pacietībā, kaut arī nāktos no viņiem pieredzēt nepatīkamo. Ja par kalpu Jūs pieņem pats Kristus, viņš pats arī būs balva, cenšaties rīkoties ar iespējami tīriem nodomiem. Jūsu gadījumā tas nozīmē, ka viss ir jādara Dieva tā Kunga godam, nevis tāpēc, lai izpatiktu ļaudīm, jo saskaņā ar paša Pestītāja mācību, šāda godkāre ir ļaunums, kas iznīcina dažādus Jūsu nopelnus.

Ja Jūsu darbs vainagosies ar panākumiem, atcerieties, ka tas viss izriet no Dieva, tāpēc arī visa slava pieder viņam, un būtu divkosīgs pārkāpums piesavināties sev kaut nelielu daļiņu no tā, kas pieder Dievam.

Kad Jūsu nodomi apvienojas ar rūpēm, iemācieties ticēt Svētajai mīlestībai un Dieva klātbūtnes esamībai, jo tas ir garīguma princips. Tāpēc, ja milam Dievu, mums būs vieglāk un vienkāršāk Viņu atcerēties. Kā mūs ietekmē patīkamas dienas, sekmējot mūsu labākās un jaukākās atmiņas – tāds pats mums liekas arī Dievs. Atradīsiet viņu visur, un katrs darbs Jūs aizvedīs pie Viņa. Jūs viņu

¹³³ LVIA, 694. f., 1. apr., 50. b., 200.

dzirdēsiet runājam tieši uz Jums lūgšanas laikā, garīgajās stundās un Svētos Rakstus pastāvīgi lasot. Viņš apbruņos Jūs ar svētā spējam, tā, ka uz šķēršļiem un pārdzīvojumiem skatīsieties kā uz pārbaudi, kas darīs Jūs līdzīgu Cietošajam Kristum.¹³⁴

Centieties saglabāt arī iecietību un neitralitāti savā vidū, jo ļaudīm, ar kuriem dzīvosiet, būs dažādi raksturi un atšķirīga audzināšana. Un tā kā viņus pacieš Dievs Tēvs, tad kāpēc gan mēs nevarētu viņus paciest un pieņemt. Mīliet savstarpēji cita citu ar māsu mīlestību, lai laicīgie ļaudis, skatoties uz citu sirds savienību un viņu vārdiem, veltītiem Dievam Kungam, tiektos pēc līdzīgas mīlestības.

Tas ir mans novēlējums Jums visām, un pie tā turieties, kamēr nenokļūsiat līdz laimīgajai dzimtenei, kur pats Dievs būs Jūsu balva.

Ar lūgšanām apstiprinu Jūsu vajadzības – garīgās un laicīgās, un arī mani grēcīgo savās praksēs nepiemirstiet.

Palieku īstenā mīlestībā kā Jēzus Kristus un
Jūsu, vismīļākās māsas, cienīgs brālis un kalps.
Mācītājs D. Zaržeckis (inspektors).¹³⁵

---

¹³⁴ LVIA, 694. f., 1. apr., 50. b., 201.

¹³⁵ *Ibid.*, 202.

4. pielikums

Priestera Vincenta de Paula žēlsirdības brālības Krakovas filiāles statūti

1.

Sv. Vincenta no Paula brālības mērķis:

- a) ar piemēru un ar kopīgo padomi apstiprināt locekļus kristiešu pienākumu pildīšanai;
- b) apmeklēt ubagus, kuri kautrējas lūgt palīdzību žēlastības dāvanu veidā, un tiem sniegt palīdzību un reliģisko prieku;
- c) aptvert ar reliģisko audzināšanu nabago bērnus;
- d) izplatīt morāla un reliģiska satura grāmatas;
- e) ar saviem spēkiem un finansiālo atbalstu censties pacelt visas lietas kristiešu žēlsirdības augstumā.

2.

Brālības Sv. Vincenta de Paula¹³⁶ Krakovas filiāle.

3.

Sv. Vincenta de Paula brālība sastāv no aktīviem locekļiem, korespondentiem, kandidātiem un godātajiem locekļiem:

- a) par aktīvo locekli var būt katrs vīriešu dzimuma katolis ne jaunāks par 18 gadiem;
- b) brālības aktīvais loceklis, mainot savu dzīves vietu, nepārtrauc savu piederību brālībai un pieņem korespondenta titulu;
- c) iestāties brālībā par kandidātiem var vīriešu dzimuma katoļi, kuri ir ne jaunāki par 18 gadiem;
- d) par godātajiem locekļiem var būt tie, kuriem ir dotības kļūt par brālības aktīviem locekļiem, tomēr nepiedalās brālības darbībā, viņi tikai veic pastāvīgus labdarības maksājumus brālības mērķu sasniegšanai.

4.

Tiem, kuri grib iestāties brālībā, ir jāierodas pie priekšsēdētāja, tas (priekšsēdētājs) tuvākajā sapulcē pasludinās pretendenta uzvārdu. Gadījumā, ja neviens loceklis astoņu dienu laikā neieteiks atsaukumu pret pretendentu, nākamā sapulcē paziņos par kandidāta pieņemšanu brālībā.

---

¹³⁶ Vincents de Paula tika kanonizēts (izsludināts par svēto) 1737. gadā.

5.

Parasto locekļu – aktīvo – pienākums ir regulāri, katru nedēļu piedalīties sapulcē, pildīt žēlsirdības pienākumus (uzrādītos 1. punktā).

Katru gadu korespondenti pieņem atskaiti par brālības darbību, paliekot ar to tiešā kontaktā ar lūgšanām un žēlsirdīgo rīcību, kuru izpilda brālībā.

Kandidātiem ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā aktīviem locekļiem, tomēr nabagos viņi apmeklē tikai aktīvo locekļu klātbūtnē. Godātie locekļi piedalās svinīgās brālības sapulcēs, izņemot parastās sapulces, ir tiesīgi lūgties tā kā ir brālības labdari.

Bez visa minētā, biedrības locekļiem ir atļauts pieņemt Svēto sakramentu.

6.

Brālību pārvalda:

- a) valde;
- b) aktīvo un kandidātu locekļu sapulce;
- c) kopējā sapulce.

7.

Brālības valde sastāv no priekšsēdētāja, viena vai vairākiem vicepriekšsēdētājiem (vietniekiem), sekretāra un mantziņa.

Brālības valdes pienākumi – apspriest un analizēt galvenos mērķus un brālības darbību, atrisināt strīdīgus jautājumus, kurus pārsūdzēšanas gadījumā izskata aktīvo un kandidātu locekļu sapulce, bet priekšsēdētājs ar brālības valdes palīdzību uz nenoteiktu laiku nozīmē pārējos locekļus. Valdē ar balsis tiesībām tiek pieņemti (pēc nepieciešamības) bibliotekārs un garderobists. Lēmuma apstiprināšana notiek ar vairākuma balsu skaitu.

8.

Priekšsēdētājs vada brālību, pieņem un izdod rīkojumus, rīko sapulces, seko statūtu un lēmumu izpildīšanai. Vietnieks aizvieto priekšsēdētāju viņa prombūtnes laikā. Sekretārs katras sapulces laikā raksta protokolu, sastāda locekļu un nabago ģimeņu sarakstu. Viņam ir jāpārzina šīs ģimenes, lai no tām tikai pelnījušie būtu apmeklēti un nodrošināti.

Mantzinis ir atbildīgs par kasi, viņš ieraksta brālības ienākumus un patēriņus.

Bibliotekārs uztur morālā un reliģiozā satura grāmatu bibliotēku cilvēkiem, kuri atbalsta brālību. Garderobists vāc dažādas drēbes, glabā tās un izdala pēc brālības lēmumiem.

9.

Aktīvo un kandidātu biedru sapulce noris katru nedēļu noteiktās dienās un laikā. Tā sniedz palīdzību nabagiem, nosaka palīdzības apjomu un veidu. Sapulces laikā apspriež visus jautājumus attiecībā uz brālības uzturēšanu un attīstību. Lai aktīvo un kandidātu locekļu sapulces laikā pieņemtu lēmumu, nepieciešams balsu vairākums no klātesošo locekļu skaita sapulcē.

10.

Kopējā sapulce notiek katru gadu 8. decembrī, pirmajā svētdienā gavēņa laikā, otrajā svētdienā pēc Lieldienām un 19. jūlijā.

Priekšsēdētājs ir tiesīgs sasaukt ārkārtējo sapulci.

Kopējā sapulce noklausās valdes atskaiti par brālības darbību un kapitālu, tiek atļautas dažādas diskusijas valdes un brālības locekļu starpā, pieņem lēmumus par izmaiņām statūtos, brālības likvidēšanu un kapitāla izmantošanu. Lai pieņemtu lēmumu, nepieciešams locekļu balsu vairākums sapulces laikā. Par izņēmumu uzskata brālības likvidācijas gadījumu un kapitāla sadali. Šajā gadījumā lēmums tiek pieņemts locekļu pilnā sastāvā vienbalsīgi.

11.

Brālību pārstāv priekšsēdētājs un sekretārs. Viņi paraksta arī dažādas vēstules, dokumentus un paziņojumus, kuri nāk no brālības.

12.

Brālības kapitāls veidojas:

- a) no locekļu labdarības iemaksām nedēļas un kopējās sapulcēs;
- b) no labdarības dāvanām;
- c) no atskaitījumiem;
- d) no godāto locekļu dāvanām.

Savu kapitālu brālība nevar kapitalizēt.

13.

Dažādas domstarpības valdes locekļu starpā atrisina priekšsēdētājs vai nedēļas sapulcē. Domstarpības brālības locekļu vidū atrisina nedēļas sapulcē, pārsūdzēšanas kārtībā – kopējā sapulcē.¹³⁷

---

¹³⁷ *Ze zbiorów archiwum państwowego w Krakowie*. Signatura T. sw. W. 1, 37 K – 40 K.

Avoti un literatūra

1. *Ai, māte Latgale: Atskati Latgales vēsturē un kultūrvēsturē*. Sast. P. Zeile. Rīga: Annele, 2001.
2. Ārstniecības likums. Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*. 167/168 (882/883), 01.07.1997. Iegūts no: <http://likumi.lv/doc.php?id=44108> [sk. 28.06.2016.].
3. Božena, S. *Krotka prezentacja Prowincji Warszawskiej. Echo Krakowskiej prowincji siostr miłosierdzia*. Warszawa, 2002.
4. Brežgo, B. *Latgola dažu 16.–19. gs. dokumentu gaismā*. Rēzekne, 1938.
5. Broel-Plater, L. *Kraslaw*. Londyn: Nakladem autora, 1975.
6. Caune, A., Ose, I. *Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikons*. Latvijas viduslaiku pilis. IV sēj. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2004.
7. Celmiņa, M. Žēlsirdīgo māsu psihotehniskā pārbaude. *Žēlsirdīgā Māsa*. 1936, 2.
8. Feldmanis, R. *Katoļu baznīca Kurzemē un katoļu baznīca Latgalē*. Iegūts no: <http://www.robertsfeldmanis.lv/lv/?ct=bvesture&fu=read&id=1219785585> [sk. 29.09.2016.].
9. Gedroyc, F. *Zapisi do dziejow szpitalnictwa w dawnej Polsce*. Warszawa, 1908.
10. Gretkowski, A. Posługa szpitalna siostr szarytek w Pułtusku w latach 1727–1980. *Notatki Płockie: kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego*. 60/2 (243), 2015.
11. Halat, M. *Obowiązki Sióstr Miłosierdzia w świetle dokumentów. Medycyna Nowożytna*. Warszawa: Polska akademia nauk, Instytut historii nauki, Studija nad kulturą medyczną. Tom 6, Zeszyt 2, 1999.
12. Hoffmann, E., SM. Św. Wincenty á Paulo – reformator diecezjalnego duchowieństwa dla dobra społeczności. *Studia Socialia Cracoviensia*. 2014, 6, 2 (11).
13. Kustra, C. *Opieka nad ludźmi słabymi w Kościele. Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną – w ujęciu pedagogicznym*. Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, 2008.
14. Latkovskis, L. *Aglonas baznīcas un klostera vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2012.
15. *Latvijas zemju robežas 1000 gados*. Sast. A. Caune. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 1999.
16. LVIA, 604. f., 1. apr., 11488. b.
17. LVIA, 604. f., 1. apr., 11490. b.
18. LVIA, 604. f., 1. apr., 11491. b.
19. LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b.
20. LVIA, 694. f., 1. apr., 50. b.
21. LVIA, 694. f., 1. apr., 419. b.
22. LVIA, 694. f., 5. apr., 5002. b.
23. LVVA, 4712. f., 1. apr., 19. l.
24. Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011.
25. *Naklad i wydawnictwo księży misjonarzy Księga Pamiatkowa trzechsetlecia zgromadzenia księży misjonarzy (1625–17/1V–1925)*. Kraków, 1925.

26. Napoleons Orda. *Daugavpils Universitāte*: Latgales dati. Iegūts no: <http://latgalesdati.du.lv/persona/4948> [sk. 9.11.2016.].
27. *Pasaules un Latvijas māsu prakses vēsture*. Kopenhāgena, 1996.
28. Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, 52636. f., 164. l.
29. Plaudis, A. *Slepeno organizāciju vēsture*. Rīga: Jumava, 2007.
30. Rosiak, S. *Kraślów. Prowincja Litewska sióstr miłosierdzia*. Wilno, 1933.
31. Schletz, A. *Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce*. Kraków, 1960.
32. Sieńczak, B. *Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Polsce (1652–2002). II Prowincja krakowska i litewska*. Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy “Nasza Przeszłość”, 2002.
33. Škutāns, S. *Misionaru darbeiba Latgolā*. Andryva Jūrdža fonda izdavums, VI. Minchene: Loča izdevnīceiba, 1953.
34. Trūps, H. *Katoļu baznīcas vēsture*. Rīga: Avots, 1992.
35. Viksna, A. *Latgales ārsti un ārstniecība (1772–1918)*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004.
36. Wątroba, J. SM. *Znak Jedności*. Kraków, 2008.
37. Zeile, P. *Latgales kultūras vēsture*. Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība, 2006.
38. *Ze zbiorów archiwum państwowego w Krakowie*. Sygnatura T. Św. W. 1, 38 K.
39. *Znak Maryi i jej orędzie do ludzi*. Kraków: Siostry Miłosierdzia ul. Warszawska 8, 2006.
40. НГАБ, 2638 ф., 1 оп., 772 д.

Saīsinājumi

- apr. – apraksts
f. – fonds
gs. – gadsimts
l. – lieta
lpp. – lappuse
LVIA – Lietuvas Valsts vēstures arhīvs (*Lietuvos Valstybes istorijos archyvas*)
LVVA – Latvijas Valsts vēstures arhīvs
sv. – svēts, svētais (poļu val. *święty, św.*)
u. tml. – un tamlīdzīgi
- д. – lieta (krievu val. *дело*)
ф. – fonds (krievu val. *фонд*)
л. – lapa (krievu val. *лист*)
НГАБ – Baltkrievijas Nacionālais vēstures arhīvs
(*Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі*)
оп. – apraksts (krievu valodā *опись*)

Personu rādītājs

A

Almerass Renats 27, 53

B

Berthovičevna Bogumila

Antonova 47

Brice Anastasija 10

Bonē Žans 27

Brunovs Mihaels 39

Č

Čapskis 39

D

Družona Magdalena 41

Dule Franciška 41

G

Gera Maturina 27

Giļarova Faustina

Stefanovičevna 47

Gonzaga Ludvika Marija 41

Grasa M. 15

H

Halata Miroslava 20

Hijacente Augusts 44

I

Ivanovska Kataržina 44

Ivanovskis Ignacijs 44

K

Kaļinovska Roza 50

Karazovska Benigna

Teofileva 47

Kastaldi Filipo 42

Kornezuvna Benigna 47, 49

Krasnodemska Juzefa 41, 43

Kšēņžopoļska Antoņina 46, 47

Kubešovska Rozalja 41

Kvintuvna Konstance 47, 49, 50

L

Lemaistre Magdalena 84, 86

M

Maļinovska Tekla Josifovna 47, 49

Maļšava-Dīca Suzana 15

Marilaka Luīze 14, 15, 16, 17, 20, 23,
27, 34, 53, 54

Menborha 10

Mikulovska Jozefa Petrova 47, 49

Mižlevičuvna Ustīnija 49

Moro Malgožata 41

N

Nolds 49

O

Oginski 42

Orda Napoleons 43

Ostrovskis Antonijs 40

P

Paula Vincents 7, 10, 11, 12, 13, 14,
15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
25, 27, 28, 33, 34, 35, 40, 41, 48,
49, 50, 53

Paula Žans 12

Pidē Elžbeta 46

Plātere Anna (no Ževuskas) 44

Plātere Augusta 42, 45, 51

Plāters Augusts 44

Plāters Jans Ludviks 10, 39

Plāteru dzimta 10, 39, 43, 44, 50

Plāteru ģimene 44, 51, 52

Plumpers Engelberts 39

Pogumirska Anna 11

Poloņska Teresa 46

R

Rogojska Anna 47, 49

S

Skurevičuvna Marja 41, 46

Služko-Cjapiņska Franciška 49

Služko-Uspenska Franciška 49

Storoženko 49

Š

Šlecs A. 44

T

Taguševska Johanna

Aleksandrova 47

Tarušele Johanna

Aleksandrova 47, 49

Tjeri Kazima Henrika 41, 44

V

Venckaja Anna 46

Volfs Jeremijs 39

Volfs Juris 39

Volfu dzimta 39

Z

Zaržeckis D. 88

Ževuskas 44

Attēlu saraksts

12. lpp. Vincents de Paula (*Vincent de Paulo*, 1581–1660). No: Wątroba, J. SM. *Znak Jedności*. Kraków, 2008.
14. lpp. Luīze de Marilaka (*Louise de Marillac*, 1591–1660). No: Wątroba, J. SM. *Znak Jedności*. Kraków, 2008.
19. lpp. Priestera Vincenta de Paula žēlsirdības brālības statūtu fragments poļu valodā, dokumenta kopija, 18. gs. beigas. No: *Ze zbiorów archiwum państwowego w Krakowie*. Sygnatura T. św. W. 1, 38 K.
23. lpp. Žēlsirdīgās māsas slauka māsu namu. Mākslinieks un laiks nezināms. No: Malchau Dietz, S. *Women Religious and Nursing in the Renaissance: The Daughters of Charity and the Professionalization of Nursing*. Danish Museum of Nursing History, 2011, 51.
26. lpp. Žēlsirdīgo māsu – nabadzīgo, slimo ļaužu kalpoņu – noteikumu (Regulas) fragments poļu valodā, 18. gs. beigas. (LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 156 v).
35. lpp. Jaunavas Marijas medaljons. No: *Znak Maryi i jej orędzie do ludzi*. Kraków: Siostry Miłosierdzia ul. Warszawska 8, 2006.
36. lpp. Garīgā kalendāra fragments poļu valodā, 18. gs. beigas (LVIA, 604. f., 1. apr., 11720. b., 163 v).
40. lpp. Bijušā garīgā semināra ēka (pirmā augstākās izglītības mācību iestāde Latvijā), darbojās no 1757. līdz 1844. gadam pie Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcas, 2016. gads.
O. Fokinas foto.
42. lpp. Augustas Plāteres portrets (1760–1762). Mākslinieks Filipo Kastaldi. Glezna glabājas Krāslavas vēstures un mākslas muzejā.
43. lpp. (augšā) Krāslavas skats no Daugavas: starp pili un baznīcu redzams rātsnams ar torni. Napoleona Ordas gravīra (1875–1876), glabājas Krāslavas vēstures un mākslas muzejā.
- 43.lpp. (apakšā) Grāfu Plāteru pils Krāslavā, uzbūvēta 1791. gadā, celtne ir 18. gs. valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, 2016. gads.
O. Fokinas foto.
50. lpp. Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīca, uzbūvēta 1767. gadā. Šajā dievnamā atdusas Plāteru dzimtas pārstāvji, 2016. gads.
O. Fokinas foto.

51. lpp. Plāksne žēlsirdīgo māsu piemiņai Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcā, 2011. gads. O. Fokinas foto.
52. lpp. (augšā). Grāfa Plātera ģimenes atdusas vieta Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu baznīcā, 2011. gads. O. Fokinas foto.
52. lpp. (apakšā). Krāslavas pilsētas katoļu kapi, centrālā ieeja, 2016. gads. O. Fokinas foto.
53. lpp. Priestera Vincenta de Paula apvienības žēlsirdīgo māsu atdusas vieta Krāslavas katoļu kapsētā, vecajā sektorā, 2016. gads. O. Fokinas foto.